

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIEADRES: ALBERTSTRAAT 25, 2018 ANTWERPEN

HET NIEUWE SOCIAAL HUURSTELSEL VOOR HET VLAAMS GEWEST

A. Algemene situering van het besluit in de sociale huisvesting

1. Tot driemaal toe stond in het recente verleden de sector van de sociale huurwoningen in de belangstelling; allereerst houdt een decreet van de Vlaamse Raad alternatieve financieringsmogelijkheden van de sociale woningbouw in. Bovendien is de «Nationale» Maatschappij voor de Huisvesting, samen met het Nationaal Instituut voor de Huisvesting en de Nationale Landmaatschappij, bij wet «afgeschaft»; voor het Brussels Gewest is een Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij opgericht, maar voor het Vlaams Gewest verkeert men in een «institutioneel vacuüm»¹. Daarnaast is er nog het nieuwe besluit tot reglementering van het huurstelsel betreffende de woningen die aan de door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (NMH) erkende vennootschappen of aan de Nationale Maatschappij zelf toebehoren², dat door de Vlaamse Executieve genomen is ter vervanging van het K.B. van 18 december 1979, dat wordt opgeheven³. Aan dit nieuwe besluit wordt in deze bijdrage aandacht besteed.

2. Het statuut van de sociale huurwoningen is «geregionaliseerd» ingevolge art. 6, IV, van de bijzondere wet op de hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980⁴.

¹ Over de alternatieve financiering: Decreet 30 oktober 1984, *B.S.*, 21 december 1984; *Parl. St.*, VI. R., 1983-84, nr. 256; over de afschaffing van genoemde instellingen: wet 28 december 1984 tot afschaffing of herstructurering van sommige instellingen van openbaar nut, *B.S.*, 28 januari 1985; *Parl. St.*, Kamer, 1982-83, 1983-84 en 1984-85, nr. 623 en *Parl. St.*, Senaat, 1983-84 en 1984-85, nr. 629.

² Besluit VI. Ex., 7 november 1984, *B.S.*, 20 december 1984; hierna verkort «besluit» genoemd.

³ *B.S.*, 22 december 1979; art. 30 besluit.

⁴ *B.S.*, 15 augustus 1980; zie ook: *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1983-84, 24 april 1984, 1124, Vr. nr. 186 VAN IN. Tot de geregionaliseerde materies behoren o.m. «de sociale woningbouw, de wijzen van steun, de aard van de woningen, de financiering en de voorwaarden van de verkoop- en huurcontracten van de woningen van de openbare huisvestingsmaatschappijen, alsmede de infrastructuur». Zo is de nationale wetgever ook niet meer bevoegd om een huurprijsmatiging inzake sociale huur op te leggen; dit is onlangs verklaard door gemeenschapsminister Buchmann in de Vlaamse Raad: *Parl. Hand.*, VI. Raad, 1984-85, 27 november 1984, 3 (Dringende vr. Van den Bossche).

Art. 80ter van de Huisvestingscode⁵ stelt immers dat de Vlaamse Executieve op advies van de belanghebbende Nationale Maatschappij de toelatingsvoorwaarden om sociale huurder te worden van een volkswoning, de toewijzingsregels die door de verhuurder dienen te worden nageleefd, de controle daarop en de voorwaarden waaraan de huurder van een volkswoning blijvend moet voldoen, bepaalt.

Op diezelfde wijze bepaalt de Vlaamse Executieve voor de sociale huurder alle huurmodaliteiten, onder meer de berekening van de huurprijs, de huurverminderingen ten laste van het Vlaamse Gewest toegekend, de bijdragen en huurlasten die naast de huurprijs op de huurder kunnen worden verhaald, de bepalingen die verplicht in het tussen de erkende vennootschappen en de huurder te sluiten huurcontract moeten voorkomen, alsmede de sancties die aan de aspirant-huurders en de erkende vennootschappen kunnen worden opgelegd bij niet-naleving van de bepalingen

⁵ Dit is het vroegere art. 31 Huisvestingscode, dat als volgt luidde: «Op advies van de belanghebbende Nationale Maatschappij, bepaalt de Koning, bij in Ministerraad overlegd besluit, de huurprijzen toepasselijk op de huurders van de erkende maatschappijen en van de Nationale Maatschappij, de voorwaarden van toelating van de huurders die personen met bescheiden inkomsten moeten zijn, en met name de bijzondere prioriteiten ten gunste van sommige kandidaat-huurders, het bedrag en de voorwaarden van de huurvermindering die aan de huurders, hoofden van een groot gezin, wordt verleend, de voorwaarden op het gebied van gezondheid, het toezicht, het persoonlijk genot van het gebouw en de voorkoming van speculatie. De Staat neemt te zijnen laste de huurverminderingen die krachtens het eerste lid van dit artikel aan huurders, hoofden van een groot gezin, worden toegestaan». De Huisvestingscode (K.B. 10 december 1970 houdende de Huisvestingscode, *B.S.*, 17 december 1970, bekrachtigd door de wet van 2 juli 1971, *B.S.*, 6 augustus 1971) is herhaaldelijk gewijzigd, o.m. door de wet van 1 augustus 1978 tot aanvulling van de Huisvestingscode met bijzondere bepalingen van het Vlaams Gewest, *B.S.*, 12 oktober 1978, het decreet van 16 november 1983, *B.S.*, 10 december 1983 en het decreet van 30 oktober 1984, *B.S.*, 21 december 1984. Voor een geschiedkundig overzicht, zie: SPELTINCX, H.J., *Geschiedkundig overzicht van de Belgische wetgeving betreffende de sociale huisvesting*, Brussel, N.I.H., 1981, vnl. 35-50; HEEREN, G., *Juridische aspecten van het grondbeleid*, Antwerpen, Kluwer, 1982, 265-279.

ter reglementering van het huurstelsel der volkswoningen van het Vlaamse Gewest.

Bij besluit van de Vlaamse Executieve worden eveneens geregeld de voorwaarden op het gebied van gezondheid, het toezicht, het persoonlijk genot van het gebouw en de voor-
komst van speculatie⁶.

Er bestond betwisting over de vraag of de Executieven enkel bevoegd waren voor de reglementering van de toegang tot en de huurprijs van sociale woningen, dan wel ook voor het bepalen van de beginselen en de uitwerking van de regels die de rechtstoestand van de huurder tijdens de huurovereenkomst beheersen⁷. Door de erg ruime formulering van het nieuwe art. 80ter, die een aanzienlijke regelingsbevoegdheid overlaat aan de Executieve, lijkt deze betwisting verdwenen. De functionele doelstelling van de NMH om «huisvesting te verschaffen aan huurders die personen met bescheiden inkomsten moeten zijn»⁸ blijkt evenwel niet meer zo duidelijk uit de nieuwe tekst.

3. Gezien de dringende noodzaak werd geen advies van de Raad van State ingewonnen en geschiedde de raadpleging van de NMH laattijdig en gebrekkig (hoewel een werkgroep reeds lang aan een wijziging werkte en voor heel wat hiernagenoemde knelpunten oplossingen had). Dit dringend karakter steunt op het feit dat het besluit op 1 januari 1985 in werking diende te treden, dat de administratieve werkzaamheden tot uitvoering enige tijd vergen en dat de nieuwe huurprijzen aan de huurders moesten worden meegedeeld. De aanpassing van de huurprijzen onder het vroegere stelsel, die normaliter op 1 juli 1984 had moeten plaatsvinden, was reeds éénmaal via een besluit uitgesteld tot 1 januari 1985⁹, waardoor de problemen, ontstaan door een eventueel reglementair vacuüm, makkelijk op dezelfde manier hadden kunnen worden opgevangen. De meeste nieuwe regelingen gingen in op 1 januari 1985, andere nl. i.v.m. de huurprijs — op 1 januari 1986. Heel wat uitvoeringsbesluiten, noodzakelijk om een effectieve uitvoering van het besluit te waarborgen, werden evenwel slechts in de loop van het jaar 1985 genomen (zie infra).

4. In de aanhef van het besluit worden als doelstellingen ervan aangegeven: «een betere verdelende rechtvaardigheid tussen de huurders» (middelen daartoe zijn een betere spreiding van de huurlasten onder de huurders en vermin-

deringen voor sommige mingevoeden ten laste van de vennootschappen); «een meer rationele aanwending van de beschikbare woonruimte» en «billijke en oordeelkundige toewijzing»; «een sluitend financieel beheer»¹⁰ «op het vlak van de huurutgaven en huuropbrengsten» aan de kant van de NMH en de door haar erkende vennootschappen¹¹.

5. Heel wat materies zijn nog niet volledig uitgewerkt en zullen door besluiten van de Vlaamse Executieve (na advies van de NMH) worden gereguleerd. Het belangrijkste daarbij is wellicht de «type-huurovereenkomst», die volgens art. 9 van het besluit de relatie tussen huurder en verhuurende maatschappij zal beheersen. «Als sluitstuk van de nieuwe maatregelen, getroffen ter bescherming van de huurders van sociale woningen», zo stelt minister Buchmann, «zullen de woningen voortaan slechts verhuurd kunnen worden op basis van een type-huurcontract door de verhuurende maatschappijen verplicht te gebruiken; dit type-huurcontract zal de belangen van de huurder maximaal waarborgen»¹². Deze overeenkomst zal wellicht een aantal regelingen bevatten die voornamelijk de rechtspositie tijdens de huurovereenkomst zullen regelen: de type-huurovereenkomst, op 14 juli 1981 uitgewerkt door de NMH, die niet verplicht was gesteld, zal erdoor worden vervangen. Men zal ook moeten bepalen of de type-huurovereenkomst enkel geldt voor nieuwe dan wel voor alle verhuringen. Zulke type-overeenkomsten zijn in de andere gewesten ook uitgewerkt¹³. In het Brussels Gewest vermeldt het K.B. een aantal verplicht uit te werken onderwerpen, waaronder de verplichte motivering van de beëindiging van de overeenkomsten door de verhuurende maatschappij: te betrouwen valt dat dit voor het Vlaamse Gewest ook niet is gebeurd¹⁴.

6. Er blijft het probleem van de toepasselijkheid van het gemene recht op de sociale huur. Om deze vraag te beantwoorden moeten we even teruggaan naar de aard van de relatie openbare dienst (i.c. de huisvestingsmaatschappij) en gebruiker (i.c. de huurder)¹⁵.

Vroeger vond de civilistische opvatting weerklank: het

¹⁰ Aanhef besluit; cf. aanhef K.B. 18 december 1979.

¹¹ Persbericht gemeenschapsminister BUCHMANN, van 7 november 1984, p. 1.

¹² *Ibid.*, p. 2.

¹³ Brussels gewest: art. 6 K.B. 30 juni 1981 en M.B. 13 november 1981, *B.S.*, 27 november 1981; voor de inhoud, zie HUBEAU, B., «De sociale woningbouw», in *Onroerend Goed in de Praktijk*, DERINE, R. (ed.), Antwerpen, Kluwer, 1984, VII.B.1-51 e.v.

¹⁴ Over de problematiek van de beëindiging van de sociale huurovereenkomst door de verhuurende vennootschap, zie HUBEAU, B., «De beëindiging van de sociale huurovereenkomst door de verhuurende maatschappij en de woon(on)zekerheid van de sociale huurder», *Tegenspraak*, 1982, 378 e.v.; Vred. Gent, 4 februari 1982, *R.W.*, 1982-83, 946, noot HUBEAU, B., «De beëindiging van de huurovereenkomst voor een sociale woning door de verhuurende maatschappij»; HUBEAU, B. en LAMBRECHTS, M., «Bescherming van de gezinswoning en rechtsmisbruik bij de beëindiging van de sociale huurovereenkomst», *Tegenspraak*, 1984, nrs. 12-13; JADOT, B., *l.c.*, 709 e.v.

¹⁵ Zie hierover JADOT, B., *l.c.*, 710, nrs. 7 e.v.; HUBEAU, B., «Het statuut van de 'diensten' in de sociale huur en de juridische kwalificatie van de verhouding huurder/verhuurende maatschappij», noot onder Vred. Zelzate, 9 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 2193 e.v., nrs. 14 e.v.

⁶ Op grond van art. 31 Huisvestingscode zijn zowel voor het Vlaams als het Brussels gewest (K.B. 30 juni 1981, *B.S.*, 24 juli 1981) als voor het Waals gewest reglementeringen tot stand gekomen (K.B. 28 december 1979, *B.S.*, 24 januari 1980 en besluit Waalse Executieve 13 mei 1983, *B.S.*, 5 november 1983 en de uitvoerende ministeriële besluiten).

⁷ Voor de ruime regelingsbevoegdheid via ministeriële besluiten of besluiten van de Executieve: R.v.St., ASBL Fédération des sociétés coopératives de logement de l'agglomération bruxelloise, nr. 20122, 22 februari 1980, aangehaald door JADOT, B., «La résiliation du bail des logements sociaux», *J.T.*, 1983, (709), 712, nr. 20; voor een tegengesteld standpunt: advies Raad van State i.v.m. Waals besluit op de sociale huur 13 mei 1983; voor de overige punten zouden decreten (voor het Vlaams gewest) of nationale wetten (voor het Brussels gewest) noodzakelijk zijn; de huidige tekst van art. 80ter (Vlaams gewest) is duidelijk ruimer gesteld dan art. 31 Huisvestingscode.

⁸ Zie de artt. 10, 12 en 13 Huisvestingscode en SPELTINCX, H.J., *o.c.*, 41 e.v.

⁹ Besl. VI. Ex., 9 mei 1984, *B.S.*, 20 juni 1984.

contract (i.c. de mondelinge of geschreven huurovereenkomst) is de bron van rechten en verbintenissen. Door de heel eigen aard van de relatie openbare dienst/gebruiker werd deze visie vrij spoedig verlaten en heeft men het reglementaire karakter van de verhouding benadrukt.

Toch zijn er in de verhouding verhuurende maatschappij/huurder nog een aantal niet in art. 80ter (vroeger art. 31) van de Huisvestingscode geregelde elementen. De vraag is of gemeenrechtelijke en/of contractuele regels die materies beheersen. Sommigen aanvaarden als een automatisme dat dit geregeld wordt door de nationaal gebleven algemene beginselen van het Burgerlijk Wetboek, het verbintenissenrecht in het algemeen en de regels van de huishuur in het bijzonder; dat is zo o.m. voor de duur van de overeenkomsten, aangezien voor het Vlaams Gewest slechts beperkte reglementaire bepalingen bestaan (i.v.m. de opzegging wegens te hoog inkomen van de huurder en sancties bij onrechtmatig genoten voordelen en toelating)¹⁶. Andere gemeenrechtelijke bepalingen vinden ook hun toepassing voor zover het besluit en het uit te werken type-contract niets bepalen, o.m. de plaatsbeschrijving (artt. 1730-1731 B.W.), de procedure (art. 1344bis Ger. W.), de herstellingen e.d.m. voor zover ze woninghuur betreffen (voor de waarborg, zie infra). De omvang van het toepasselijke gemeene recht is dus variabel naar gelang van het pakket reglementair gestelde regels, waaruit het suppletief karakter ervan blijkt.

Men aanvaardde eerder reeds dat voor aspecten die in de (koninklijke of ministeriële) besluiten of reglementen geen specifieke regeling verkregen, de burgerrechtelijke regels van het verbintenissenrecht in het algemeen en van de «gewone huishuurwet» in het bijzonder gelden «voor zover dit niet strijdig is met de noodwendigheden van de openbare dienst». Recent bevestigde het Hof van Cassatie dit in een arrest van 10 februari 1983: de algemene opzet van de sociale huisvesting impliceert immers bepaalde (vaak strengere dan de burgerrechtelijke, maar daarop gebaseerde) verplichtingen voor de huurder, o.m. de plicht tot effectieve en persoonlijke bewoning van de hem toegewezen woning. De huurovereenkomst wordt er wegens de niet-naleving van die verplichting ontbonden volgens het gemeene recht¹⁸.

Dit suppletieve karakter blijkt ook aanvaardbaar te zijn volgens een vroeger advies van de Raad van State¹⁹ en wordt verwoord in het Brusselse en het voorlopige Vlaamse type-contract, waarin men ongeveer dezelfde formulering terugvindt t.a.v. de geldigheid van het gemeene recht: «De wet op de huurovereenkomsten is op deze overeenkomst van toepassing, in de mate dat de voor de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting en haar erkende vennootschappen, specifieke wetgeving en reglementering of de be-

palingen van onderhavige overeenkomst die niet verbonden zijn door eerstgenoemde wet, daarvan niet afwijken»²⁰. Ten slotte vindt de stelling steun in verschillende parlementaire interventies naar aanleiding van de wet van 29 december 1983²¹.

Men kan ook redeneren zoals Vandelanotte, nl. dat de rechter — bij het ontbreken van enige regel — zelf de lacune naar eigen goeddunken kan opvullen en daarbij — eventueel maar niet noodzakelijk — de — eventueel nationale — wetgeving, geldend voor huurovereenkomsten in het algemeen, kan aanwenden²². Hij vat zijn eigen stelling als volgt samen:

«Resumerend kunnen we stellen dat, door het ontbreken van reglementering en van contractuele bepalingen, verschillende bepalingen van de nieuwe huurwet door de feitenrechter terecht zullen worden ingeroepen, om conflicten in de sociale huursector te beslechten, en aldus de rechtsweigering te ontlopen. Deze verwijzing naar het gemeene recht is beperkt door de mogelijkheid van een contractuele bepaling ter zake, en door de vrijheid van de rechter bij het kiezen van de middelen om aan de rechtsweigering te ontsnappen.»

Naar aanleiding van de bespreking van de herstellwet houdende sociale bepalingen van 22 januari 1985, waarin tevens enkele nieuwe regelingen inzake de huur van onroerende goederen werden opgenomen, werd zowel in de Senaat als in de Kamer uitgebreid gediscussieerd over de toepasselijkheid van de huurprijsmatiging op de sociale huisvesting. Ter zake werd een bijkomend advies van de Raad van State gevraagd. De Raad is van oordeel dat de bepalingen van de huurprijsmatiging niet van toepassing zijn op de sociale huisvesting. Deze visie wordt niet gedeeld door de minister van Justitie, maar hij verklaart zich neer te leggen bij het advies. Het is wel belangrijk op te merken dat het nieuwe sociaal huurstelsel zelf een verwijzing naar de huurprijsbeperkingen in de private sector bevat (zie infra). Het argument van de geregionaliseerde materie is hier bijgevolg niet meer van belang, omdat het de gewestelijke reglementering zelf is die een verwijzing inhoudt naar de nationale wetgeving en niet andersom. Wat de toepasselijkheid van de regels i.v.m. de duur van de huur op de sociale huisvesting betreft kan gesteld worden dat, indien geen specifieke regels voor de sociale huur zijn uitgewerkt, de rechter de lacune naar eigen goeddunken moet opvullen, waarbij het voor de hand ligt dat hij verwijst naar het gemeene recht, in casu de bepalingen van de wetgeving inzake private huur^{22a}.

²⁰ Brussels gewest: art. 28 M.B. 13 november 1981; Vlaams gewest: art. 27 type-overeenkomst.

²¹ *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1983-84, 26 juni 1984, 3280, *Vr. nrs.* 172 TOBBACK en 173 COPPIETERS; *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1983-84, 5 juni 1984, 630, *Vr. nr.* 36 COPPIETERS.

²² VANDE LANOTTE, J., «Publiekrechtelijke vraagtekens over het toepassingsgebied van de nieuwe huurwet», nr. 24, *R.W.*, 1984-85, 1839.

^{22a} *Parl. St.*, Kamer, 1984-85, nr. 1075/20 (advies Raad van State); *Parl. Hand.*, 1984-85, 8 januari 1985, 451 (standpunt minister van Justitie); voor een uitgebreide commentaar van artt. 1-9 sociale herstellwet van 22 januari 1985, *B.S.*, 24 januari 1985: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985*, Studiedag R.U.G. 22 februari 1985, Antwerpen, Kluwer, 1985, 11, nr. 346 en 14, nr. 358.

¹⁶ Zie infra; artt. 23 en 24 besluit.

¹⁷ Resp. Vred. Antwerpen, 21 mei 1982, onuitg., *A.R.*, nr. 8143, en Vred. Zelzate, 9 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 2185.

¹⁸ Cass., 10 februari 1983, *J.T.*, 1983, 540, *Rev. Not. B.*, 1983 310, *T. Vred.*, 1983, 230, noot JADOT, B., en *R.W.*, 1983-84, 2233; voor uitwerking: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet*, Antwerpen, Kluwer, 1984, p. 7-9, nrs. 21-25.

¹⁹ Van 9 december 1982, *Parl. St.*, Kamer, 1981-82, nr. 12/1-3-4 i.v.m. duur.

B. Toepassingsgebied

7 Het besluit is van toepassing op de zgn. «sociale woningen», d.w.z. de woningen die toebehoren aan de NMH of de door haar erkende vennootschappen; onder woningen worden verstaan «de onroerende goederen of gedeelten ervan die uitsluitend bestemd zijn om als woningen verhuurd te worden en ingericht voor de huisvesting van een gezin, alsmede hun bijhorigheden»²³.

Het Hof van Cassatie hechtte onlangs — zij het in het kader van de Waalse reglementering — erg veel belang aan de «persoonlijke en effectieve bewoning» van een sociale woning, gezien de doelstellingen van de sociale huisvesting²⁴.

Het besluit is van toepassing op genoemde woningen die zich op het gebied van het Vlaams Gewest bevinden²⁵.

C. Toelatingsvoorwaarden

8. Men kan toelatings- en toewijzingsvoorwaarden onderscheiden. De eerste betreffen de toegang van potentiële aspirant-huurders tot de sector van de sociale huur; de tweede daarentegen zijn distributieve regels, die een verdeling van het beperkt aantal woningen beogen in het licht van de doelstellingen²⁶.

Voor de toelating tot de sociale huursector, waarbij een onderzoek naar inkomen en vermogen noodzakelijk is, geven de aspirant-huurders door de kandidaatstelling aan de vennootschap het recht om bij de bevoegde diensten van het Ministerie van Financiën en bij de aspirant-huurder zelf de nodige documenten op te vragen²⁷.

Aan een aspirant-huurder kan een beschikbare woning worden toegewezen voor zover aan de vier hiernavermelde voorwaarden is voldaan.

1° Een formele voorwaarde: inschrijving in het register

9. De aspirant-huurder moet ingeschreven zijn in een register. Daarvan zijn er twee versies: het «register der kandidaturen» en het «beknopt register der kandidaturen». Gemakshalve noemen we ze het uitgebreid intern register en het beknopt extern register.

De vorm, de inhoud, de wijze van bijhouden en de controle voor beide registers worden geregeld door het besluit

²³ Art. 2, § 1 en § 3, besluit.

²⁴ Cass., 10 februari 1983, voetnoot zie 18.

²⁵ In de sociale huurreglementering is meer en meer een evolutie merkbaar naar een «objectgebonden» afbakening: het criterium voor de toepassing van de reglementering is niet de persoon zelf (die tot de sector kan toetreden, als aan bepaalde voorwaarden voldaan is; uitzonderingen daarop zijn bepaalde categorieën van werknemers), maar wel (het eigendomsstatuut) van de woning; voor de afbakening van het grondgebied van het Vlaams gewest: art. 1, al. 2, wet 20 juli 1979, B.S., 31 juli 1979, overgenomen in art. 2, al. 2, wet 8 augustus 1980, nl. de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, en West-Vlaanderen, alsook de administratieve arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven.

²⁶ Ongeveer 120.000 woningen in het Vlaams gewest, zie NMH-Jaarverslagen.

²⁷ Artt. 21-22 besluit.

van de Vlaamse Executieve van 25 januari 1985, dat ook modellen bevat voor deze registers²⁸.

In het eerste register worden de kandidaturen in chronologische volgorde van hun indienen en zonder enige openlating genoteerd in de vorm van een lijst, een steekkaart of een computerklassement. Ook vermeldt het een opsomming van de mogelijke prioriteiten. Afzonderlijk worden vermeld de huurders die (binnen dezelfde vennootschap) een onaangepaste woning bewonen en een aanvraag hebben ingediend voor een aangepaste woning bij diezelfde vennootschap.

De criteria waaraan een aangepaste woning moet voldoen, moeten nog bepaald worden door de Vlaamse Executieve, na advies van de NMH: vooralsnog gelden de normen gesteld door het M.B. van 17 maart 1980²⁹, waarbij naar gelang van de gezinsgrootte een minimum aantal slaapkamers noodzakelijk wordt geacht.

Zowel de Vlaamse gemeenschapsminister, bevoegd voor de huisvesting, als de NMH houden toezicht op dit register, dat te hunner beschikking moet liggen en kan worden opgevraagd³⁰.

Het beknopt extern register ligt één dag per week ter inzage van alle aspirant-huurders volgens door de vennootschap bepaalde dagen en uren, die op het ontvangstbewijs van de kandidatuur vermeld staan. Het register bevat een volgnummer, de datum van aanvraag, de naam en het adres van de aspirant-huurders. Het is de vraag welk nut de controlemogelijkheid vanwege de aspirant-huurders op deze wijze kan hebben: de prioriteiten, die ingrijpend de toewijzing van woningen bepalen, worden immers niet vermeld.

Iedereen kan zich in het register laten inschrijven en ontvangt van de inschrijving een ontvangstbewijs, waarvan de vorm is uitgewerkt door het reeds genoemde besluit van 25 januari 1985³¹.

2° Een vermogensvoorwaarde: geen woning(en) in eigendom hebben

10. Noch de aspirant-huurder, noch een lid van zijn gezin, mogen één of meer woningen in volle eigendom of vruchtgebruik hebben, waarvan ze het exclusief genot hebben. Een ongezonde woning, gelegen in het Vlaams gewest, bewoond door de eigenaar ervan, komt evenwel niet in aanmerking³².

3° Een inkomensvoorwaarde: een maximuminkomen tijdens het referentiejaar

11. Het inkomen van de aspirant-huurder mag niet meer bedragen dan het inkomen dat overeenstemt met een inko-

²⁸ Besl. VI. Ex., 25 januari 1985 (nog niet gepubliceerd).

²⁹ B.S., 13 mei 1980; artt. 4 en 6, § 2, 1, besluit.

³⁰ Art. 4, al. 2, besluit en art. 3 Besl. VI. Ex., 25 januari 1985.

³¹ Art. 5 besluit en art. 5 en bijlage 3 Besl. VI. Ex., 25 januari 1985.

³² Ongezonder is de woning die onbewoonbaar is verklaard, die ongezond niet-verbeterbaar is erkend of gesloopt is in het kader van de artt. 94-96 Huisvestingscode; artt. 3, § 1, 2, en 2, § 1, besluit.

menscoëfficiënt van 1,25³³. Een aantal begrippen vergen hier nadere toelichting.

Onder «inkomen» verstaat men de som van de aan de personenbelasting onderworpen inkomsten van de huurder, van de persoon met wie hij wettelijk of feitelijk samenleeft en van alle andere personen die met hem onder een zelfde dak samenwonen, met uitsluiting van de kinderen die minder dan 25 jaar oud zijn op de datum van de huuraanpassing³⁴. Het inkomen van de inwonende ascendenten wordt slechts voor de helft aangerekend³⁵.

Het «referentiejaar» is het voorlaatste aanslagjaar dat voorafgaat aan het jaar, waarin hetzij het sluiten van de huurovereenkomst, hetzij de jaarlijkse herziening plaatsvindt. Wanneer de huurovereenkomst gesloten wordt in 1985 wordt het aanslagjaar 1983 in aanmerking genomen, dus de inkomsten van 1982³⁶.

De «inkomenscoëfficiënt» is de functie waarbij de basis-huurprijs voor elke individuele huurder wordt aangepast volgens inkomen en kinderen ten laste (zie infra). In werkelijkheid komt deze coëfficiënt van 1,25 neer op 703.000 fr. In tegenstelling tot hetgeen heel wat kranten en de persmededeling van de minister zelf vermeldde, is er bijgevolg géén verlaging van de toelatingsgrens, die in juli 1984 vastlag op 684.000 fr.^{36a}.

Een «kind ten laste» ten slotte is het kind voor hetwelk kinderbijslag of wezentoelage wordt toegekend aan de aspirant-huurder of huurder of aan de persoon met wie hij wettelijk of feitelijk samenwoont. Hebben deze laatsten echter geen recht op zulk een bijslag of toelage dan kan de minister oordelen dat het kind werkelijk te hunnen laste is, na voorlegging van de nodige bescheiden.

Voor het bepalen van het aantal kinderen ten laste, wordt als twee kinderen aangerekend het kind dat voor ten minste 66 pct. getroffen is door ontoereikendheid of geestelijke ongeschiktheid wegens één of meer aandoeningen. Als hebbende een kind ten laste wordt eveneens beschouwd de aspirant-huurder of huurder die, of van wie een gezinslid, in dezelfde graad getroffen is door een dergelijke ontoereikendheid of vermindering van geschiktheid. Onopgelost blijft de vraag op welk ogenblik van het jaar de kinderlast wordt opgetekend.

Een nieuwe regel is ook dat de vennootschap het inkomen van het jaar volgend op het referentiejaar in aanmerking neemt, wanneer de aspirant-huurder of andere samenlevende personen geen inkomen hadden; levert dit niets op, dan wordt het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de

huurovereenkomst ingaat in aanmerking genomen³⁷.

Het valt op dat twee normen worden gehanteerd bij het in aanmerking nemen van het criterium «huurovereenkomst». Bij de definitie van het referentiejaar telt het «sluiten» van de huurovereenkomst; bij de opsporing van inkomsten in andere jaren dan het referentiejaar is het «ingaan» van de huurovereenkomst van belang.

4° Het storten van een borgtocht

12. Bij de toewijzing van een woning wordt, ter naleving van de verbintenissen, — eventueel in maandelijksche schijven — een som gestort door de aspirant-huurder of een lid van zijn gezin. Dat geschiedt in handen van de vennootschap, die ze op de rekening-courant bij de NMH stort. Die som bedraagt drie maanden huishuur met een maximum van 20.000 fr.³⁸. De term «huishuur» is ongelukkig; het besluit gewaagt immers van drie soorten huurprijs: basis-huurprijs, reële huurprijs en te betalen huurprijs.

Wat is het statuut van deze borgtocht tijdens en bij het einde van de huurovereenkomst³⁹? De erkende vennootschap kan deze tijdens de huur geheel of gedeeltelijk aanwenden indien er huurschade wordt vastgesteld of wanneer blijkt dat de huurder het gehuurde goed niet als een goed huisvader heeft gebruikt. In dit geval kan de huurder worden aangemaand om de som binnen dertig dagen aan te vullen met het ontbrekende bedrag. De sanctie is «verbreking van rechtswege» van het huurcontract⁴⁰. Dit is een afwijking van een gedeelte van de rechtspraak-traditie in het gemene (huur)recht: huurschade is er pas «eisbaar» bij het einde van de huurovereenkomst⁴¹. Bij het einde kunnen alle door de huurder verschuldigde sommen worden afgehouden; de overblijvende sommen worden aan de recht-hebbende terugbetaald. De som brengt voor de huurder interest op volgens nog te bepalen modaliteiten. Een regeling, nauwer aansluitend bij het nieuwe art. 1752bis B.W., ware verkieslijker⁴².

D. Prioriteiten en de toewijzing van de woning

13. Het algemene principe is dat de statutair bevoegde organen van de vennootschap de woningen toewijzen volgens de chronologische volgorde van de inschrijvingen in het register. Het algemeen kader is «een rationele bezetting van woningen»⁴³.

³³ Art. 3, § 2, besluit: aan deze voorwaarde moeten niet beantwoorden «mijnwerkers in actieve dienst en personeel van Belgische vissersvaartuigen» (art. 2, § 2, besluit).

³⁴ Art. 2, § 1 van het besluit spreekt van «datum van de huuraanpassing»; uiteraard wordt hier ook mee bedoeld de «datum van huurprijsberekening» bij een nieuwe verhuring.

³⁵ Cf. art. 3, § 1, K.B. 30 juni 1981 voor het Brussels gewest.

³⁶ Art. 2, § 1, besluit; dit is een belangrijke wijziging t.a.v. de vroegere reglementering waar men het inkomen van twee jaar geleden in aanmerking nam: deze regeling is vnl. ingegeven door de problemen die ontstaan door de administratieve traagheid van de fiscale diensten; deze motivering bepaalde ook het uitstellen van de huurprijsaanpassing in 1984 (Bes. VI. Ex., 9 mei 1984).

^{36a} Persbericht gemeenschapsminister BUCHMANN van 7 november 1984, p. 1, waar dit een «verbetering» wordt genoemd.

³⁷ Art. 3, § 3, besluit; cf. art. 3, 2, K.B. 18 december 1979.

³⁸ Art. 3, § 1, 3°, besluit.

³⁹ Art. 25 besluit: de interest schept institutionele problemen, omdat de erkende vennootschappen slechts 2 % interest krijgen op de door hen geïnde gelden.

⁴⁰ Art. 25, § 1, besluit: de niet-correcte keuze van het begrip «verbreking van rechtswege» is te betreuren.

⁴¹ Zie o.m. Vred. Borgerhout, 17 mei 1979, onuitg., A.R., nr. 4214. Contra: DEKKERS, R., *Handboek Burgerlijk Recht*, II, Brussel, Bruylant, 1971, nr. 1027.

⁴² Men kan zich immers niet van de indruk ontdoen dat deze regeling aldus is uitgewerkt om te ontsnappen aan de toepassing van de betreffende bepalingen van de huurwet van 29 december 1983, i.h.b. wat art. 1752bis B.W. betreft over de waarborg; zie VANDE LANOTTE, J., *l.c.*, nr. 21.

⁴³ Art. 6, § 1, besluit: met «rationele bezetting» wordt bedoeld in overeenstemming met de normen van «(on)aangepaste woning».

Van dit algemeen beginsel wordt afgeweken, wanneer een aspirant-huurder aanspraak kan maken op prioriteiten. Er bestaan absolute of volstrekte en relatieve of gewone prioriteiten.

1° Volstrekte prioriteiten

14. Absolute voorrang genieten allereerst bewoners van een onaangepaste woning die een aanvraag indienden om bij dezelfde vennootschap een aangepaste woning te krijgen. De schriftelijke aanvraag van een huurder die een «onderbevolkte woning» van een vennootschap bewoont en verhuist naar een aangepaste woning heeft ook tot gevolg dat de vennootschap een toelage van 5.000 fr. moet verlenen. Bovendien kan dan gedurende twee jaar na het betrekken van de aangepaste woning geen hogere reële huurprijs dan die van de ontruimde woning gevraagd worden^{44a}.

Verder zijn er nog de volgende prioriteiten: de aspirant-huurder die woont en verblijft in de gemeente sinds minimum één jaar; de aspirant-huurder, die een beroep indient tegen een toewijzing (zie infra), dat ontvankelijk en gegrond is bevonden; slachtoffers van sociale of natuurrampen. Ook gehandicapte huurders of gezinsleden hebben een absolute voorrang t.a.v. speciaal voor hen gebouwde woningen⁴⁴.

Indien verschillende aspirant-huurders zich op een absolute prioriteit kunnen beroepen gaat de aangepaste woning naar de langst in het register ingeschrevene⁴⁵.

2° Gewone prioriteiten

15. Na toepassing van de volstrekte prioriteiten genieten ook de volgende aspirant-huurders een recht van voorrang: de aspirant-huurder die een ongezone (zie supra), overbevolkte, te onteigenen of te slopen woning⁴⁶ of een te slopen vaartuig ontruimt; de minder-valide of de persoon die één of meer minder-validen ten laste heeft; het slachtoffer van een milieuramp, de gewezen politieke gevangene of oorlogsinvalide en zijn rechthebbenden⁴⁷.

Wanneer verschillende prioriteitsgerechtigden aanwezig zijn, wordt de beschikbare aangepaste woning toegewezen ofwel aan de aspirant-huurder met het grootste aantal kinderen; daarna aan degene met het grootste aantal kinderen ten laste, «indien het een woning betreft die beantwoordt aan de behoeften van dit gezin». Ten slotte gaat de voorkeur naar de langst ingeschrevene.

T.a.v. de vroegere regeling verkrijgt de chronologische inschrijving, die eerder een secundair criterium was, een grotere betekenis.

3° Afwijkingen

16. Door de raad van bestuur van de vennootschap kan een gemotiveerd voorstel tot afwijking gedaan worden. Er is een algemene afwijking mogelijk van de voorwaarden inzake de toewijzings- en prioriteitsregels enerzijds. Inzake de voorwaarden om huurder te blijven (zie infra) en het vermogen anderzijds is het een specifieke afwijking van de vermogensvoorwaarde, die slechts mogelijk is bij de verwerving van een onroerend goed⁴⁸.

De procedure is uitgewerkt door een besluit van de Vlaamse Executieve van 25 januari 1985. Het met redenen omkleed voorstel tot afwijking wordt door de vennootschap ingediend bij de NMH. De beslissing van de NMH over het al dan niet toestaan van de afwijking wordt binnen dertig dagen ter kennis gebracht van de vennootschap en de NMH-commissaris. Bij gebrek aan kennisgeving binnen deze termijn wordt de afwijking geacht te zijn toegestaan⁴⁹.

4° Recht van beroep van de huurder

17. Een aspirant-huurder die zich benadeeld acht door een toewijzing van een woning, kan bij aangetekend schrijven beroep instellen bij de NMH-commissaris van de betrokken vennootschap, volgens een procedure die door de Vlaamse Executieve moet worden uitgewerkt.

Er zijn twee mogelijkheden. Indien het beroep ontvankelijk (naar de vorm) en gegrond (naar de inhoud) wordt bevonden, heeft de betrokkene een volstrekt recht van voorrang voor de toewijzing van de eerste aangepaste woning die vrijkomt. Is het beroep evenwel onontvankelijk of ongegrond verklaard, dan staat hoger beroep open bij de Vlaamse Executieve: deze beslist na advies van de NMH⁵⁰.

E. De huurprijs

1° Algemene regel

18. Een aantal belangrijke nieuwe regels beheersen de huurprijsberekening in de sociale huur. Een gedeelte maakt deel uit van een overgangsregeling voor het jaar 1985. De meeste zijn van definitieve aard en vervangen de artt. 8 tot 20 van het K.B. 18 december 1979.

Gewezen kan worden op het strikt reglementair karakter van de huurprijsregeling in de sociale huur, waarvan via de huurovereenkomst geenszins kan worden afgeweken. Dat de omvang en de berekeningswijze van de (basis)huurprijs hun grondslag vinden in de reglementering en niet in de overeenkomst is herhaaldelijk beklemtoond door arresten van de Raad van State. De reglementaire beschikking dringt zich aan het contract op: dit geldt zowel voor de

⁴⁴ Art. 6, § 2, besluit: de begrippen «sociale of natuurramp» dienen nog door de Executieve te worden omschreven.

^{44a} Art. 18 besluit.

⁴⁵ Art. 6, § 2, besluit.

⁴⁶ De sloping moet binnen een jaar na de toewijzing van de woning plaatshebben: art. 6, § 3, besluit.

⁴⁷ Art. 6, § 3, besluit: het begrip «milieuramp» moet door de Executieve omschreven worden.

⁴⁸ Art. 6, § 3, besluit.

⁴⁹ Art. 7 besluit en artt. 2 en 3 Besl. VI. Ex., 25 januari 1985.

⁵⁰ Art. 8 besluit: zulk een recht van beroep bestaat reeds in het Brussels gewest: art. 10 K.B. 30 juni 1981; de NMH-commissarissen zijn vnl. afgevaardigden van het Ministerie van Financiën: is dit een zinvolle bevoegdheidstoedeling? Bovendien is als restitutie enkel een voorrangrecht voorzien ingeval een woning vrijkomt, hetgeen enige tijd kan duren (cf. art. 6 besluit).

omvang en de aanpassingsmethode, als voor het moment van inwerkingtreding van de huurprijs⁵¹.

De algemene formule van de huurprijsberekening kan als volgt worden samengevat:

Jaarbedrag basishuurprijs =

Kostprijs woning x actualiseringscoëfficiënt x afschrijvingspercentage

Reële huurprijs =

Basishuurprijs x inkomenscoëfficiënt - eventuele vermindering wegens kinderlast

De belangrijkste wijzigingen t.a.v. de vroegere regeling zijn:

- de minimum- (3 i.p.v. 3,5 %) en maximumgrenzen (geen i.p.v. 6,5 %) van de afschrijvingspercentages voor de kostprijs en het algemene maximumgemiddelde voor de woningen in een zelfde vennootschap (5 % i.p.v. 4,5 %);

- de lineaire, reële huurprijsberekening i.p.v. een berekening naargelang van drie inkomenscategorieën, hetgeen een betere correlatie tussen inkomen en huurprijs oplevert;

- het opleggen van een maximale huurprijsstijging met verwijzing naar de index der consumptieprijzen en eventuele tijdelijke huurwetregelingen in de privé-sector;

- de verlaging van het bedrag, waarmee de inkomensgrenzen voor toelating en huurprijsberekening kunnen verhoogd, resp. verlaagd worden per kind ten laste (20.000 fr. i.p.v. 22.000 fr., dat intussen tot 33.400 fr. was opgeklommen door de opeenvolgende indexeringen overeenkomstig art. 20 van het K.B. van 18 december 1979).

We vermelden nog dat batige saldi, na het boeken van opbrengsten en uitgaven i.v.m. de huurprijsberekening, na goedkeuring door de NMH kunnen aangewend worden voor «het verlenen van tegemoetkomingen aan de meest behoeftige huurders en het verwezenlijken van collectieve sociale voorzieningen ten behoeve van de huurders»⁵².

2° Vaststelling van de basishuurprijs⁵³

19. Het jaarbedrag van de basishuurprijs van woning is een percentage van de geactualiseerde kostprijs. In de kostprijs worden begrepen alle uitgaven door de verhuurende vennootschap gedragen voor de oprichting of de verwerving van de woning. Daarbij worden gevoegd de uitgaven door sanerings-, verbeterings- en aanpassingswerken. Deze kostprijs⁵⁴ moet door de NMH worden goedgekeurd. Deze kostprijs wordt geactualiseerd door de kostprijs, bestaande uit bovengenoemde elementen, te vermenigvuldigen met de jaarlijks op 1 juli door de Executieve vastgelegde coëfficiënt. Deze coëfficiënten houden rekening met de jaarge-

middelen van oprichtings- en verwervingskosten en met de verouderingsgraad van de woningen.

Het percentage van dit jaarbedrag is minstens 3 %: van een maximum is geen sprake. Wel mag de totale huurbegroting van de vennootschap per jaar niet hoger liggen dan 5 % van de geactualiseerde kostprijs van het totale vermogen aan huurwoningen van een zelfde vennootschap. Voor de berekening of herziening van de maandelijkse basishuurprijs is een goedkeuring door de NMH noodzakelijk.

Deze basishuurprijs, die van kracht wordt op 1 januari van ieder jaar, blijft ongewijzigd gedurende één jaar, nl. tot 31 december van het lopend jaar. Met deze duidelijke bepaling moeten misverstanden omtrent de geoorloofdheid van tussentijdse basishuurprijsverhogingen worden uitgesloten⁵⁵.

Er is op deze blokkering één uitzondering, die evenwel niet verder wordt uitgewerkt, nl. in geval van door de vennootschap uitgevoerde renovatiewerkzaamheden.

3° Vaststelling van de reële huurprijs en de te betalen huurprijs⁵⁶

20. De reële huurprijs krijgt men door toepassing van drie operaties: het vermenigvuldigen van de basishuurprijs met de inkomenscoëfficiënt; het toepassen van toegestane huurverminderingen wegens kinderlast en het eerbiedigen van de opgelegde beperkingen en aanpassingen. De te betalen huurprijs ten slotte is de reële maandelijkse huurprijs, eventueel verlaagd met kortingen of toelagen, die huurder of vennootschap genieten.

a) De inkomenscoëfficiënt⁵⁷

21. Deze wordt verkregen door toepassing van de volgende formule:

$$\frac{(\text{inkomen-aantal kinderen} \times 20.000 \times 1,5 + 250.000)^{58}}{900.000}$$

Hiervoor vraagt de vennootschap de nodige gegevens van de huurder op.

De drie hierboven genoemde bedragen «kunnen» jaarlijks op 1 juli door de Vlaamse Executieve worden herzien na advies van de NMH. Een beperking hierbij is dat de stijging of daling nooit meer mag bedragen dan de procentuele stijging of daling van de index der consumptieprijzen over de periode juni van het jaar vóór tot juni van het jaar van de herziening. Indien de basishuurprijs wordt herzien, wordt ook de reële huurprijs herzien met inachtneming van het inkomen van het referentiejaar, of van het jaar daarna, resp. het jaar vóór de huuraanpassing, ingeval geen inkomen kan worden aangegeven.

⁵¹ R.v.St., Le Logis, nr. 10118, 28 juni 1963, *Rec. J. Dr. Adm.*, 1963, 194-203; R.v.St., Le Logis, nr. 11333, 25 juni 1965, *Rec. J. Dr. Adm.*, 1965, 184-189, beide met een belangrijk verslag en advies van HOFFLER, J.; bespreking in SPELTINCX, H.J., o.c., 37-38; Vred. Antwerpen, 4e kanton, 4 november 1981, onuitg., A.R., nr. 2021/81.

⁵² Art. 19 besluit.

⁵³ Artt. 2, § 1, 10, 11 en 17 besluit.

⁵⁴ Die wordt vastgesteld bij de eindafrekening of bij ontstentenis daarvan aanvankelijk voorlopig vastgesteld bij de eerste verhuur (art. 2, § 1, besluit).

⁵⁵ Vred. Antwerpen, 4e kanton, 21 april 1982, A.R., nr. 8143, bevest. Rb. Antwerpen, 10 mei 1983, R.W., 1983-84, 2241; noot HUBEAU, B., «Huurprijsbetwistingen in de sociale huur: een toets aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur». Bevestig. Cass., 25 januari 1985, onuitg., A.R., nrs. 4458 en 4551.

⁵⁶ Artt. 12-17 besluit.

⁵⁷ Art. 12 besluit.

⁵⁸ Het besluit gebruikt het symbool «n» voor het aantal kinderen en de inkomenscoëfficiënt wordt berekend tot de vierde decimaal.

De nieuwe reële huurprijs mag niet hoger zijn dan de volgende formule:

$$\frac{\text{oude reële huurprijs} \times \text{index van de maand juni voorafgaand aan de herziening}}{\text{index van de maand juni van het jaar daarvoor}}$$

Deze grens is niet van toepassing als het aantal kinderen is gewijzigd, wanneer de kostprijs van de woning is gewijzigd, of wanneer het inkomen van de huurder in het referentiejaar meer is toegenomen dan de procentuele stijging van het indexcijfer. De toepassingsmodaliteiten worden later uitgewerkt.

De maximale procentuele stijging van het indexcijfer kan wel beperkt worden door de imperatieve bepalingen van de tijdelijke huurwetregelingen voor de private huursector. Indien in de private sector huurprijsbeperkingen worden opgelegd, wenst men dus een zelfde norm te hanteren⁵⁹.

b) Huurverminderingen voor kinderen ten laste⁶⁰

22. De vennootschappen moeten een vermindering op de basishuurprijs van resp. 20 %, 30 %, 40 % en 50 % toestaan, wanneer huurders met resp. 3, 4, 5 en 6 of meer kinderen ten laste dit aanvragen en de nodige bewijsstukken overleggen. Deze verminderingen gelden voor één jaar en eventuele verminderingen op de onroerende voorheffing, die de huurder geniet, worden afgetrokken⁶¹. Deze verminderingen komen ingevolge § 2 van art. 23 ten laste van het gewest, met eventuele aftrek van de genoten verminderingen op de onroerende voorheffing.

c) Maximale en minimale reële huurprijs⁶²

23. Dezelfde beperkingen gelden als in het vroegere stelsel.

Er zijn twee maximumgrenzen:

⁵⁹ Enkele voorwaarden zijn hier vereist: het moet gaan om (1) imperatieve (dwingende) bepalingen (2) van tijdelijke huurwetregelingen (3) van toepassing in de private huursector (art. 12, § 4, al. 5, besluit). Mogelijkheden zijn: (1) ofwel een beperking van het maximaal toegelaten stijgingspercentage (cf. tijdelijke huurwetgeving: wet 10 april 1975, B.S., 16 april 1975 tot en met wet 30 december 1982, B.S., 31 december 1982; (2) ofwel een verwijzing naar de matiging opgelegd aan de inkomsten uit arbeid (sociale herstelwet van 22 januari 1985 voor de jaren 1985, 1986 en 1987); er zijn hierbij wellicht enkele interpretatiemoeilijkheden te verwachten; deze regeling van art. 12 besluit wordt van kracht vanaf 1 januari 1986, nl. na de uitwerking van de overgangsmaatregel van art. 28 besluit; er wordt bijgevolg zowel een beperking van de inkomsten uit arbeid opgelegd (K.B. nr. 278 van 30 maart 1984 houdende bepaalde maatregelen inzake loonmatiging met het oog op de bevordering van de tewerkstelling, de vermindering van de openbare lasten en het financieel evenwicht van de stelsels van sociale zekerheid) als een beperking van de inkomsten uit verhuur (de genoemde sociale herstelwet): geldt de vermindering van 2 % ook wanneer het inkomen is gestegen en welke norm hanteert men hiervoor?

⁶⁰ Art. 13 besluit.

⁶¹ Art. 162, § 1, 3, W.I.B.

⁶² Art. 16 besluit; cf. art. 15 K.B. 18 december 1979.

— het jaarbedrag van de reële huurprijs is beperkt tot 20 %, een vijfde van het inkomen;

— de reële huurprijs mag nooit hoger zijn dan de «normale huurwaarde» van de woning, die eventueel door de vrederechter zal moeten bepaald worden.

Er is ook een minimale grens, nl. dat de reële huurprijs nooit lager mag zijn dan de helft van de basishuurprijs.

4° Herziening van de reële huurprijs

a) Jaarlijkse herziening van de huurprijzen⁶³

24. Terwijl dit vroeger slechts om de twee jaar geschiedde, gaan de vennootschappen jaarlijks over tot een onderzoek van het inkomen van de huurders betreffende het referentiejaar. De grenzen van de eventuele aanpassing die hieruit voortvloeit naar boven toe, werden in nr. 21 beschreven. Hiertoe geven de aspirant-huurders (voor de toegang), de huurders en hun gezinsleden door hun kandidaatstelling of door huurder te worden, de toestemming om bij de bevoegde diensten van het Ministerie van Financiën de documenten te verkrijgen i.v.m. het inkomen en het vermogen. De vennootschap kan bovendien nog andere documenten en formulieren opvragen. Samen met de herziening van de basishuurprijs (op grond van actualiseringscoëfficiënten) wordt op 1 januari telkens de reële huurprijs herzien (op grond van het inkomen in het referentiejaar).

b) Tussentijdse herberekeningen van de reële huurprijs⁶⁴.

25. De reële huurprijs kan in de loop van het jaar worden herberekend in drie gevallen:

— wanneer de huurder of de persoon met wie hij feitelijk of wettelijk samenwoont overlijdt of op pensioen gaat of wanneer de inwonenden van wie het inkomen werd genomen, de woning verlaat; hierbij is geen minimale inkomensdaling vastgesteld;

— wanneer het inkomen van de huurder gedurende drie opeenvolgende maanden met minstens 20 % gedaald is tegenover dat van het referentiejaar;

— wanneer andere personen komen inwonen

25. Om de zes maanden moet de toestand bewezen worden. De aanpassing geschiedt met ingang van de maand volgend op de gebeurtenis of het bewijs van de ingeroepen toestand.

5° Overgangsmaatregel: de reële huurprijs in het jaar 1985⁶⁵

26. Omdat de nieuwe huurprijsberekeningsmethode pas vanaf 1 januari 1986 van kracht wordt, werd voor het jaar 1985 een overgangsregeling vastgesteld. Ze is van toepassing op alle huurders die een woning betrekken op 31 december 1984 en alle huurders die in de loop van 1985 een

⁶³ Artt. 12, § 4, en 21-22 besluit; i.t.t. artt. 12 en 18 K.B. 18 december 1979.

⁶⁴ Art. 14 besluit; afwijking van de regel van art. 12, § 4, besluit.

⁶⁵ Artt. 28 en 31 besluit.

woning zullen betrekken. Voor hen is de reële huurprijs gelijk aan de basishuurprijs, vermenigvuldigd met de inkomenscoëfficiënt en verlaagd met eventuele huurverminderingen wegens kinderlast en rekening houdend met de maximum- en minimumhuurprijsbeperkingen.

De inkomenscoëfficiënt houdt rekening met de indeling in drie inkomensgroepen, die gebruikelijk was in het vroegere stelsel. Het inkomen, waarmee rekening wordt gehouden, is dat van het jaar 1982⁶⁶:

— voor de huurder wiens inkomen lager is dan 380.000 fr., verhoogd met 33.400 fr. per kind ten laste, geldt de volgende inkomenscoëfficiënt

$$\frac{\text{inkomen}}{380.000 + 33.400 \times \text{aantal kinderen ten laste}}$$

— voor de huurder wiens inkomen begrepen is tussen 380.000 fr. en 532.000 fr. verhoogd met 33.400 fr. per kind ten laste is de inkomenscoëfficiënt gelijk aan 1;

— voor de huurder wiens inkomen hoger is dan 532.000 fr., verhoogd met 33.400 fr. per kind ten laste geldt de inkomenscoëfficiënt, berekend als volgt:

$$\frac{(\text{inkomen} + 152.000) - (33.400 \times \text{aantal kinderen ten laste})}{684.000}$$

27. Naast een berekeningswijze is ook een rem, een maximumplafond uitgewerkt voor de reële huurprijs, die niet hoger mag zijn dan die verschuldigd volgens de berekeningswijze van kracht op 30 juni 1984, verhoogd met 14 %: dit betekent dat — op de eventuele gewijzigde aftrek voor kinderlast na — deze⁶⁷ huurprijs in principe dezelfde is als die welke overeenkomstig art. 18 van het vorige K.B. berekend werd op 1 juli 1982. Uit dat oogpunt is de maximaal toegelaten grens logisch en verantwoord. Het is evenwel mogelijk dat tussen 1 juli 1982 en 30 juni 1984 tussentijdse verhogingen werden doorgevoerd, die — hoewel ze niet in overeenstemming waren met de toen geldende reglementering — wel door de NMH werden goedgekeurd, of waaromtrent een betwisting nog hangende is⁶⁸. Het ware logischer geweest als criterium de huurprijs van 1 juli 1982 te nemen, eventueel gecorrigeerd door een aanpassing wegens kinderlast (die ook in het vorige stelsel jaarlijks toegelaten was).

De bovengenoemde 14 %-regel geldt niet indien er een wijziging in het aantal kinderen is ingetreden tijdens het tweede kwartaal van 1984 t.o.v. het aantal kinderen bij de vorige berekening, indien er een wijziging van kostprijs is of indien er een stijging van meer dan 14 % van het inkomen van de huurder voor het jaar 1982 is ingetreden.

Na de verschijning van het besluit en de uitvoering ervan door de erkende vennootschappen deden zich problemen voor bij de berekening van de stijging van een aantal vervangingsinkomens, omdat niet duidelijk was of de 14 %-grens van toepassing is op het inkomen van 1980, verhoogd met het fiscaal abatement, dan wel of het inkomen van

1980 het abatement bevat vooraleer het plafond werd toegepast. Verder was niet geregeld met welke omvang de reële huurprijs voor 1985 kon stijgen voor huurders, wier inkomen van 1982 (dat als basis dient voor de berekening voor 1985) met meer dan 14 % steeg t.o.v. dat van 1980. Ten slotte was onduidelijk wat men met wijziging in het aantal kinderen een wijziging van de kostprijs bedoelde⁶⁹.

Daarom regelt een besluit van de Vlaamse Executieve van 25 januari 1985 de toepassingsmodaliteiten van art. 28, § 2, van het besluit. «Wijziging van het aantal kinderen ten laste» wordt omschreven als een vermindering van dit aantal en «wijziging van de kostprijs» is er alleen als er zich een substantiële verhoging van de kostprijs voordoet voortvloeiend uit verbeterings- of renovatiewerkzaamheden uitgevoerd na 1 juli 1982.

Van het 14 %-stijgingsplafond voor 1985 kan verder slecht afgeweken worden als er een stijging is van het inkomen van de huurder, waarbij het quotiënt van de deling inkomen 1982/inkomen 1980 $\times 1,14 + 140.000$ fr. groter is dan één. De huurder kan eventueel bewijzen dat de fiscale vermindering groter was dan 140.000 fr.: in dat geval wordt het bedrag in de noemer van de deling aangepast aan de werkelijke fiscale vermindering. De stijging van de reële huurprijs wordt bepaald door het quotiënt van de deling bruto belastbaar inkomen 1982/bruto belastbaar inkomen 1980 (telkens vóór iedere aftrek). Is dit quotiënt kleiner of gelijk aan 1,14 dan is de reële huurprijs in 1985 die welke van kracht was op 30 juni 1984, verhoogd met maximum 14 %. Is het quotiënt groter dan 1,14, dan is de reële huurprijs voor 1985 die van 30 juni 1984, vermenigvuldigd met deze factor. Als maximum geldt dan evenwel de huurprijs volgens art. 28, § 1, van het besluit (zie supra).

Ook kan de Vlaamse Executieve op de geschetste 14 %-regeling een afwijking toestaan na een gemotiveerd verzoek van de vennootschap en een gunstig advies van de NMH⁷⁰.

28. Ten einde de toepassing van de overgangsmaatregel te toetsen aan de huurprijs in het vorige stelsel is het noodzakelijk de beginselen van de huurprijsberekening in het stelsel van het K.B. van 18 december 1979 in herinnering te brengen⁷¹.

— De basishuurprijs is het jaarbedrag dat een percentage is van de geactualiseerde kostprijs van de woning en dat schommelt tussen 3,5 en 6,5 %, met dien verstande dat de totale huuropbrengst niet hoger mag liggen dan 4,5 % van de geactualiseerde kostprijs⁷² van het totaal vermogen van de vennootschap. Om de twee jaar worden de coëfficiënten voor de berekening van de geactualiseerde kostprijs⁷³ vastgesteld.

— In een volgende stap wordt de basishuurprijs aangepast aan het inkomen van de huurder door de basishuurprijs met een inkomenscoëfficiënt te vermenigvuldigen, die wordt verkregen volgens de hiernavolgende formules.

⁶⁹ Art. 28, § 2, besluit.

⁷⁰ Art. 28, § 3, besluit.

⁷¹ Artt. 8-20 K.B. 18 december 1979; zie HUBEAU, B., «De sociale woningbouw», l.c., VII.B.1.27 e.v.

⁷² «Kostprijs» werd op dezelfde manier omschreven als in het nieuwe besluit.

⁷³ Zelfde opmerking als in voetnoot 72; de coëfficiënten werden bij M.B. vastgesteld: M.B. 30 januari 1980; M.B. 26 februari 1982 en M.B. 14 februari 1984.

⁶⁶ In het besluit worden de symbolen 'I' (inkomen), 'Ic' (inkomenscoëfficiënt en 'n' (aantal kinderen ten laste) gebruikt; de Ic wordt tot de vierde decimaal afgerond.

⁶⁷ Art. 28, § 1, besluit; het gebruik van «deze» in § 2 van art. 28 is niet correct, omdat het verwijst naar de «reële huurprijs», een in het stelsel van 18 december 1979 niet voorkomend begrip.

⁶⁸ Zie voetnoot 55.

Men neemt het (netto-belastbaar) gezinsinkomen in aanmerking, d.w.z. de som van de inkomsten van de huurder en van alle personen die met hem onder een zelfde dak samenwonen, met uitsluiting van het inkomen van de kinderen van minder dan 25 jaar. Men houdt rekening met de inkomsten van het voorlaatste jaar dat voorafgaat aan het jaar van berekening, resp. herziening (bv. voor een theoretische aanpassing op 1 juli 1986: inkomsten 1984; aanslagbiljet 1985).

Er zijn drie mogelijkheden al naar gelang van het inkomen⁷⁴:

— verlaging van de basishuurprijs als het inkomen lager is dan 250.000 fr., verhoogd met 22.000 fr. per kind ten laste (formule, zie supra): een inkomenscoëfficiënt tussen 1 en 0;

— betaling van de ongewijzigde basishuurprijs als het inkomen ligt tussen 250.000 fr. en 350.000 fr. (telkens vermeerderd met 22.000 fr. per kind ten laste);

— verhoging van de basishuurprijs als het inkomen hoger is dan 350.000 fr. vermeerderd met 22.000 fr. per kind ten laste (formule, zie supra): dat geeft een inkomenscoëfficiënt tussen 1 en 2.

Huurders die drie of meer kinderen ten laste hebben krijgen een vermindering van de basishuurprijs wanneer zij dit aanvragen. De percentages zijn onveranderd gebleven. Ook de minimum- en de maximumbeperkingen zijn identiek gebleven. Art. 12 koppelde de herziening van de huurprijzen aan het tweejaarlijks onderzoek naar het inkomen van de huurder. Deze basishuurprijs bleef bijgevolg — net zoals de geïndividualiseerde huurprijs — in principe gedurende twee jaar ongewijzigd.

6° Voorbeeld

29. Om bovengenoemde huurprijsberekeningswijze duidelijk te maken, werken we hierna een voorbeeld uit. We volgen de verschillende stappen:

1) Een woning van 1962 kostte 300.000 fr.: enkele verbeteringen brachten de (totale) kostprijs op 370.000 fr. De toe te passen actualiseringscoëfficiënten zullen pas in 1986 bekend zijn, maar we passen die van het laatste actualiseringsbesluit in het vroegere stelsel toe⁷⁵, nl. 2,52. De kostprijs bedraagt bijgevolg 932.400 fr. Indien de maatschappij daarop een afschrijvingspercentage van 4,5 % toepast, is de maandelijks basishuurprijs 4.199 fr.; met een percentage van 6 % bedraagt deze echter 5.595 fr. Deze basishuurprijs blijft ongewijzigd van 1 januari 1986 tot 31 december 1986.

2) Voor de berekening van het reële inkomen nemen we het inkomen van 1983 (aanslagbiljet 1984) (tenzij dit onbekend of niet bestaande is):

— in de veronderstelling dat dit 200.000 fr. was en er drie kinderen ten laste zijn, krijgen we de volgende inkomenscoëfficiënt:

$$\frac{200.000 - 60.000 \times 1,5 + 250.000}{900.000} = 0,5111$$

In het eerste geval wordt dit: $4.199 \times 0,5111 = 2.146$ fr.; en in het tweede geval wordt dit: $5.595 \times 0,5111 = 2.859$ fr.;

— in de veronderstelling dat het inkomen 550.000 fr. was met dezelfde kinderlast is de berekening als volgt samen te vatten:

$$\frac{550.000 - 60.000 \times 1,5 + 200.000}{900.000} = 1,0944$$

In het eerste geval wordt dit: $4.199 \times 1,0944 = 4.595$ fr. en in het tweede geval wordt dit: $5.595 \times 1,0944 = 6.123$ fr.⁷⁶;

3) Voor de kinderlast wordt in het voorbeeld een vermindering van 20 % op de basishuurprijs nl. 838 fr., resp. 1.119 fr. toegepast. Dit moet afgetrokken worden van de sommen onder 2), wat als reële (voorlopige) huurprijs oplevert, resp. 1.308 fr. (2.146 fr. - 838 fr.) en 1.740 fr. (2.859 fr. - 1.119 fr.). (Zie evenwel minimumgegevens van 4) voor het inkomen van 200.000 fr. en resp. 3.757 fr. (4.595 fr. - 838 fr.) en 5.004 fr. (6.123 fr. - 1.119 fr.) voor het inkomen van 550.000 fr.

4) Er zijn minimum- en maximumgrenzen. Een huurder met 100.000 fr. (in onze eerste veronderstelling) inkomen zou moeten betalen:

$$\frac{100.000 - 60.000 \times 1,5 + 250.000}{900.000} = 0,3444$$

hetgeen de huurprijs op minder dan de helft van de basishuurprijs zou brengen, zeker met de aftrek van de kinderlast. Toch zal minstens de helft van de basishuurprijs moeten worden betaald, nl. 2.100 fr., resp. 2.797 fr. De huurprijs mag niet meer bedragen dan 20 % van het gezinsinkomen: b.v. $200.000/60 = 3.333$ fr., maar de eerstgenoemde regel primeert.

5) De huurder die de inkomenscoëfficiënt van 2 overtreft wordt opgezegd: in onze veronderstelling met een kinderlast van 3 is dit vanaf een inkomen van meer dan 1.093.333:

$$\frac{1.093.333 - 60.000 \times 1,5 + 250.000}{900.000} = 2$$

6) Welke is de huurprijs in 1985? De veronderstelling is dat een huurdersgezin op 31 december 1984 een woning betreft. Als uitgangspunt nemen we een basishuurprijs van 3.500 fr.

— als het inkomen van 1982 250.000 fr. bedroeg, is de inkomenscoëfficiënt

$$\frac{250.000}{380.000 + 3 \times 33.400} = 0,5206$$

De reële huurprijs is $3.500 \times 0,5206$, verminderd met 700 fr. voor de kinderlast: 1.122 fr. Toch zal gezien de beperkingen van de artt. 14 en 16 besluit 1.750 fr. moeten worden betaald;

⁷⁴ De cijfers zijn gekoppeld aan de index volgens een stelsel bepaald in art. 20 van het K.B. 18 december 1979; op 1 juli 1984 bedroegen ze resp. 380.000, 33.400, 532.000 en 684.000 fr. (ze worden overgenomen in de overgangsregeling van art. 28 besluit).

⁷⁵ M.B. 14 februari 1984, B.S., 24 februari 1984; dit cijfer is bijgevolg slechts bij wijze van voorbeeld aangehouden.

⁷⁶ Opgemerkt dient te worden dat er een — moeilijk uitrekenbare — maximumgrens is gesteld afhankelijk van de indexstijging (art. 12, § 4, besluit) en van de eventuele huurwetregelingen in de private sector.

— als het inkomen 450.000 fr. bedroeg geeft dit: 3.500 fr.;

— als het daarentegen 650.000 fr. was, krijgen we:

$$\frac{701.800}{684.000} = 1,0260$$

De reële huurprijs is $3.500 \times 1,0260$, verminderd met 700 fr.: 2.891 fr.;

— er is een bijkomende rem, nl. de maximale stijging t.o.v. de huurprijs berekend volgens het oude stelsel⁷⁷. Indien de vroegere basishuurprijs, bv. in de tweede veronderstelling, 3.000 fr. was en het inkomen 400.000 fr., moest 3.500 fr. betaald worden in 1985, hetgeen een stijging van 16,6 % betekent; dit is niet toegelaten, omdat het inkomen niet meer dan 14 % is gestegen. De theoretische reële huurprijs $3.500 - 700 \text{ fr.} = 2.800 \text{ fr.}$ zal verminderd worden tot 14 %, nl. $3.220 \text{ fr.} - 700 \text{ fr.} = 2.520 \text{ fr.}$

— is het inkomen wel met meer dan 14 % gestegen, bv. omdat het belastbaar inkomen van 1980 350.000 fr. of 200.000 fr. bedroeg, dan zijn er twee mogelijkheden. In een eerste veronderstelling is het belastbaar inkomen 1982 (450.000 fr.) niet groter dan 350.000 fr. (belastbaar inkomen 1980) $\times 1,14 + 140.000 \text{ fr.} = 539.000 \text{ fr.}$ De reële huurprijs voor 1985 is die van juni 1984 $\times 1,14$, nl. 3.220 fr. In het tweede geval is het belastbaar inkomen 1982 (450.000 fr.) wel hoger dan 200.000 fr. (belastbaar inkomen 1980) $\times 1,14 + 140.000 \text{ fr.} = 368.000 \text{ fr.}$

— in dit laatste geval moet q berekend worden, nl.

$$\frac{600.000 \text{ fr. (bruto belastbaar inkomen 1982 - fictief)}}{350.000 \text{ fr. (bruto belastbaar inkomen 1980 - fictief)}}$$

$q = 1,71$. Omdat q groter is dan 1,14 moet nagegaan worden of de reële huurprijs van 1984 (3.000 fr.) $\times q$ groter is of kleiner dan de theoretische huurprijs voor 1985 (nl. 3.500 fr.). Daar $3.000 \text{ fr.} \times 1,71 = 5.130 \text{ fr.}$, zal 3.500 fr. de effectieve reële huurprijs voor 1985 zijn.

F. Het stelsel van de huurlasten

30. De aanrekening van en vooral de controle op de aangerekende huurlasten en kosten heeft in het verleden aanleiding gegeven tot heel wat betwistingen⁷⁸. Zowel het besluit van 7 november 1984 als een aanvullend besluit van 25 januari 1985 beheersen de verschillende vragen i.v.m. de verdeling en het bewijs van de huurlasten⁷⁹.

Enkele principes worden in het besluit vooropgesteld. De huurlasten zijn de sommen die de huurder naast de huurprijs aan de vennootschap moet betalen als vergoeding voor de levering van goederen en diensten: ze zijn niet begrepen in de te betalen huurprijs. Ze moeten overeenstemmen met reële uitgaven en geboekt worden op andere rekeningen dan op die van de huurinkomsten⁸⁰. Ondanks een licht gewijzigde terminologie bracht deze tekst geenszins een oplossing voor de talrijke knelpunten in de toepassing en interpretatie van de problematiek van de kosten.

⁷⁷ Voor de geactualiseerde cijfers, zie voetnoot 74.

⁷⁸ HUBEAU, B., «Het statuut van de diensten in de sociale huur en de kwalificatie van de relatie huurder/verhurende maatschappij», *l.c.*

⁷⁹ Besl. VI. Ex., 25 januari 1985.

⁸⁰ Artt. 2, § 1, en 20 besluit; de vorige tekst had het over de aanrekening tegen kostende prijs.

De NMH en de erkende maatschappij ontzegden aan de huurders het recht om «bewijskrachtige documenten» op te vragen en in te zien, omdat zij hiertoe niet verplicht zijn, omdat dit praktische problemen schept of omdat de controle van de NMH-commissaris een waarborg is voor de correcte aanrekening der lasten⁸¹.

Een gedeelte van de rechtspraak verplichtte evenwel de maatschappij aan de huurders verantwoordings- en stavingsstukken over te leggen om diverse motieven: het recht op duidelijke afrekeningen, een akkoord tussen de partijen, de mogelijkheid van rechtmatigheidscontrole door de rechtbanken⁸². Van bijzonder belang is het standpunt dat burgerrechtelijke principes van toepassing zijn, wanneer reglementair niets is bepaald en voor zover de noodwendigheden van de openbare dienst er zich niet tegen verzetten⁸³. Dit laatste is o.i. niet het geval wanneer maatschappijen ofwel op grond van het algemene art. 1315 B.W. (wie betaling eist moet dit bewijzen), ofwel op grond van het specifieke art. 1728ter B.W. (verantwoordings- en stavingsverplichting van de private verhuurder voor niet-forfaitaire kosten) verplicht worden volledig inzagerecht aan de huurder te verschaffen i.v.m. de staving van de diensten.

Een recent arrest van het Hof van Cassatie van 25 januari 1985 lost deze kwestie op in het kader van het K.B. van 18 december 1979. Omdat er enkele algemene principes i.v.m. bewijsvoering en bewijs van de aangerekende diensten gesteld worden, blijft de uitspraak van belang voor de toepassing van de nieuwe reglementering. Een der overwegingen luidt immers dat «behoudens andersluidende bepaling, de verhuurder die op grond van een door de huurder in de huurovereenkomst aangegane verbintenis vergoeding vordert voor de diensten en voordelen die hij deze laatste verstrekt, in geval van betwisting, de omvang ervan moet bewijzen»^{83a}.

Ook in het aanvullend besluit van 25 januari 1985 vindt men aanknopingspunten zowel i.v.m. de verdeling als voor de bewijsvoering voor de huurlasten. Art. 1 legt uit wat onder huurlasten wordt bedoeld (bv. leveringen, personeels- en werkingskosten i.v.m. gewoon onderhoud, kleine herstellingen, schoonmaken van de gemene delen, onderhoud van groenruimten, huisvuil, onderhoud en controle van liften, verwarming, e.d.m.) en art. 2 regelt de verdeling tussen de huurders onderling (ofwel een gelijke, resp. proportionele verdeling over het aantal woningen; ofwel volgens de individuele meterstand, zo die er is, en een gelijk gedeelte voor de gemene delen; ofwel een verdeling van 70 % op basis van de oppervlakte van de woningen en 30 % gelijk over het aantal woningen, indien collectieve tellers zijn aangebracht voor de verbruikskosten; ofwel verhaald op de begunstigde huurder; ofwel een afschrijvingspercen-

⁸¹ Rb. Gent, 2e kanton, 9 februari 1983, onuitg., *A.R.*, nr. 3080/81; Rb. Antwerpen, 10 mei 1983, *R.W.*, 1983-84, 2241; Vred. Gent, 6e kanton, 7 december 1976, onuitg., *A.R.*, nr. 48/76.

⁸² Vred. Antwerpen, 4e kanton, 21 april 1982, onuitg., *A.R.*, nr. 8143; Vred. Antwerpen, 3e kanton, 2 december 1981, onuitg., *A.R.*, nr. 1609; Vred. Antwerpen, 1e kanton, 14 maart 1984, *T. Vred.*, 1984, 242, noot HUBEAU, B., «Wettigheidscontrole bij de aanrekening van huurprijs en diensten in de sociale huur».

⁸³ Vred. Zelzate, 9 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 2185; zie i.v.m. de toepasselijkheid van het nieuwe art. 1728ter B.W.: VANDE LANOTTE, J., *l.c.*, nr. 18.

^{83a} Cass., 25 januari 1985, onuitg., *A.R.*, nrs. 4458 en 4551.

tage per maand, bv. voor collectieve antennes).

De betaling van de huurlasten gebeurt door middel van maandelijks voorschotten, samen met de huurprijs en met regularisatie op een door de vennootschap bepaalde vervalldag. De huurlasten worden afzonderlijk geboekt en ze worden aan de huurder aangerekend op grond van bewijskrachtige documenten. Ook moet hem informatie gegeven worden over de voorschotten, de wijzigingen ervan en de regularisatie^{83b}.

G. Voorwaarden om huurder te blijven

31. De huurder moet tijdens de gehele huurtijd blijven beantwoorden aan de vermogensvoorwaarde, m.a.w. geen andere woning in eigendom of vruchtgebruik hebben. Indien hij of een lid van het gezin een woning verwerft en er het exclusief genot van verkrijgt, moet dit meegedeeld worden aan de vennootschap, die verplicht is op te zeggen met een opzeggingstermijn van één jaar, behalve indien de eigendom of het vruchtgebruik binnen deze termijn vervreemd is⁸⁴. Bovendien kan aan de huurder ook een opzegging betekend worden, wanneer bij het jaarlijks onderzoek naar het inkomen blijkt dat dit meer bedraagt dan het bedrag waarbij de huurder tweemaal de basishuurprijs moet betalen. De woning moet dan uiterlijk een jaar na de opzegging ontruimd worden. Als de huurder ten laatste drie maanden voor het verstrijken van de opzegging bewijst dat zijn inkomen tot onder genoemd niveau is gedaald, blijft de opzegging zonder uitwerking⁸⁵. Uit het gebruik van het woordje «kan» moet men besluiten dat het om een mogelijkheid en niet om een verplichting gaat.

H. Sancties⁸⁶

32. Bij een inbreuk op de bepalingen van dit besluit komt er een onderzoek door de raad van bestuur van de betrokken vennootschap of de NMH. Zo zijn sancties gesteld op het na aanmaning niet overleggen van de gevraagde documenten om inkomen en vermogen te onderzoeken (de sanctie is de aanrekening van driemaal de reële huurprijs)⁸⁷; op het geven van onjuiste en onvolledige verklaringen of de weigering van toestemming voor het opvragen van fiscale documenten (de sanctie is «van rechtswege nietigheid» van de huurovereenkomst en eventuele vergoeding voor onrechtmatige bewoning); op te kwader trouw gedane onjuiste of onvolledige verklaringen (de sanctie is de terugbetaling van de genoten voordelen met wettelijke interest en opzegging) en op te goeder trouw gedane onjuiste of onvolledige verklaringen (de sanctie is terugbetaling van de toegekende voordelen aan de vennootschap).

^{83b} Artt. 1-7 Besl. VI. Ex., 25 januari 1985; art. 7 stelt dat geen enkele andere huurlast dan de in art. 1 opgesomde aan de huurder kunnen worden aangerekend.

⁸⁴ Art. 23, § 1, besluit.

⁸⁵ Art. 23, § 2, besluit.

⁸⁶ Art. 24 besluit.

⁸⁷ Deze bepaling van art. 24, 1, a, komt bevreemdend over omdat niet wordt gespecificeerd over welke reële huurprijs het gaat en de betreffende fiscale documenten juist noodzakelijk zijn voor de berekening ervan; de aanrekening van de basishuurprijs als berekeningsnorm zou wel mogelijk zijn.

Ook de vennootschap kan door de NMH gesanctioneerd worden wanneer zij een inbreuk pleegt op het besluit door een verhoogde jaarlijkse rentevoet aan te rekenen en geen nieuwe voorschotten te verlenen.

I. Saneringsprogramma's voor vennootschappen in moeilijkheden⁸⁸

33. Een nieuwe bepaling betreft de financiële toestand van de vennootschappen. Zo deze deficitair is, moet de vennootschap een verantwoordings- en/of saneringsprogramma aan de Vlaamse Executieve voorleggen, die «alle noodzakelijke maatregelen» kan opleggen om tot «een evenwichtige financiële situatie te komen», na gemotiveerd advies van de NMH, te verlenen binnen veertig dagen. De bevoegdheden van de Executieve in dit verband zijn erg ruim.

J. Besluit

34. Het is nuttig even na te gaan of de doelstelling, waarmee de beleidsverantwoordelijken het nieuwe besluit aankondigden (nl. «sociale huurreglementering meer sociaal maken»)⁸⁹ ook daadwerkelijk is gerealiseerd, resp. met het nieuwe besluit kan worden gerealiseerd.

Allereerst valt het op dat nog heel wat aan de uitvoeringsbesluiten wordt overgelaten: definitie van sociale, natuur- en milieuramp; modaliteiten van interestberekening op de borgtocht; procedure van beroep; toepassingsmodaliteiten van de huurprijsherziening; saneringsplannen voor deficitaire maatschappijen. Heel belangrijk zal ook de nog uit te werken inhoud van de type-huurovereenkomst zijn. Daar zal wellicht ruimte zijn voor aanvullende regels die de rechtstoestand van de sociale huurder tijdens de overeenkomst beheersen. Daarvoor zijn o.i. noodzakelijk: waarborgen i.v.m. woonkwaliteit (o.m. principes i.v.m. uit te voeren herstellingen, e.d.m.) en i.v.m. woonzekerheid (o.m. verplichte motivering van een opzegging). Ook de actualiseringscoëfficiënten voor de kostprijs van de woningen zullen ingrijpend het huurprijsniveau bepalen. Het staat de Executieve ook vrij de constitutieve elementen van de reële huurprijsformule te wijzigen.

Een grotere inkomensgebondenheid van huurprijs en huurprijsaanpassingen staat tevens centraal. Aan de andere zijde is de prioriteit voor de laagste inkomens verdwenen en zijn elementen van soepelheid ingebouwd om het de maatschappijen mogelijk te maken sneller de huurprijzen aan te passen (jaarlijkse herziening, e.d.m.). Het gevaar bestaat immers dat maatschappijen het besluit vooral gebruiken om de doelstelling van «een sluitend en evenwichtig beheer» na te streven (o.m. via alle maatregelen inzake de huurprijsberekening). Zo kan via een huurprijsescalatie de toegankelijkheid van de sociale huursector voor lagere inkomensgroepen beperkt worden doordat de betaalbaarheid ervan in het gedrang komt.

Andere regelingen ten slotte zijn als principe een verbetering, maar schieten te kort in hun concrete uitwerking (bv. de waarborg, het recht van beroep van de huurder).

B. HUBEAU

⁸⁸ Art. 27 besluit.

⁸⁹ Persbericht van 7 november 1984, p. 1.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 18 MAART 1985

Eerste voorzitter : de h. Châtel

Raadsheer-rapporteur : de h. Rauws

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. Bützler

Arbeidsongeval — Begrip — Afwezigheid van letsel — Schade aan prothesen en orthopedische toestellen.

Het recht op herstellings- en vervangingskosten van de prothesen en orthopedische toestellen waaraan het ongeval schade heeft veroorzaakt, bestaat ook wanneer het ongeval geen letsel heeft veroorzaakt (art. 26, eerste lid, A.O.W.).

B. t/ N.V. Z.

Conclusie van de advocaat-generaal Lenaerts

De voorziening stelt de vraag aan de orde of een ongeval dat alleen schade aan de bril van de werknemer berokkent, als arbeidsongeval kan worden aangemerkt. Het arbeidshof beantwoordt deze vraag ontkennend, omdat zulk een ongeval geen lichamelijk letsel veroorzaakt, wat luidens de definitie van artikel 7 van de Arbeidsongevallenwet een essentieel bestanddeel van het arbeidsongeval is.

Terecht voert eiser daartegen aan dat, volgens artikel 26, de herstellings- en vervangingskosten van prothesen en orthopedische toestellen worden vergoed, ook indien het ongeval geen lichamelijk letsel teweegbrengt.

Het eerste lid van artikel 26, dat aan de getroffene recht op vergoeding voor die kosten toekent, werd in de Arbeidsongevallenwet opgenomen op voorstel van de Nationale Arbeidsraad. Volgens de Raad diende de wet te bepalen «dat bij ongevallen die geen lichamelijke letsels meebrengen, maar waardoor het prothesetoestel van de werknemer wordt beschadigd of vernield, de herstellings- of vervangingskosten worden gelijkgesteld met die welke veroorzaakt worden door lichamelijke ongevallen»¹.

De memorie van toelichting bij het wetsontwerp merkt op dat de schade aan kunstledematen of orthopedische toestellen niet kan worden aangezien als louter stoffelijke schade en dat daarom wordt voorgesteld, conform het advies van de Nationale Arbeidsraad, deze schade voortaan rechtstreeks te laten vergoeden².

In de senaatscommissie bevestigde de minister «dat men in dit geval niet meer kan spreken van een louter stoffelijke schade, maar die toestellen een integrerend deel zijn van de getroffene»³.

Opzet van artikel 26, eerste lid, is dus kennelijk schade aan prothesen met lichamelijk letsel gelijk te stellen; wat inhoudt dat, om aanspraak te hebben op de vergoeding van artikel 25, eerste lid, schade aan prothesen volstaat.

De bedoeling van de wetgever wordt bevestigd door het tweede lid van artikel 26 dat de senaatscommissie op voorstel van de regering in de wet heeft ingevoegd. Volgens deze bepaling heeft de getroffene die ten gevolge van de schade aan prothesen of orthopedische toestellen tijdelijk arbeidsongeschikt is, recht op vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid tijdens de periode die voor het herstellen of het vervangen van de prothesen en toestellen nodig is.

Ook deze bepaling is het gevolg van een advies van de Nationale Arbeidsraad. Deze preciseerde dat het gaat om «een ongeval, dat uitsluitend schade aan de genoemde toestellen veroorzaakt zonder dat enig lichamelijk letsel als zodanig ontstaat»⁴.

Bij het regeringsamendement dat tot het tweede lid van artikel 26 heeft geleid⁵, merkte de Raad van State op dat «in dit geval een uitzondering wordt gemaakt op de in artikel 7 vervatte regel volgens welke het ongeval een letsel moet hebben veroorzaakt»⁶.

Ten slotte verduidelijkte de minister in de senaatscommissie «dat de werknemer die drager is van een protheseapparaat recht krijgt op vergoeding wegens loonverlies (krachtens het regeringsamendement) en op vergoeding van de schade opgelopen aan zijn apparaat (oorspronkelijk artikel), zo het apparaat beschadigd werd door een arbeidsongeval, ook zo hij geen andere schade oplep. Men moet bv. denken aan iemand die een kunstbeen draagt. Hij wordt betrokken in een arbeidsongeval, het kunstbeen is gebroken, doch er is geen andere schade. Die getroffene heeft recht op vergoeding van de kosten voor vernieuwing of herstel van het kunstbeen en op vergoeding wegens arbeidsongeschiktheid»⁷.

De geschiedenis van artikel 26 laat er geen twijfel over bestaan dat voor de toepassing van de beide bepalingen van dit artikel niet vereist is dat het ongeval een lichamelijk letsel heeft veroorzaakt; schade aan prothese of orthopedisch toestel volstaat.

De wet van 13 juli 1973 heeft in de Arbeidsongevallenwet voor het overheidspersoneel van 3 juli 1967 een artikel 3ter ingevoegd dat het ten deze toepasselijke artikel 26 integraal overneemt. De memorie van toelichting onderstreept daarbij dat dit artikel een «werkelijke uitzondering» op het begrip «arbeidsongeval» maakt, aangezien dit een letsel vereist⁸. Bij die gelegenheid heeft de wetgever zijn opvatting over de draagwijdte en betekenis van artikel 26 dus nogmaals bevestigd.

¹ Advies nr. 302 van 3 april 1969 (Verslag van de Secretaris over de activiteit van de Raad, 1969-70, blz. 129).

² Senaat, 1969-70, *Gedr. St.*, nr. 328, blz. 19.

³ Senaat, 1970-71, *Gedr. St.*, nr. 215, blz. 103.

⁴ Advies nr. 341 van 16 juli 1970, Verslag van de Secretaris, 1970-71, blz. 114.

⁵ Senaat, 1969-70, *Gedr. St.*, nr. 650, blz. 3.

⁶ Senaat, 1970-71, *Gedr. St.*, nr. 215, blz. 104.

⁷ *Loc. cit.*

⁸ Kamer, 1972-73, *Gedr. St.*, nr. 468/1, blz. 4.

Het arbeidshof schendt deze bepaling door te oordelen dat een ongeval dat alleen schade aan prothesen of orthopedische toestellen veroorzaakt, geen ongeval is in de zin van artikel 7 van de Arbeidsongevallenwet en dat het begrip «ongeval» in artikel 26 geen andere betekenis heeft dan in artikel 7.

Daarmee is evenwel niet gezegd dat schade aan een bril voor vergoeding in aanmerking komt. Hiervoor is vereist dat een bril een prothese is in de zin van artikel 26.

Volgens het Sociaalrechtelijk Woordenboek is prothese «een kunstmiddel ter vervanging van een deel van het lichaam». Deze omschrijving sluit aan bij de definitie van Van Dale's Groot Woordenboek die luidt: «vervanging van een verloren gegaan lichaamsdeel door een kunstlid». Het Groot Woordenboek der Geneeskunde geeft dezelfde begripsbepaling met dien verstande dat het woord «kunstlid» wordt vervangen door «kunstmatig deel». De omschrijvingen in de Woordenboeken van Verschuieren en Kramers, in de Grand Larousse encyclopédique en in de Dictionnaire van Robert zijn in dezelfde zin. Ook zij stellen dat het om de vervanging van organen of ledematen gaat.

Volgens de voornoemde bronnen is een bril kennelijk geen prothese, omdat hij geen lichaamsdeel vervangt.

De omschrijving van de Grote Winkler Prins Encyclopedie is genuanceerder: prothese is «een voorwerp dat dient ter vervanging van lichaamsdelen en/of van de functie daarvan, hetzij binnen, hetzij buiten het lichaam». Voor prothesen in de ruimste zin van het woord komt geleidelijk aan de term «technische hulpmiddelen» of «technische voorzieningen» in gebruik. «Het woord prothese in wat engere zin is meer betrokken op de vervanging van anatomische delen van het lichaam dan op de — zo mogelijk wel daarmee gepaard gaande — vervanging van hun functies ... De hulpmiddelen die functieverlies corrigeren, maar aangebracht worden op een andere plaats dan die van het lichaamsdeel dat de functie oorspronkelijk verrichtte, benoemt men meestal direct naar de desbetreffende functie», bijvoorbeeld urinaal, receptaculum, korset. «Rolstoelen en invalidenwagens worden zelden prothesen genoemd, hoewel met name een rolstoel duidelijk een functievervangend karakter heeft. Brillen en hoortoestellen, alsmede pacemakers (voor het hart), die functieverbeterend werken, worden eveneens zelden als prothese aangeduid. De term prothese wordt in nog engere zin gebruikt voor kunstledematen.»

De wetgever heeft aan «prothese» zeker niet deze laatste enge betekenis willen geven. Want waar het wetsontwerp oorspronkelijk van kunstledematen sprak, heeft de senaatscommissie deze term door «prothesen» vervangen⁹. Deze wijziging was het gevolg van een vraag van een commissielid of «kunstledematen» niet enger was dan de Franse terminologie «prothèses» of «appareils de prothèse». De minister had tegen de vervanging geen bezwaar, hoewel hij meende dat er geen probleem was omdat «in de praktijk alle prothesen verleend worden... De term 'kunstledematen' moet dus niet eng geïnterpreteerd worden, maar in de zin van het vervangen van een verloren gegaan lichaamsdeel door een kunstlid». De minister definieert «kunstlede-

maten» dus als «prothesen». Maar als voorbeelden bij zijn omschrijving geeft hij niet alleen «kunstarm», «kunstbeen» en «kunstgebit», maar ook «bril»¹⁰, wat toch niet al te best bij de definitie past.

Voorts moge worden verwezen naar de reeds aangehaalde verklaring van de minister dat prothesen «een integreerend deel zijn van de getroffene»¹¹. Wat ook veeleer wijst op de eigenlijke betekenis van kunstmiddel ter vervanging van een verloren gegaan lichaamsdeel dan op de eerder zeldzame verruimde betekenis van functieverbeterend hulpmiddel zoals een bril.

Is die ruime betekenis ongebruikelijk, dan is zij evenwel niet onbestaanbaar, zoals uit de toelichting in de Winkler Prins Encyclopedie blijkt. Een aanwijzing in die richting geeft ook de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen voor de toepassing van de ziektekostenverzekering. Hoofdstuk VI van de bijlage bij het desbetreffende koninklijk besluit van 19 september 1984 draagt als opschrift: «Brillen en andere oogprothesen, hoortoestellen, banden, orthopedische toestellen en andere prothesen». De waarde van deze aanwijzing moet wel worden gerelativeerd, omdat de nomenclatuur geen omschrijvingen van die termen bevat, maar alleen een opsomming van verstrekkingen geeft.

Zo de wetgever in de Arbeidsongevallenwet een ruime betekenis van «prothesen» op het oog had, had hij beter, naar Nederlands voorbeeld¹², de term «kunst- en hulpmiddelen» gebruikt, dit zijn, volgens het Sociaalrechtelijk Woordenboek, «voorwerpen bestemd om het gebruik van menselijke organen welke verzwakt zijn te bevorderen of ledematen te steunen of te vervangen».

Eisers vordering kan maar gegrond zijn, indien «prothesen» in de zin van artikel 26 de aangehaalde betekenis van «kunst- en hulpmiddelen» heeft.

In deze zaak kan het Hof daarover echter geen uitspraak doen, omdat het arbeidshof de betekenis van «prothesen» niet in zijn oordeel heeft betrokken. Uit de gegrondbevinding van eisers middel kan dus niet worden afgeleid of schade aan een bril al dan niet tot vergoeding met toepassing van de arbeidsongevallenwetgeving kan leiden.

Conclusie: vernietiging.

Arrest

Gelet op het bestreden arrest, op 17 mei 1984 door het Arbeidshof te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 7 en 26, eerste lid, van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971,

doordat het arbeidshof oordeelt «Opdat de Arbeidsongevallenwet kan worden toegepast, is het bestaan van een arbeidsongeval vereist. Overeenkomstig artikel 7 van de Arbeidsongevallenwet wordt als arbeidsongeval beschouwd elk 'ongeval' dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een 'letsel' veroorzaakt. Eiser betwist niet dat hij geen

¹⁰ *Ibid.*, blz. 102.

¹¹ *Ibid.*, blz. 103.

¹² Algemene wet bijzondere ziektekosten (1967), art. 41; Verstrekkingbesluit bijzondere ziektekostenverzekering (1968), art. 3; Ziekenfondswet (1964), art. 4.

⁹ Senaat, 1970-71, *Gedr. St.*, nr. 215, blz. 103, 104 en 105.

lichamelijk letsel opliep. Terecht merkte de eerste rechter op dat de verminderde fysieke bekwaamheid reeds bestond vóór de gebeurtenis en dat deze integriteit niet méér aangetast werd dan ze reeds aangetast was ervoor. Er is derhalve geen 'ongeval' gebeurd in de zin van artikel 7 van de Arbeidsongevallenwet. Artikel 26, waardoor de getroffenene recht zou hebben op de herstellings- en vervangingskosten van de prothese waaraan het 'ongeval' schade heeft veroorzaakt, is derhalve niet toepasselijk, nu er geen 'ongeval' heeft plaatsgehad in de zin van de wet. Er kan uit deze wetsbepaling niet worden afgeleid dat het aldaar vermeld begrip 'ongeval' een andere betekenis heeft dan die omschreven in de artikelen 7 en 9 van de Arbeidsongevallenwet», en het hoger beroep afwijst als ongegrond,

terwijl, overeenkomstig artikel 26, eerste lid, van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, de getroffenene recht heeft, ten laste van de arbeidsongevallenverzekeraar, op de terugbetaling van de herstellings- en vervangingskosten van de prothesen en orthopedische toestellen waaraan het ongeval schade heeft veroorzaakt; de schade aan prothesen en orthopedische toestellen, overkomen tijdens en door de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, dient te worden vergoed omdat deze prothesen of orthopedische toestellen geacht moeten worden een integrerend deel te zijn van de getroffenene; het recht op schadeloosstelling derhalve onafhankelijk is van en niet beïnvloed wordt door het al dan niet voorhanden zijn van enig ander lichamenlijk letsel; ten deze noch voor noch door het arbeidshof betwist werd dat de bril van eiser beschadigd werd tijdens en door de uitvoering van de arbeidsovereenkomst; het arbeidshof derhalve niet wettig de vordering tot het verkrijgen van vergoeding voor de schade opgelopen aan eisers bril, kon afwijzen op grond dat er geen ander lichamenlijk letsel voorhanden was en er bijgevolg geen sprake kon zijn van een ongeval in de zin van de Arbeidsongevallenwet:

Overwegende dat, luidens de vaststellingen van het arrest, eisers vordering strekt tot «vergoeding van een bril beschouwd wordend als prothese welke verschuldigd zou zijn ingevolge een arbeidsongeval»;

Overwegende dat het arbeidshof niet onderzoekt of een bril voor de toepassing van de arbeidsongevallenwetgeving al dan niet als een prothese kan worden beschouwd; dat het de vordering verwierpt op grond dat eiser geen lichamenlijk letsel heeft opgelopen en er derhalve geen ongeval heeft plaatsgehad in de zin van de Arbeidsongevallenwet;

Overwegende dat artikel 26, eerste lid, van de Arbeidsongevallenwet luidt: «De getroffenene heeft recht op de herstellings- en vervangingskosten van de prothesen en orthopedische toestellen, waaraan het ongeval schade heeft veroorzaakt»; dat uit de wetsgeschiedenis blijkt dat voor de toepassing van die bepaling, in afwijking van de definitie gegeven in artikel 7, eerste lid, niet is vereist dat het ongeval, benevens schade aan prothesen of orthopedische toestellen, letsel heeft veroorzaakt;

Dat de vermelde redengeving van het arrest de aangevochten beslissing derhalve niet naar recht verantwoord;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—Zie de commentaar van J. Huys bij het vernietigde arrest van Arbh. Gent, 17 mei 1984, R.W., 1984-85, 613.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e-bis KAMER — 23 NOVEMBER 1982

Voorzitter: de h. Slachmuylder

Raadsheren: de hh. Verougstraete en Bellemans

Advocaten: mrs. Moors en Weinstock

1. Burgerlijke rechtspleging — Rechtsmiddelen — Hoger beroep — Appellabiliteit — Beslissing waarbij het debat wordt heropend — 2. Onrechtmatige overheidsdaad — Schadeherstel — Veroordeling tot herstel in natura — Bestuurlijke overheid — Onbevoegdheid van de rechtbanken om in de plaats van de bestuurlijke overheid een beslissing te nemen — Onderwijs — Uitreiking van diploma's.

1. Om te oordelen of een rechtsmiddel kan worden aangewend, moet de appelrechter rekening houden zowel met het dictum van de bestreden beslissing als met de overwegingen die hetzij dit dictum adstrueren, hetzij een afzonderlijke rechtsbeslissing inhouden.

Art. 776 Ger. W. luidens hetwelk geen hoger beroep mogelijk is tegen de beslissing van de rechter waarbij het debat wordt heropend, is een uitzondering op de regel dat steeds hoger beroep mogelijk is en moet derhalve beperkend worden uitgelegd. Deze bepaling is niet toepasselijk op het geval waarin de eerste rechter ambtshalve het debat heropent.

2. De rechter kan in beginsel het herstel in natura bevelen van de schade geleden door een rechtsonderhorige ten gevolge van een fout begaan door de bestuurlijke overheid.

Daar de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens vereisen dat in de examencommissie van de universiteit en in een bijzondere commissie van de Staat over de diploma's wordt beraadslaagd, kunnen de rechtbanken aan de onrechtmatige toestand die door deze commissies zou zijn veroorzaakt, een einde maken door te bevelen de beraadslaging nopens het diploma aan te vangen of te hervatten; het behoort echter niet tot de bevoegdheid van de rechtbanken in de plaats van die administratieve overheden een beslissing te nemen

W. t/ Belgische Staat, Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest

1. Nopens de feiten en de vordering

Overwegende dat appellant op 13 juni 1969 het einddiploma behaald heeft, in Zweden, van het hoger secundair onderwijs;

dat hij vervolgens een inschrijving nam in de Rijksuniversiteit te Gent als student in de geneeskunde; dat hij op 9 juli 1974, ten wetenschappelijken titel, het diploma behaalde van kandidaat in de geneeskundige wetenschappen;

dat hem op 18 november 1977 werd meegedeeld dat overeenkomstig het koninklijk besluit van 20 juli 1971 gewijzigd bij koninklijk besluit van 8 oktober 1973 de gelijkwaardigheid verleend werd van zijn Zweeds diploma van hoger secundair onderwijs met een getuigenschrift wetenschappelijk B; dat appellant kennis gaf aan de universitaire overheid van deze gelijkwaardigheid;

dat de Rijksuniversiteit te Gent hem op 11 juli 1978 het

diploma uitreikte ten wetenschappelijke titel van doctor in de genees-, heel- en verloskunde; dat de Rijksuniversiteit te Gent dit diploma niet ter bekrachtiging overzond aan de examencommissie van de Staat voor het universitair onderwijs, op grond dat diploma's afgeleverd ten wetenschappelijke titel niet vatbaar zijn voor bekrachtiging;

dat appellant vervolgens opnieuw zijn studies in de geneeskunde aanvatte en op 6 juli 1979 opnieuw, maar ten wettelijke titel, het diploma behaalde van kandidaat in de geneeskunde; dat dit diploma bekrachtigd werd door de examencommissie van de Staat; dat hij thans verder de examens aflegt die moeten leiden tot het verkrijgen van een doctoraat in de geneeskunde;

Overwegende dat appellant voor de eerste rechter gevraagd heeft dat de bijzondere examencommissie ingesteld bij de artikelen 41 e.v. van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens zijn op 9 juli 1974 en 11 juli 1978 behaalde diploma's zou bekrachtigen en dat bij gebreke hieraan te voldoen de beslissing van de rechtbank zou gelden als een dergelijke bekrachtiging; dat eveneens een provisionele schadevergoeding gevraagd werd van de twee oorspronkelijke verweerders (Belgische Staat en Vlaamse Gewest) tot betaling van 100.000 fr. schadevergoeding;

Overwegende dat de eerste rechter bij verstek tegenover de twee verweerders besliste dat de eis gedeeltelijk niet toelaatbaar was en de debatten heropende omdat «vooralsnog niet bewezen is dat (appellant) voldoet aan de wettelijke voorwaarden om het diploma dat hij beweert te hebben behaald, te doen homologeren»; dat de rechtbank aldus de heropening beval om kennis «te bekomen van dit diploma en van de aanvraag tot homologatie alsook van de reden waarom deze laatste nog niet is geschied»;

II. Nopens de rechtspleging

Overwegende dat het hoger beroep gericht tegen de Belgische Staat regelmatig is naar vorm en naar tijd;

Overwegende dat het hoger beroep gericht tegen de Vlaamse Gemeenschap niet toelaatbaar is; dat deze laatste geen partij was voor de eerste rechter; dat appellant geen veroordeling kan vragen tegen deze partij die niet voor de eerste rechter was opgeroepen noch verschenen is;

Overwegende dat de tussenkomst van het Vlaamse Gewest voor het hof regelmatig is; dat het Vlaamse Gewest belang heeft tussen te komen in het geding nu het partij was voor de eerste rechter en vervolgens niet meer in het geding betrokken werd door appelland;

Overwegende dat geïntimeerde en het Vlaamse Gewest voorhouden dat het beroep niet toelaatbaar is omdat tegen de beslissing van de rechter over de heropening van debatten geen hoger beroep openstaat (art. 776 Ger. W.);

Overwegende dat behoudens wettelijke uitzondering steeds hoger beroep mogelijk is; dat de uitzondering in artikel 776 Gerechtelijk Wetboek beperkend moet worden uitgelegd; dat zij niet toepasselijk is op een geval waarin de eerste rechter ambtshalve de debatten heropende (Brussel, 6 maart 1975, *Pas.*, 1975, II, 125);

dat de bestreden beslissing daarenboven niet alleen de debatten heropent doch daarenboven beslist dat het gevorderde grotendeels niet toelaatbaar is;

dat, om te oordelen of een rechtsmiddel kan worden aangewend, de appelrechter rekening moet houden zowel met

het dictum van de bestreden beslissing als met de overwegingen die hetzij dit dictum adstrueren hetzij een afzonderlijke rechtbeslissing inhouden (cf. Antwerpen, 22 mei 1979, *B.R.H.*, 1980, 248);

dat het hoger beroep derhalve toelaatbaar is;

III. Nopens de toelaatbaarheid van een eis gericht tegen de overheid

Overwegende dat volgens de eerste rechter «gezien het grondwettelijk beginsel van de scheiding der machten, de rechtbank niet bevoegd is een bevel te geven aan de uitvoerende macht; dat zij enkel kan vaststellen dat deze laatste in gebreke is gebleven de maatregelen te treffen die in haar bevoegdheid liggen en die schade berokkenen aan een rechtsonderhorige die voldoet aan de wettelijke voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op deze maatregelen»;

Overwegende dat het de rechter in beginsel toegelaten is herstel in natura te bevelen van de schade geleden door een rechtsonderhorige ten gevolge van een fout begaan door de overheid (zie Cass., 26 juni 1980; F. De Visscher, «Quelques réflexions sur le pouvoir d'injonction du juge judiciaire à l'égard de l'administration», *J.T.*, 1981, 682); dat deze fout zowel kan bestaan in een positieve daad als in een nalaten (Cass., 23 april 1970, *R.W.*, 1970-71, 1793);

dat in casu appelland aan de overheid verweet dat de bijzondere commissie ingesteld door de wetten op de toekenning van de academische graden zijn diploma niet had bekrachtigd en verlangt dat het hof beveelt aan de examencommissie hiertoe over te gaan; dat in pleidooien appelland nader heeft gepreciseerd dat hij eveneens verwijt aan de examencommissie van de Rijksuniversiteit te Gent dat zij hem een diploma afleverde ten wetenschappelijke titel terwijl dit diploma had moeten worden afgeleverd ten wettelijke titel;

dat in zoverre aan het hof gevraagd wordt dat bevolen wordt aan de bevoegde commissie een begane fout te herstellen door opnieuw te beraadslagen over het diploma van appelland, de eis toelaatbaar is;

Overwegende echter dat de eis niet toelaatbaar is in zoverre aan het hof gevraagd wordt te zeggen dat bij gebreke van nieuwe beraadslaging het arrest zal gelden als einddiploma;

dat de wet verlangt dat in de examencommissie en in een bijzondere commissie over de diploma's wordt beraadslaagd; dat het hof een einde kan maken aan de onrechtmatige toestand door een bevel het beraad nopens het diploma aan te vangen of te hervatten;

dat het niet behoort dat het hof in de plaats van de administratie een beslissing zou nemen;

Overwegende dat de eis toelaatbaar was m.b.t. de gevorderde schadevergoeding, wat overigens niet wordt betwist;

IV. Ten gronde: nopens de eis tegen het Vlaamse Gewest

Overwegende dat het Vlaamse Gewest geen enkele bevoegdheid heeft noch aansprakelijkheid nopens het toekennen van diploma's; dat de vordering in elk geval tegen deze partij ongegrond was;

V. Ten gronde: nopens de eis tegen de Belgische Staat

Overwegende dat geen enkel verwijt kan gericht worden

aan de bijzondere commissie ingesteld door de wetten op het toekennen van de academische graden;

dat deze commissie terecht nooit beraadslaagde nopens de ten wetenschappelijken titel afgeleverde titels van appellant nu krachtens het K.B. van 30 september 1964 de diploma's afgeleverd ten wetenschappelijken titel niet moeten noch mogen worden voorgelegd aan deze commissie (art. 1);

Overwegende dat de enige fout die in aanmerking zou kunnen komen hierin zou bestaan dat de examencommissie van de Rijksuniversiteit te Gent aan appellant een diploma uitreikte van doctor in de geneeskunde ten wetenschappelijken titel terwijl, gelet op de in 1977 gegeven homologatie van zijn getuigenschrift van hoger secundair onderwijs en gelet op het feit dat de aan de examinandi gestelde eisen identiek zijn, een diploma ten wettelijken titel had moeten worden uitgereikt;

Overwegende echter dat niemand een graad waarvoor het bezit van een vroegere graad vereist wordt, kan krijgen, indien het diploma van laatstgenoemde graad niet behoorlijk bekrachtigd is (art. 53 gecoördineerde wetten);

dat voor het toekennen van de wettelijke graad van doctor in de geneeskunde vereist was dat het kandidaatsdiploma behoorlijk bekrachtigd was; dat slechts in het geval een diploma wordt behaald ten wetenschappelijken titel, deze bekrachtiging niet moet bekomen worden, nu diploma's ten wetenschappelijken titel in elk geval niet bekrachtigd worden;

dat appellant, die in 1977 de gelijkwaardigheid had verkregen van zijn getuigenschrift van H.S.O., nooit gevraagd heeft dat zijn kandidaatsdiploma bekrachtigd zou worden of dat de examenjury van de Rijksuniversiteit te Gent zou vaststellen dat hij voldeed aan de wettelijke vereisten om een wettelijk diploma van kandidaat te behalen; dat hij bezwaarlijk aan de examenjury van de Rijksuniversiteit te Gent kan verwijten in 1978 zijn einddiploma niet te hebben afgeleverd ten wettelijken titel, nu hij daarvoor niet voldeed aan de wettelijke vereisten;

Overwegende derhalve dat appellant het bewijs niet levert dat de Belgische Staat enige fout heeft begaan die enige vorm van herstel zou wettigen;

dat de eis tegenover de Belgische Staat ongegrond was; (...)

NOOT—Betreffende het schadeherstel bij een onrechtmatige overheidsdaad, zie en vergelijk: Cass., 26 juni 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 1365, *Pas.*, 1980, I, 1341, met conclusie van de advocaat-generaal J. Velu, *R.W.*, 1980-81, 1661, *J.T.*, 1980, 707, *Adm. Publ. T.*, 1981, 127, met noot D. Deom, *R.C.J.B.*, 1983, 173, met noot F. Delpérée; Cass., 23 maart 1984, *R.W.*, 1984-85, 15, met conclusie van de procureur-generaal E. Krings; *R.v.St.*, Bracke, nr. 20.324, 13 mei 1980, *Arr. R.v.St.*, 1980, 633, *R.W.*, 1981-82, 484, met noot W. Van Noten, *R.v.St.*, Zoete I, nr. 21.167, 12 mei 1981, *Arr. R.v.St.*, 1981, 722, *R.W.*, 1981-82, 254; *R.v.St.*, Zoete II, nr. 22.446, 8 juli 1982, *R.W.*, 1982-83, 1633.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

4e KAMER — 11 JANUARI 1984

Voorzitter: de h. Spaas

Raadsheren: de hh. Verschuuren en Vandeplas

Advocaten: mrs. De Fleurquin, Groetaers loco Donnet en Rycken loco Van Doosselaere

N.M.B.S. — Havengebied — Rangeermaneuver — Zichtbare hindernis.

De voorrang van het spoorverkeer op de andere weggebruikers in het Antwerpse havengebied heeft, ten aanzien van de aansprakelijkheid voor een ongeval, niet tot gevolg dat het de N.M.B.S. toegestaan is ter gelegenheid van rangeermaneuvers geen acht te slaan op zichtbare hindernissen.

N.M.B.S. t/ N.V. F. en N.V. I.

Overwegende dat ten aanzien van de feitelijke gegevens uit de voorgebrachte stukken enkel blijkt dat: 1° eerste geïntimeerde op 17 september 1974 twee containers met balen papierpulp, gemonteerd op twee opleggers, op kaai 196 der haven te Antwerpen ten einde lossing door tweede geïntimeerde aangevoerd heeft; 2° de lossing van beide containers op 18 september plaatsvond, waarna beide opleggers onbeheerd achtergelaten werden; 3° een oplegger in de nacht van 18 op 19 september 1974 omstreeks 1.30 uur door een spoorwegwagen aangereden en beschadigd werd; 4° op het ogenblik van het ongeval de aangereden oplegger met de voorzijde ongeveer 60 cm haaks over de dichtste spoorstaaf van de in de nabijheid doodlopende spoorlijn geplaatst stond;

(...)

Overwegende dat er dientengevolge voldoende gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens aanwezig zijn om aan te nemen dat het schadeverwekkend ongeval tijdens de door het personeel van appellante uitgevoerde rangeerverrichtingen plaatsvond;

Overwegende dat anderzijds eerste geïntimeerde vooropstelt dat de aangereden oplegger door tweede geïntimeerde derwijze verplaatst werd naar aanleiding van de lossingsverrichtingen dat de voorkant van het voertuig zich over de spoorlijn bevond;

Overwegende dat eerste geïntimeerde echter hiervan het bewijs niet levert; dat uit het los staan van de remmen van de oplegger zoals vastgesteld tijdens de expertiseverrichtingen geen definitieve gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt; dat ten deze dan ook geen fout van tweede geïntimeerde bewezen werd;

Overwegende dat ten aanzien van de aansprakelijkheid voor het ongeval de voorrang van het spoorverkeer op de andere weggebruikers in het havengebied niet tot gevolg heeft dat het appellante toegelaten is ter gelegenheid van rangeermaneuvers geen acht te slaan op zichtbare hindernissen; dat ieders economische belangen in het havengebied gelijkwaardig zijn en op alle vervoerders aldaar dezelfde zorgplicht rust om elke verplaatsing met een aan de inherente gevaren van de havenbedrijvigheden aangepaste waakzaamheid en voorzichtigheid uit te voeren;

Overwegende dat ten deze luidens het procesverbaal nr.

483 van de spoorwegpolitie de rangeermaneuvers bij goede zichtbaarheid stapvoets en onder begeleiding van een rangeermeester en een rangeerder uitgevoerd werden; dat hieruit volgt dat het spoorwegpersoneel door geen aandacht te schenken aan de twee door eerste geïntimeerde opgestelde opleggers blijkbaar onvoldoende waakzaam is geweest tijdens de rangeermaneuvers; dat minstens de gedeeltelijk over het spoor opgestelde oplegger nr. 103 had dienen op te vallen; dat het verzuim na te gaan of het spoor over de gehele lengte van de manoeuvreerruimte volledig vrij van gevaar voor ongevallen was, een gebrek aan voorzorg en voorzichtigheid uitmaakt en derhalve ook een fout in rechtstreeks oorzakelijk verband met de door eerste geïntimeerde geleden schade;

Overwegende dat anderzijds het achterlaten van voertuigen op plaatsen waar zij de doorgang van de spoorrijtuigen of de normale werking van de toestellen hinderen zonder voorafgaande schriftelijke vergunning van de spoorwegexploitant een overtreding van artikel 28 van het koninklijk besluit van 31 december 1965 betreffende het verkeer op spoorwegen en aanhorigheden alsmede een overtreding van artikel 235 van het gemeentelijk reglement van de Stad Antwerpen uitmaakt; dat in casu de beide opleggers van eerste geïntimeerde ongeveer 80 m voorbij de laatste wissel nr. 40 en op ± 100 m afstand van het uiteinde van het doodlopend spoor nr. 3 op kaai nr. 196 opgesteld stonden; dat beide opleggers derhalve geen hindernis voor enig doorgaand spoorverkeer, doch wel een belemmering voor het rangeren van spoorrijtuigen op het uiterste gedeelte van spoor nr. 3 vormden;

Overwegende dat eerste geïntimeerde dan ook behoorde na lossing van de goederen haar opleggers op kaai nr. 196 te verwijderen; dat ten deze tweede geïntimeerde geen fout treft; dat tweede geïntimeerde enkel de opdracht gekregen had de op de opleggers geplaatste containers te lossen en ten deze geenszins na lossing als bewaarder van de voertuigen diende op te treden; dat eerste geïntimeerde, die de opleggers reeds op 17 september 1974 ter plaatse had gebracht, wist dat de containers slechts op 18 september zouden worden gelost; dat tweede geïntimeerde dan ook mocht verwachten dat de opleggers na lossing opgehaald zouden worden en in de nacht van 18 op 19 september niet meer ter plaatse zouden zijn;

Overwegende dat hoe dan ook, de achtergelaten oplegger nr. 103 een duidelijk zichtbare hindernis zijnde, de eerste rechter terecht beslist heeft dat de ten deze begane overtredingen van de vigerende reglementeringen geen fout in oorzakelijk verband met de schade uitmaken; dat de door de achterlating van de oplegger met een gedeelte over spoor nr. 3 begane fout niet noodzakelijk tot de aanrijding moest leiden en derhalve slechts een theoretische fout uitmaakt; dat alle rangeermaneuvers immers stapvoets uitgevoerd werden en het begeleidend personeel de gelegenheid had de hindernis tijdig op te merken; dat zonder de onoplettendheid van het spoorwegpersoneel de achterlating van beide opleggers slechts tot hun verwijdering en zo nodig tot de vergoeding van de belemmering van de dienst op de spoorweg of het eventueel oponthoud van het spoorverkeer kon leiden;

(...)

NOOT—Vgl. Rb. Antwerpen, 17 december 1981, *R. W.*, 1983-84, 1499.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OUDENAARDE

13 DECEMBER 1984

Voorzitter: de h. Van der Eecken

Openbaar ministerie: de h. De Colfmaecker

Advocaten: mrs. De Hauw, Fourneau loco De Reuse, Van de Keere loco De Clercq, Ameryckx, Rollewagen en Hofmans

Faillissement — Verzekering — Makelaar — Schuldvergelijking — Producentenrekening — Continuatieprovisie.

Na faillissement van een verzekeringsmakelaar kan geen schuldvergelijking intreden tussen enerzijds de op de dag van faillietverklaring bestaande debetsaldi van de rekening van de makelaar m.b.t. door hem geïnde premies en anderzijds de continuatieprovisies die na de faillietverklaring nog aan de makelaar toekomen bij de betaling van premies op door de makelaar vroeger aangebrachte contracten. De verbintenis van de verzekeraars tot betaling van die provisies is immers niet ex eadem causa als de verbintenis van de makelaar tot doorbetaling van ontvangen premies.

Faillissement R. en Gerard H. t/ Verzekeringsmaatschappij G. e.a.

De betwiste eis strekt om elke gedaagde te doen veroordelen tot betaling van:

1° alle vervallen commissielonen vanaf 13 september 1983, faillissementsdatum, tot 1 oktober 1983, te vermeerderen met de verwijlinteressen en gerechtelijke interesten vanaf de datum van dagvaarding en dit in handen van de curatoren;

2° alle vervallen commissielonen vanaf 1 oktober 1983 in handen van tweede eiser, Gerard H., als overnemer sindsdien van de verzekeringsportefeuille van de gefailleerde, te vermeerderen met de verwijlinteressen en de gerechtelijke interesten vanaf de datum van dagvaarding;

3° vervolgens maandelijks de te vervallen commissielonen in handen van de tweede eiser, tot eventueel verval van de polis;

4° en, voor zover gedaagden hieraan niet vrijwillig zouden voldoen, hen elk te veroordelen tot een dwangsom van 2.000 fr. per dag vanaf de betekening van het te wijzen vonnis;

5° de som van 1 fr. elk als provisionele schadeloosstelling aan de tweede eiser, dit alles met de kosten van het geding en bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad.

De verweerders betwisten de rechtsgeldigheid van de eigendomsoverdracht van de verzekeringsportefeuille door de curatoren aan de tweede eiser van 1 oktober 1983 niet, daar deze rechtsgeldig geschiedde na bepaling van de overnameprijs door expertise (5.500.000 BF) en na machtiging door de heer rechter-commissaris bij bevelschrift van 4 oktober 1983, betekend aan alle verweerders (tussen 4 november en 5 december 1983) en waartegen geen derden-verzet is aangetekend.

De curatoren beweren ten onrechte dat juist door die betekening van de overdracht elke exceptie ten gronde door de verweerders onmogelijk zou zijn geworden; immers, de

curatoren konden niet meer rechten overdragen dan zij zelf krachtens die portefeuille bezaten. De verweerders betwisten echter hun verplichting tot uitbetaling van de na faillissement vervallen commissies en beroepen zich hiervoor op de «compensatie» tussen de schuldvorderingen, die zij op basis van hun op 13 september 1983 afgesloten producentenrekening hebben aangegeven in het gewoon passief van het faillissement en de na het faillissement vervallen commissies.

De eerste verweerster deed aangifte van schuldvordering voor een bedrag van 288.900 fr. als volgt: 287.792 fr. = debetstand agentrekening op 31 aug. 83 + 1.108 fr. gelden door een verzekerde rechtstreeks aan R. betaald, doch door hem niet afgerekend. De tweede verweerster deed aangifte van schuldvordering voor een bedrag van 805.635 fr. uit hoofde van achterstallige verzekeringspremies als makelaar volgens maandelijks rekeninguittreksels van augustus 1982 (debet dan van 131.865 fr.) tot augustus 1983. De derde verweerster deed aangifte van schuldvordering voor een bedrag van 124.070 fr. uit hoofde van een debetsaldo agentrekening op 13 september 1983, vertrekkend van een debetsaldo op 31 januari 1983 van 30.878 fr. De vierde verweerster deed aangifte van schuldvordering voor een bedrag van 318.320 fr. uit hoofde van een debetsaldo van een producentenrekening.

Hoewel de aangifte van schuldvordering, gedaan zonder voorbehoud, de schuldeiser bindt zodra de curator deze heeft aanvaard — zoals in casu — belet zulks niet dat de schuldeiser nadien nopens dezelfde schuldvordering een zekere bevoorrechtiging nog kan laten gelden (Van Reepingen en Reyntens, *Procédure commerciale*, II, blz. 246, nrs. 51 en 53).

De verweerders beweren dat de schuld van de massa (het debet van de producentenrekening van 13 september 1983, zijnde meestal de niet doorgestorte premies) en de schuldvordering van de massa (recht op de latere commissielonen) als wederkerige verbintenissen uit een zelfde oorzaak voortkomen of dat de ene verbintenis de oorzaak is van de andere, zodat gerechtelijke compensatie na faillissement kan worden aanvaard.

Zij steunen zich hierbij op een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 3 september 1981 (*B.R.H.*, 1982, 467), bevestigd door het arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen, 5e Kamer, van 17 mei 1984, A.R. nr. 2043/81, onuitgegeven.

De rechtspraak staat inderdaad na faillissement de schuldvergelijking toe billijkheidshalve wanneer twee wederkerige verbintenissen uit een zelfde contract voortvloeien of wanneer wederkerige verbintenissen samenhangend zijn daar zij uit een zelfde oorzaak voortvloeien of nog, uitbreidend de gedachte van een ondeelbare rekening, telkens wanneer de schuldvordering en de schuld ex eadem causa voortvloeien en daarom niet te scheiden zijn.

Zij is dan immers — ten aanzien van wederzijdse schulden en schuldvorderingen die vóór het faillissement zeker, vaststaand en opeisbaar zijn — slechts de tenuitvoerlegging van een eerlijk oogmerk, vóór de opening van het faillissement gebleken, en het faillissement mag de normale uitvoering van een niet bestreden contract niet beletten door toepassing onder andere van de artikelen 444 en 453 van de Faillissementswet (Fredericq, IV, blz. 102 tot 105). Ter zake echter is deze rechtbank van mening dat een kwestige

compensatie — in werkelijkheid gestoeld op een retentierecht van de verzekeraar ten aanzien van de massa of nog op de exceptio non adimpleti contractus, d.w.z. het weethouden wegens niet-ervulling van de verplichtingen door de verzekeringsmakelaar — niet gerechtvaardigd voorkomt en wel om de volgende redenen:

1° De commissielonen, vervallen na faillissementsdatum, waren op de datum van het faillissement niet vaststaand, d.w.z. voor dadelijke vereffening onherroepelijk vatbaar, noch opeisbaar als zijnde toekomstige schulden, gespreid over jaren, waaraan een tijdsbepaling of opschortende voorwaarde verbonden was en nog is; derhalve kunnen deze commissielonen krachtens artikel 1291 B.W. niet in aanmerking komen voor schuldvergelijking; het ingeroepen arrest diende daaromtrent geen stelling te nemen.

2° Uit een analyse van de complexe rechtsverhouding verzekeringsmakelaar/verzekeringsmaatschappij blijkt dat de verbintenis tot uitbetaling van een commissie ten laste van de verzekeringsmaatschappij niet «ex eadem causa» is met de verbintenis tot de doorbetaling van de ontvangen premies door de verzekeringsmakelaar. Deze beide verbintenissen immers vinden hun oorsprong in twee strikt van elkaar gescheiden rechtsverhoudingen, namelijk die van «makelaar tot verzekeraar» (commission d'apport) en die van «lasthebber tot verzekeraar» (commission d'encaissement); dit sluit niet uit dat deze beide rechtsverhoudingen kunnen worden opgenomen eventueel in één zelfde akte (instrumentum). In de gevallen immers waarin een maatschappij de premies door een andere tussenpersoon laat innen, verliest de oorspronkelijke aanbrengrer van de polis zijn recht op zijn later te vervallen commissies niet (Fredericq, *Handboek van Belgisch handelsrecht*, II, nr. 1346, blz. 551).

Hieruit alleen al blijkt dat het recht op commissies zijn oorzaak niet vindt in de inning of de uitbetaling zelf van de premies, maar wel in het eenvoudig feit van het aanbrengen van de polis zonder meer op voorwaarde wel te verstaan dat de premies betaald worden, dus een vergoeding voor het aanbrengen gespreid over jaarlijkse termijnen. Dat de makelaar, eigenaar van een verzekeringsportefeuille, het recht op de vervallen commissies verkrijgt enkel ter oorzaak van zijn bemiddelingsactiviteit in zijn hoedanigheid van makelaar bij het doen afsluiten van de polis tussen zijn cliënt en zijn verzekeraar zelf, wordt ook afdoende uiteengezet in het werk van Robert Vandeputte, *Inleiding tot het verzekeringsrecht*, blz. 191 en volgende (uitgeverij Standaard Antwerpen/Amsterdam 1978).

Wegens een zeer veralgemeend gebruik heeft de makelaar-tussenpersoon het recht belast te worden met de inning van de premies op de verzekeringen door hem aangebracht; hierdoor wordt de tussenpersoon de mandataris van de verzekeraar, handelend voor en in naam van deze laatste.

Natuurlijk bestaat dat recht niet indien de verzekeraar bijzondere redenen heeft om anders te handelen, bv. wanneer hij de zorgeloosheid of de insolventie van de tussenpersoon vaststelt.

In het kader van deze bijkomende opdracht wordt een producentenrekening geopend bij de maatschappij op naam van de producent. Deze wordt gedebiteerd met de aan de tussenpersoon afgegeven kwijtschriften en gecrediteerd met de verdiende provisies en met het bedrag van de

teruggestuurde kwijtschriften.

Men gaat erover akkoord om de bedoelde rekeningen niet gelijk te stellen met lopende rekeningen; ieder geboekt bedrag behoudt zijn eigen entiteit; er is noch versmelting van de bedragen noch schuldhernieuwing; het tegenovergestelde zou uitzonderlijk bedongen kunnen worden, wat in casu niet beweerd noch bewezen wordt.

Men dient bijgevolg aan te nemen dat de uitzondering op het schuldvergelijkingsverbod na faillissement, toegestaan door de rechtspraak om billijkheidsredenen bij de rekening-courant wegens een ondeelbaarheid van die rekening, ook hier niet van toepassing is op de producentenrekening (Fredericq, IV, nr. 2164).

3° De hoge verliesposten van de verweerders komen niet voort uit zo beweerde wederkerige verhoudingen, die als dermate onsplitsbaar en onherroepelijk met elkaar verbonden werden, dat zij als zodanig, ondanks het faillissement, zelfs nu nog verder worden uitgevoerd. Immers, niets in rechte noch in feite belette de verzekeraar om reeds bij de eerste tekenen van zorgeloosheid of van insolventie van de makelaar zelf de premies rechtstreeks te innen; dat de verzekeraar dit niet deed of maar al te laat, heeft hij alleen maar aan zichzelf te wijten, maar de massa van de schuldeisers kan daarvan uiteraard niet het slachtoffer zijn.

4° Ingaan op compensatie zou anderzijds ook een premie betekenen voor die verzekeringsmaatschappijen, die uit eigen toekomstig winstbejag (door hen genoemd commerciële inschikkelijkheid) aan hun makelaars een al te ruim krediet, dat de normale grenzen van hun maandelijkse financiële verhouding overtreft, zoals in casu, toekennen; compensatie zou dan ook totaal onbillijk en onrechtmatig in zich houden dat uiteindelijk alleen de massa zou moeten instaan niet alleen voor het risico verbonden aan dat eigenmachtig verleend krediet, maar ook voor alle gerechtskosten, al te laattijdig nog gemaakt door de kredietverleners tot eventuele recuperatie van hun tegoeden.

5° De vier verweerders (1.535.817 fr.) naast de N.V. B. (247.789 fr.) deden samen aangifte van schuldvordering voor de som van 1.783.606 fr. en méér dan een jaar na het faillissement van 13 september 1983 houden zij nog commissielonen in tot recuperatie.

Dit houdt in zich dat zij ten opzichte van hun makelaar ter zake — net zoals banken zouden doen — in werkelijkheid zijn opgetreden als kredietverleners en dit buiten weten van de massa om en dat dit krediet abnormaal hoog was.

Tegenover de massa zijn zij dan ook samen verantwoordelijk voor het feit dat zij samen door het aanhouden of verhogen van dit onverantwoord krediet een bedrieglijke schijn van solvabiliteit hebben geschapen.

De verweerders hadden nochtans ook de mogelijkheid om hun kredietverlening tegenwerpelijk te maken aan de massa door een inpandgeving te eisen van de verzekeringsportefeuille van hun makelaar tot zekerheid van de uitvoering van de verbintenissen die op hem rustten als lasthebber, of nog door een vooruitbetaling op commissies (Fontaine Marcel, «La mise en gage d'un portefeuille d'assurances et l'avance sur commissions», *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1968, 313-342).

6° De uitzondering op het schuldvergelijkingsverbod, aangenomen door de vaste rechtspraak dient strikt geïnterpreteerd te worden en buiten de door de vaste rechtspraak

om billijkheidsredenen reeds aangenomen uitzonderingen is principieel de schuldvergelijking na faillissement uitgesloten (Fredericq, IV, p. 105).

Een uitbreiding van de rechtspraak tot het onderhavige geval zou bovendien een ongeoorloofde ongelijkheid tussen de schuldeisers veroorzaken en zou aanleiding geven om een faillissement van een verzekeringsmakelaar onmiddellijk te sluiten bij gebrek aan voorhanden actief aangezien principieel meestal het enig actief en de gehele handelszaak van een verzekeringsmakelaar juist en alleen bestaat in de «verzekeringsportefeuille».

Door de compensatie in kwestie toe te laten zouden de maatschappijen dank zij hun bovenmatige eigenmachtige kredietverlening reeds op voorhand en ongekend zich de «verzekeringsportefeuille» in kwestie zelf, eigendom van de makelaar, hebben toegeëigend als het ware zonder recht of titel en dit voor jaren en waarom niet voor altijd.

Voor het overige bestaat er bij gebrek aan nadere verduidelijking geen aanleiding vooralsnog tot het toekennen van een provisionele schadevergoeding ten provisionele titel ten bedrage van 1 fr. noch tot een veroordeling tot een dwangsom.

Om die redenen, rechtdoende op tegenspraak,

Gehoord het verslag vóór de debatten uitgebracht van de heer J. Heyvaert, voorzitter van deze rechtbank en rechter-commissaris van gezegd faillissement;

Gehoord het schriftelijk overeenstemmend advies van de heer P. Piron, substituut-procureur des Konings te Oudenaarde, uitgebracht ter openbare terechtzitting van 13 november 1984;

Wordt de eis ontvankelijk en grotendeels gegrond verklaard;

Worden de verweerders veroordeeld om te betalen:

1° alle commissielonen, toebehorend aan hun gewezen verzekeringsmakelaar Etienne R., vervallen vanaf 13 september 1983 tot en met 30 september 1983 en dit aan de curatoren, eerste eisers, te vermeerderen met de wettelijke verwijlinteressen vanaf 1 november 1983 tot de datum van dagvaarding en van dan af met de gerechtelijke interesten;

2° alle commissielonen, toebehorend aan hun gewezen verzekeringsmakelaar Etienne R., vervallen vanaf 1 oktober 1983, tot de vervaldatum der polissen in kwestie en dit in handen van de tweede eiser, Gerard H.;

Wordt voor recht gezegd dat de verweerders vanaf 1 november 1983 een maandelijkse staat van die vervallen commissielonen aan Gerard H. moeten doen geworden en worden de verweerders tevens veroordeeld tot de wettelijke verwijlinteressen op die sommen, vermeld op elke maandelijkse staat, die niet binnen acht dagen vanaf de datum van elke maandelijkse staat betaald zouden zijn;

Wordt het meergevorderde afgewezen als ongegrond.

NOOT—Zie Kh. Tongeren, 30 april 1984, *R.W.*, 1984-85, 1158.

POLITIËRECHTBANK TE ANTWERPEN

12 DECEMBER 1984

Rechter: de h. De Munck

Advocaten: mrs. Debaene loco Lesthaeghe en Anthonis

Wegverkeer — Botsing van twee manoevrerende auto's.

Een bestuurder voerde, op een moment dat de weg vrij was, een maneuver uit door achteruitrijdend een garage te verlaten. Een andere bestuurder merkte dit, stapte in zijn geparkeerde wagen, verliet de parkeer ruimte en reed de rijbaan op. De auto's kwamen met elkaar in botsing.

In zulke omstandigheden heeft alleen de tweede bestuurder art. 12.4 Wegverkeersreglement overtreden.

H. t/ Van P.

I. Gedaagde verklaarde dat, toen zij in haar op de hiertoe bestemde parkeerstrook staande wagen aan de Schotensteenweg te Deurne stapte, het voertuig, bestuurd door de rechtstreeks gedaagde, achterwaarts reed uit een garage. Daar dit maneuver nogal traag verliep en in de «overtuiging» dat rechtstreeks gedaagde haar gezien had, reed zij van op de parkeer ruimte de rijbaan op. Om zo te zeggen op dat ogenblik werd zij aangereden volgens haar verklaring door het voertuig van rechtstreeks gedaagde: «Ik stopte opnieuw toen ik zag dat hij in mijn richting kwam aangereiden en op dat moment werd ik aangereiden.»

De verklaring van rechtstreeks gedaagde bevestigt dit feitelijk gebeuren: «Ik reed achterwaarts uit mijn garage en reed tot de overzijde van de rijbaan. Ik stopte en schakelde in vooruit. Op dat moment werd ik aangereiden door een geparkeerd voertuig dat zich in beweging zette. Ik had de tegenpartij niet opgemerkt. Het was voor mij enkel een geparkeerd voertuig...»

De op elkaar volgende manoeuvres van beide partijen werden opgemerkt door een getuige W. die eraan toevoegde dat beide voertuigen in beweging waren toen de botsing gebeurde.

II. Uit de verschillende verklaringen volgt en staat vast dat zowel gedaagde als rechtstreeks gedaagde een maneuver uitvoerde doch nà elkaar, d.w.z. dat rechtstreeks gedaagde zijn maneuver aanvatte voordat gedaagde hetzelfde deed.

Hun verantwoordelijkheid dient dan ook te worden onderzocht in het kader en op grond van art. 12.4 van het Wegverkeersreglement.

Overwegende dat uit de verklaringen van alle, in dit ongeval betrokken partijen, zowel gedaagde als rechtstreeks gedaagde, alsmede die van de getuige voldoende blijkt dat, tijdens het aanvatten en uitvoeren van het maneuver door rechtstreeks gedaagde, de rijbaan vrij was en dat er geen verkeer in aantocht was;

Overwegende dat de bestuurder, die een maneuver wil uitvoeren, alle andere bestuurders moet laten voorgaan doch in zoverre dat hun «gang» normaal is (Cass., 21 september 1959, *Pas.*, 1960, I, 60);

Overwegende dat een bestuurder, die een maneuver begint, en ondanks de hem bij art. 12.4 opgelegde absolute verplichting de andere bestuurders te laten voorgaan, doch dit op een ogenblik dat geen ander voertuig of geen andere

weggebruiker in het zicht is, en het zicht voldoende is opdat de andere weggebruikers niet zouden worden verrast, de voorschriften van art. 12.4 niet overtreedt (Cass., 8 juni 1964, *Pas.*, 1964, I, 1067; 20 december 1965, *Rev.D.P.*, 1965-66, 807);

Overwegende dat gedaagde duidelijk bemerkte dat rechtstreeks gedaagde achterwaarts uit zijn garage begon te rijden, nog vóór zij in haar geparkeerd voertuig stapte; dat zij dit maneuver verder zag uitvoeren, doch blijkbaar het wachte beu («het ging nogal traag») haar voertuig op gang bracht en de rijbaan opreed;

Overwegende dat de verplichting voorrang te verlenen aan de andere weggebruikers algemeen is tenzij die andere weggebruikers op een niet te voorziene manier zouden opgedaagd zijn (Cass., 27 oktober 1981, *R.W.*, 1981-82, 2480);

Overwegende dat gedaagde duidelijk, vóór zij met haar maneuver begon, het voertuig van rechtstreeks gedaagde had opgemerkt; dat zij dan ook door een flagrante miskenning van art. 12.4 een risico schiep dat uitsluitend en alleen de oorzaak werd van deze aanrijding;

Overwegende dat aan rechtstreeks gedaagde geen overtreding van art. 12.4 of van art. 10.1, 1°, 2° en 3°, verweten kan worden: 1° op het ogenblik dat hij zijn maneuver begon en verder uitvoerde was er geen normaal verkeer op de rijbaan; 2° het plotseling opdagen van een tevoren geparkeerd voertuig op de rijbaan kon én moest hij niet voorzien.

Overwegende dat de telastlegging van overtreding van art. 10.1, 1°, 2°, 3°, tegen de gedaagde niet bewezen is; (...)

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 9 februari 1984

Pacht — Opzegging door de verpachter om het goed in bedrijf te nemen — Voornemen niet uitgevoerd — Recht van de pachter op terugkeer, behoudens gewichtige reden voor de verpachter — Bestaan van listige kunstgrepen bij de verpachter en kwade trouw bij de nieuwe pachter niet vereist.

Het bestreden vonnis (Rb. Bergen, 1 oktober 1982) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat, krachtens artikel 1775, negende lid, van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 7 juli 1951, toepasselijk in dit geval ingevolge artikel IV van de wet van 4 november 1969, indien de verpachter zonder gewichtige reden binnen zes maanden na het vertrek van de pachter het voornemen om het verpachte goed zelf in bedrijf te nemen niet heeft uitgevoerd, waarop hij zich heeft beroepen om de opzegging van de pacht en de uitzetting van de pachter te verkrijgen, deze of schadevergoeding, of zijn terugkeer in het gepachte goed, onverminderd schadevergoeding, kan vorderen;

«Dat het recht van de pachter om zijn terugkeer te worden geen enkele andere beperking kent dan het bestaan van een gewichtige reden voor de verpachter;

Dat het bestreden vonnis, nu het oordeelt dat ten deze de vereisten voor de terugkeer niet zijn vervuld bij gebreke van listige kunstgrepen van de verpachter en van kwade trouw van de nieuwe pachter, de voormelde wetsbepaling schendt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon — Advocaat-generaal: de h. Piret — Advocaten: mrs. Simont en van Hecke — In de zaak: C. t/ L.)

NOOT—Zie, in dezelfde zaak, Cass., 12 juni 1980, *Arr. Cass.*, 1980, 1265, en de noot waarin uitgelegd wordt waarom art. 1775 B.W. ten deze nog toepassing vindt. Het recht van terugkeer wordt behandeld in art. 13 van de Pachtwet.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 4 oktober 1984

Wegverkeer — Voorrang — Maneuver — Voorschrift van art. 12.4 Wegverkeersreglement — Geldt slechts t.o.v. andere weggebruikers die zelf geen maneuver uitvoeren.

«Overwegende dat het voorschrift van artikel 12.4 van het Wegverkeersreglement, luidens hetwelk de bestuurder die een maneuver wil uitvoeren voorrang moet verlenen aan de andere weggebruikers enkel geldt ten opzichte van andere weggebruikers die zelf geen maneuver uitvoeren, onverschillig wie het eerst met de uitvoering van zijn maneuver begon; dat de onderlinge verplichtingen van bestuurders die elk een maneuver uitvoeren geregeld worden door andere bepalingen van het Wegverkeersreglement;

«Overwegende dat het vonnis, dat vaststelt dat eiser en E.D. op het ogenblik van de aanrijding een maneuver uitvoerden en dat laatstbedoelde ten opzichte van eiser van rechts kwam, wettig beslist dat eiser krachtens het bepaalde bij artikel 12.3.1 van het Wegverkeersreglement voorrangplichtig was.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws — Procureur-generaal: de h. Krings — Advocaat: mr. De Gryse — In de zaak: D. t/ P.V.B.A. T.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 4 oktober 1984

Verjaring — Burgerlijke vordering uit misdrijf, ingeleid na veroordeling van de verweerder door de correctionele rechtbank — Termijn — Vijf jaar sedert de dag waarop het misdrijf is gepleegd.

Het bestreden vonnis (Vred. Tienen, 7 maart 1983) oordeelt dat de verjaring van verweersters vordering uit een op 17 juni 1977 gepleegd misdrijf gestuit werd door het verhoor van eiser op 28 september 1977 en door zijn veroordeling op 19 april 1978 door de correctionele rechtbank, zodat de dagvaarding op 3 september 1982 tijdig werd betekend binnen vijf jaar na de laatste stuitingsdaad. Die beslissing wordt vernietigd:

«Overwegende dat verweester eiser op 3 september 1982 tot tussenkomst en vrijwaring dagvaardde met betrekking tot een vordering tegen haar ingesteld door het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn van de stad Tienen; dat het vonnis aanneemt dat de eis van verweester tegen eiser een burgerlijke vordering is volgend uit een misdrijf dat op 17 juli 1977 door laatstbedoelde was gepleegd en waarvoor hij bij definitief vonnis van de Correctionele Rechtbank te Leuven van 19 april 1978 werd veroordeeld;

«Overwegende dat, krachtens artikel 26 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, de burgerlijke rechtsvordering volgend uit een misdrijf verjaart door verloop van vijf jaren te rekenen vanaf de dag waarop het misdrijf is gepleegd, maar niet kan verjaren vóór de strafvordering;

«Overwegende eensdeels dat de strafvordering tegen eiser door het veroordelend vonnis van 19 april 1978 vervallen is; dat anderdeels op 3 september 1982, dag waarop verweester eiser dagvaardde, meer dan vijf jaren waren verlopen sedert 17 juli 1977, dag waarop het misdrijf was gepleegd;

«Dat het vonnis mitsdien de beslissing dat verweersters burgerlijke rechtsvordering tegen eiser tijdig was ingesteld niet wettelijk verantwoordt.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws — Procureur-generaal: de h. Krings — Advocaat: mr. De Bruyn — In de zaak: P. t/ C.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 8 oktober 1984

Werkloosheid — Recht op uitkeringen — Personen die bij het leger tijdelijk diensten hebben volbracht — Onderwerping aan de maatschappelijke zekerheid der arbeiders — Voorwaarden van aanmelding bij R.V.A. — Termijn van dertig dagen — Vervaltermijn.

«Overwegende dat, krachtens artikel 2 van de wet van 28 juni 1960 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de personen die bij het leger tijdelijke diensten volbracht hebben, militairen die volgens het bepaalde in artikel 1 van de wet daartoe in aanmerking komen, worden beschouwd als over de hele duur van hun militaire prestaties zonder onderbreking onderworpen te zijn geweest aan de bepalingen van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, met betrekking tot de werkloosheidsuitkeringen en de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, wanneer zij, binnen dertig dagen na hun ontslag, aan een van de drie in artikel 2 vermelde voorwaarden voldoen, inzonderheid zich bij de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling als werkzoekende hebben gemeld; dat, luidens artikel 4, § 3, van dezelfde wet, de minister van Landsverdediging aan de betrokken militairen, de dag dat zij uit het leger weggaan, een attest van ontslag afgeeft in twee exemplaren, waarvan de militairen binnen dertig dagen na hun ontslag een exemplaar bezorgen aan een van de verzekeringsinstellingen die zijn opgericht in het kader van de wetgeving inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit en waarvan zij, indien zij om werkloosheidsuitkeringen verzoeken, het tweede exemplaar indienen bij

een van de betalingsinstellingen die opgericht zijn in het kader van de wetgeving inzake werkloosheid;

«Overwegende dat deze laatste bepaling, die slechts erop gericht is aan de bedoelde instellingen de nodige inlichtingen te verschaffen om met kennis van zaken over de bij hen ingediende aanvraag tot uitkeringen te kunnen beslissen, te onderscheiden is van de bij artikel 2 bepaalde voorwaarde die de betrokken militair moet vervullen om het voordeel van dit artikel te genieten; dat de betrokken militair derhalve het voorschrift van artikel 2 in acht dient te nemen zelfs indien het in artikel 4, § 3, bedoelde attest hem niet is afgegeven;

«Overwegende dat, nu de wet het bestaan van het recht van de militair om zijn militaire prestaties in aanmerking te doen nemen, afhankelijk stelt van het vervullen van de opgelegde voorwaarde binnen de gestelde termijn van dertig dagen, die termijn een vervaltijd is;

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerder op 3 december 1980 uit militaire dienst werd ontslagen en zich pas op 16 februari 1981, dit is na de in artikel 2 bepaalde termijn, als werkzoekende heeft laten inschrijven;

«Dat het arrest (Arbh. Brussel, 10 februari 1983), met de enkele overweging dat verweerder wegens overmacht werd belet 'zijn rechten op gelijkstelling' uit te oefenen omdat hij niet tijdig over het in artikel 4, § 3, bedoelde attest beschikte, zijn beslissing niet naar recht verantwoordt en, door te oordelen dat de in artikel 2 bepaalde termijn geen vervaltijd is, dit artikel schendt.»

(Voorzitter: de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur: de h. Vervloet — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaten: mrs. Simont en Nelissen Grade — In de zaak: R.V.A. t/ H.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 18 oktober 1984

Gemeentebelasting — Bestendige deputatie — Uitspraak over bezwaar tegen aanslag in omslagbelasting — Voorafgaand advies van de bevoegde gemeentelijke overheid — Advies van schepencollege.

Eiser voert tegen de bestreden beslissing (Bestendige Deputatie te Henegouwen, 5 mei 1983) aan dat ze strijdig is met art. 136 Gemeentewet omdat ze gewezen is zonder dat vooraf de gemeenteraad is gehoord en alleen rekening houdt met adviezen van het schepencollege. Het middel kan niet worden aangenomen:

«Overwegende dat artikel 136 van de Gemeentewet, door te bepalen dat de bestendige deputatie waarbij een bezwaarschrift tegen de aanslag in een omslagbelasting aanhangig is, 'zal beslissen, de gemeenteraad gehoord', de bestendige deputatie verplicht het advies van de bevoegde gemeentelijke overheid te vragen alvorens te beslissen over het bezwaarschrift;

«Overwegende dat de bestreden beslissing, die vaststelt dat de bestendige deputatie kennis heeft genomen van de adviezen van het schepencollege van Moeskroen van 9 mei 1980, 25 juli 1980 en 21 augustus 1981, die wetsbepaling niet schendt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon — Advocaat-generaal: de h. Piret — Advocaat: mr. Delahaye — In de zaak: H. t/ Gemeente Moeskroen)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 19 oktober 1984

Overeenkomst — Verbindende kracht — Beding waarbij alle schadelijke gevolgen van een ongeval ten laste van een partij worden gelegd.

Op een parkeerterrein van eiseres konden de leden van haar personeel kosteloos parkeren. Bedongen werd dat wie daar gebruik van maakte, zelf alle eventuele schadelijke gevolgen moest dragen. Dit beding werd door de rechtbank in een vonnis van 9 maart 1982 geïnterpreteerd als volgt: «Het personeelslid dat zijn voertuig kosteloos parkeert, moet niet alleen instaan voor zijn eigen schade, maar bovendien nog voor de ongevallenschade, overkomen aan goederen van eiseres, naar aanleiding van dit parkeren, zelfs indien deze schade het gevolg is van een fout van eiseres zelf of van haar aangestelden of agenten.» Er gebeurde een ongeluk: een inzittende van een stilstaand voertuig, eigendom van eiseres, opende een deur toen verweerder met zijn wagen passeerde. De schuld lag bij de inzittende die de deur opende. De vordering van verweerder tot vergoeding van zijn schade werd afgewezen, maar in het bestreden vonnis (Rb. Kortrijk, 7 september 1982) wordt de tegenvordering van eiseres, die vergoeding van haar eigen schade vroeg, niet toelaatbaar verklaard. Na te hebben vastgesteld dat verweerder behoort tot het statutair personeel van eiseres, oordeelt de rechtbank: «Niettemin is het betwiste overeenkomstbeding — voor zover hieruit voortvloeit dat het personeelslid dat zijn voertuig kosteloos mag parkeren op het domein van (eiseres), ook verantwoordelijk is voor ongevallenschade aan de goederen van (eiseres) toegebracht buiten zijn schuld en zelfs door eigen schuld van (eiseres) of van haar andere personeelsleden — in strijd met de beginselen van redelijkheid en van fair play die elk openbaar bestuur tegenover zijn eigen personeelsleden in acht dient te nemen. Het is immers noch redelijk noch behoorlijk dat de overheid, die aan haar onderdanen oplegt de regel van art. 18 van de wet van 3 juli 1978, die als dwingend recht is te beschouwen, in hun arbeidsovereenkomsten te eerbiedigen, zelf met haar ambtenaren, aan wie zij toestaat hun voertuigen op het werkterrein te stallen, overeenkomsten sluit waarin wordt bedongen dat deze ambtenaren verantwoordelijk zijn voor schade aan goederen van die overheid die buiten hun schuld en zelfs door eigen schuld van die overheid wordt veroorzaakt.» Het vonnis wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat de tekst van het beding van de tussen de partijen gesloten overeenkomst, waarover de appelrechters uitspraak doen, was aangehaald in het vonnis alvorens recht te doen van 9 maart 1982; dat die tekst in het middel is weergegeven;

«Overwegende dat het vonnis, met aanvoering van 'de beginselen van redelijkheid en fair play die elk openbaar bestuur tegenover zijn eigen personeelsleden dient in acht te nemen', vorenbedoeld contractsbeding niet terzijde vermag te stellen op grond van een vergelijking met artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst»

sten, dat het ten deze niet toepasselijk verklaart, en waarbij de aansprakelijkheid van de werknemer die, bij de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst, de werkgever of derden schade berokkent, wordt beperkt;

«Dat het vonnis zodoende artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek schendt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens — Advocaat-generaal: de h. D'Hoore — Advocaat: mr. De Gryse — In de zaak: Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen t/ M.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 19 oktober 1984

Faillissement — Vonnis van faillietverklaring of vonnis dat staking van betaling vaststelt — Verzet van de gefailleerde — Termijn — Aanvang — Termijn van acht dagen — Geen schending van de artt. 6.1 en 14 E.V.R.M.

In het faillissement van eiseres stelde de rechtbank van koophandel bij vonnis van 6 april 1982 het tijdstip van staking van betaling vast. Het vonnis werd op 9 april opgenomen in het Het Laatste Nieuws, op 11 april in L'Echo de la Bourse en op 14 april in het Belgisch Staatsblad. Het verzet dat eiseres op 21 april betekende, wordt door het bestreden arrest (Hof Brussel, 31 mei 1983) op grond van art. 473, tweede lid, Fw. niet ontvankelijk verklaard. Daartegen werpt eiseres op dat de termijn van acht dagen waarbinnen het verzet moet worden gedaan, pas ingaat vanaf de laatste datum van publicatie in de bij art. 472 Fw. bedoelde bladen, waaronder het Belgisch Staatsblad dient te worden gerekend; zij voert tevens schending van de artt. 6.1 en 14 E.V.R.M. aan: zij beweert dat de termijn van acht dagen te kort is en dat de wet, die aan andere belanghebbenden een termijn van vijftien dagen geeft, een onverantwoord onderscheid maakt.

«Wat het eerste onderdeel betreft:

«Overwegende dat artikel 472, eerste lid, van de Faillissementswet de curator oplegt bij uittreksel het vonnis dat de ophouding van de betaling heeft bepaald, te laten opnemen 'in de bladen gedrukt in de plaatsen of in de steden die het dichtst gelegen zijn bij de plaatsen waar de gefailleerde zijn woonplaats of handelsinrichting heeft en die door de rechtbank van koophandel worden aangewezen, alsmede in het Belgisch Staatsblad';

«Dat artikel 473, tweede lid, van de Faillissementswet het verzet van de gefailleerde tegen het vonnis waarbij het tijdstip is bepaald waarop is opgehouden te betalen, enkel toelaat indien het wordt gedaan binnen acht dagen na de opname van dat vonnis 'in datgene van de in artikel 472 vermelde dagbladen dat gedrukt wordt in de plaats die het meest nabij (zijn) woonplaats is gelegen';

«Overwegende dat in artikel 473, tweede lid, het woord 'dagbladen' en de tussenzin 'dat gedrukt wordt in de plaats die het meest nabij hun woonplaats is gelegen', niet toepasselijk zijn op het Belgisch Staatsblad, zodat het Staatsblad niet in aanmerking komt om de termijn van acht dagen waarover de gefailleerde beschikt om verzet te doen tegen

het vonnis waarbij het tijdstip is bepaald waarop is opgehouden te betalen, te doen aanvangen;

«Dat het onderdeel naar recht faalt;

«Wat het tweede onderdeel betreft:

«Overwegende dat het recht van toegang tot de rechter neergelegd in artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, voor de daarin genoemde gevallen, niet absoluut is;

«Overwegende dat voor de toepassing van de artikelen 445, 446 en 447 van de Faillissementswet van belang is dat zo spoedig mogelijk in rechte komt vast te staan wanneer werd opgehouden te betalen;

«Overwegende dat de termijn voor verzet van de gefailleerde ingaat vanaf het opnemen van de uittreksels in dagbladen en niet vanaf een betekening, omdat de gefailleerde geen partij is in het vonnis waarbij het tijdstip is bepaald waarop is opgehouden te betalen;

«Dat de gefailleerde op de hoogte is van zijn vermogens-toestand en volgens de normale gang van zaken de faillietverklaring kent; dat artikel 472 van de Faillissementswet de keuze van de dagbladen afstemt op de woonplaats of handelsinrichting van de gefailleerde;

«Overwegende dat uit het vorenstaande blijkt dat de artikelen 472 en 473 van de Faillissementswet niet indruisen tegen artikel 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en tegen het recht van verdediging;

«Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

«Wat het derde onderdeel betreft:

«Overwegende dat artikel 14 van het Verdrag niet uitsluit dat een onderscheid wordt gemaakt naar bepaalde categorieën van personen, op voorwaarde dat dit onderscheid niet willekeurig is, dit wil zeggen dat het kan worden verantwoord op objectieve en redelijke gronden met het oog op het door de bepaling nagestreefde doel;

«Overwegende dat de gefailleerde beter dan anderen op de hoogte is van zijn vermogenstoestand van de faillietverklaring en van de twijfels omtrent het tijdstip waarop is opgehouden te betalen;

«Overwegende dat de dagbladen waarin de uittreksels van het vonnis dat het tijdstip waarop is opgehouden te betalen bepaalt, worden opgenomen, door de rechtbank worden gekozen omdat ze gedrukt worden in de plaatsen of in de steden die het dichtst gelegen zijn bij de plaatsen waar de gefailleerde zijn woonplaats of handelsinrichting heeft; dat andere belanghebbenden op andere plaatsen kunnen wonen of hun handelsinrichting hebben;

«Overwegende dat het onderscheid tussen de gefailleerde en de andere belanghebbenden in artikel 473, tweede lid, van de Faillissementswet op objectieve en redelijke gronden kan worden verantwoord en derhalve niet indruist tegen artikel 14 van het Verdrag;

«Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens — Advocaat-generaal: de h. D'Hoore — Advocaten: mrs. De Gryse en Bützler — In de zaak: N.V. O. t/ Mr. Vanderleenen q.q.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 23 oktober 1984

Wegverkeer — Art. 32 Wegverkeerswet — Toevertrouwen van motorvoertuig aan persoon niet voorzien van een rijbewijs — Straf — Rijverbod — Onwettig.

De hierna weergegeven redenen van de vordering van de procureur-generaal overnemend, vernietigt het Hof het bestreden vonnis.

«De ondergetekende procureur-generaal heeft de eer hierbij kenbaar te maken dat, bij een brief van 3 januari 1984, bestuur der wetgeving, de minister van Justitie hem gelast heeft bij het Hof, overeenkomstig artikel 441 van het Wetboek van Strafvordering, aangifte te doen van het in kracht van gewijsde gegane vonnis, op 20 mei 1983 uitgesproken door de Correctionele Rechtbank te Dendermonde in zover daarbij Frans H., (...) wordt veroordeeld, ter zake van te Hamme, op 2 juli 1982 een motorvoertuig te hebben toevertrouwd aan een persoon die niet voorzien was van een rijbewijs (artikel 32 van de Wegverkeerswet), tot een geldboete van 100 fr., één maand vervangende gevangenisstraf, een rijverbod van 15 dagen en tot de helft van de gerechtskosten. Vermits de wet in dat geval geen rijverbod als straf bepaalt, is de veroordeling onwettig.»

(Voorzitter: de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens — Advocaat-generaal: de h. Declercq — In de zaak: H.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 23 oktober 1984

Strafvordering — Wanbedrijven gepleegd door rechters — Beslissing van procureur-generaal tot sepot — Cassatieberoep — Niet ontvankelijk.

Het cassatieberoep van eiser, burgerlijke partij, tegen een beslissing van 24 februari 1984 van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen wordt om de volgende redenen verworpen:

«Overwegende dat eiser op 27 juli 1982 voor de onderzoeksrechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren klacht deed met stelling van burgerlijke partij tegen de verweerders ter zake van het wanbedrijf bepaald bij artikel 490 van het Strafwetboek; dat, op de vordering van de procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren, de raadkamer bij voormelde rechtbank, bij beschikking van 19 oktober 1982, ontslag van onderzoek heeft bevolen op grond dat de stelling van burgerlijke partij niet ontvankelijk was en de onderzoeksrechter niet bevoegd was om een gerechtelijk onderzoek in te stellen om de reden dat strafvervolgingen tegen verweerster, rechter in de Rechtbank van Koophandel te Tongeren, en met samenhang tegen verweerder, naar luid van artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering slechts kunnen worden ingesteld door de procureur-generaal bij het hof van beroep; dat tegen de beschikking van de raadkamer geen rechtsmiddel werd ingesteld;

«Overwegende dat, na de beschikking van de raadkamer, de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen, aan wie de klacht werd overgezonden, na een opsporingsonderzoek te hebben ingesteld, bij een schriftelijke be-

schikking van 24 februari 1984 besliste de verdachten niet te vervolgen;

«Overwegende dat de schriftelijke beslissing waarbij de procureur-generaal verklaart dat er geen aanleiding is tot vervolging, niettegenstaande zij wordt genoemd beschikking van niet-vervolg, geen jurisdictionele beschikking is vergelijkbaar met een beslissing van de onderzoeksgerechten genomen met toepassing van artikel 128 van het Wetboek van Strafvordering, doch een loutere sepotbeslissing is van het openbaar ministerie;

«Dat zodanige beslissing geen beslissing is die, naar luid van de artikelen 407 en 413 van het Wetboek van Strafvordering, voor cassatieberoep vatbaar zou zijn;

«Dat de voorziening mitsdien niet ontvankelijk is.»

(Voorzitter: de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens — Advocaat-generaal: de h. Declercq — Advocaat: mr. Van de Voordt — In de zaak: S. t/ G. en G.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 25 oktober 1984

Provinciebelasting — Beslissing van bestendige deputatie op bezwaarschrift van belastingplichtige — Op grond van een andere beslissing die niet onder de stukken voorkomt.

De bestreden beslissing (Bestendige Deputatie Luxemburg, 16 februari 1984) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat de bestreden beslissing het bezwaarschrift van eiseres ongegrond verklaart, met name op grond van 'een beslissing van 3 maart 1983 van de bestendige deputatie de aangenomen verordening zonder meer toe te passen, te weten het belasten met 5.000 frank van de agentenschappen die één persoon tewerkstellen';

«Overwegende dat de genoemde beslissing niet behoort tot de stukken van de rechtspleging en dat het Hof derhalve de wettigheid van de bestreden beslissing niet kan nagaan.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Kreit — Advocaat-generaal: mevr. Liekendael — Advocaten: mrs. Blontrock en Van Ommeslaghe — In de zaak: P. t/ Provincie Luxemburg)

WETGEVING IN KORT BESTEK

Verzorgd door het Departement Rechten U.I.A.

Aan de ontleding van het Belgisch Staatsblad van februari 1985 hebben meegewerkt: W. Lambrechts (coördinator), R. Janvier, J. Laenens, R. Van Den Bergh en J. Vervaele.

Vertegenwoordiging middenstand

De wet van 21 januari 1985 betreffende de specifieke vertegenwoordiging van de middenstand in adviesorganen

(B.S., 2 februari 1985) voert het beginsel in van de verplichte vertegenwoordiging van de middenstand in alle adviesorganen die zich moeten uitspreken over economische en sociale problemen die de middenstand aanbelangen. Voor de afgevaardigden van de middenstand zal er plaats moeten worden ingeruimd onder de afgevaardigden die industrie- of handelssectoren, dienstverlenende beroepen of de wereld der werkgevers vertegenwoordigen. De keuze van de afgevaardigden wordt gedaan op lijsten van twee kandidaten voorgedragen door de representatieve organisaties van de middenstand.

Deze algemene regel geldt niet alleen voor de nog op te richten adviesorganen, maar ook voor de reeds bestaande adviescommissies en -raden: daartoe wordt de Koning belast met de aanpassing van de teksten die de inrichting van de adviesorganen regelen. De bijlage bij het verslag van de Senaat (*Parl. St., Senaat*, 1984-85, nr. 777/2) bevat een interessant overzicht van de adviesorganen van de sociaal-economische sector waarin de middenstand vertegenwoordigd is.

In de kamercommissie (*Parl. St., Kamer*, 1983-84, nr. 960/2, 1) heeft de minister gesteld dat op het terrein van de beginselen het belang van de wet omgekeerd evenredig is met de beknoptheid ervan.

W.L.

Kaart voor sociale zekerheid

De wet van 25 januari 1985 tot invoering van een kaart voor sociale zekerheid (B.S., 13 februari 1985) is een kaderwet die enerzijds de versteviging van de controle op het sluikwerk nastreeft, en anderzijds tot doel heeft een beter toezicht mogelijk te maken op de naleving van de toekenningsvoorwaarden van de vervangingsinkomens die in het sociale-zekerheidsstelsel voorkomen.

Met dit doel wordt op verzoek van de kaartplichtige werknemer door de gemeentebesturen een «kaart voor sociale zekerheid» uitgereikt.

Het aanduiden van de kaartplichtige categorieën van werknemers zal gedaan worden door de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit, nadat in dit verband een of meer gepaste advieslichamen werden geraadpleegd.

De betrokken kaart functioneert als controle-instrument op drieërlei gebied:

— Tijdens de uitoefening van zijn beroepsactiviteit moet de werknemer deze kaart kunnen voorleggen op vordering van daartoe aangestelde ambtenaren en beampten.

— Voorts kan bij koninklijk besluit (uitgevaardigd na raadpleging van de bevoegde adviesorganen) het recht op een uitkering wegens werkloosheid, ziekte of invaliditeit, arbeidsongeval, beroepsziekte of pensionering afhankelijk worden gemaakt van de voorafgaande afgifte van de kaart.

— In aansluiting op het voorgaande is de werkgever, zijn aangestelde of lasthebber, ertoe gehouden na te gaan of een door hem tewerkgestelde werknemer zijn kaart niet heeft afgegeven of afgeeft met het oog op het verkrijgen van boven opgesomde sociale zekerheidsuitkeringen.

Teneinde de afdwingbaarheid hiervan te verzekeren, zijn een aantal strafbepalingen uitgewerkt, en tot slot wordt voor het oplossen van eventuele geschillen omtrent de sociale-zekerheidskaart de arbeidsrechtbank bevoegd gemaakt.

Deze kaderwet verleent aan de Koning evenwel een ruime waaier van bevoegdheidsopdrachten, zodat — naast de reeds aangeduide opgaven — verder bij K.B. dienen te worden bepaald:

- de voorwaarden en nadere regelen voor de uitgifte, de uitreiking en de vernieuwing van de kaart;
- de vorm en de inhoud van de kaart;
- de rechten die naar aanleiding van de uitreiking en de vernieuwing van de kaart geheven zullen worden;
- de wijze waarop de ambtenaren die met het toezicht op de naleving van de wet zijn belast, hun taak zullen uitoefenen.

Daardoor ontstaat in zekere zin een verschuiving van verantwoordelijkheid naar een lager echelon waarop — in overleg met de sociale gesprekspartners — nog heel wat essentiële zaken dienen te worden geregeld.

Het zal moeilijk zijn ter zake de nodige eensgezindheid te bereiken, en alle praktische moeilijkheden bij voorbaat te ondervangen, zodat het niet denkbeeldig is dat de vereiste uitvoeringsbesluiten nog wel enige tijd op zich zullen laten wachten.

R.J.

Verzachtende omstandigheden

Het correctionaliseren van bepaalde misdaden op grond van verzachtende omstandigheden door het onderzoeksgerecht krachtens art. 2 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, is momenteel zo'n beoefende praktijk dat we kunnen stellen dat de drieledige jurisdictionele indeling gebaseerd op de wettelijke strafmaat ernstig op haar kop is gezet.

Deze ijver in het vermijden van assisenprocessen schept evenwel een reeks technische problemen, naast het feit natuurlijk dat het dogmatische begrip verzachtende omstandigheden wordt uigehold tot een technisch middel.

Reeds in 1983 had minister van Justitie Gol een ontwerp van wet in de Senaat (449 (1982-83) nr. 1) ingediend om niet bedoelde neveneffecten van een wetswijziging van 1975 (art. 4 W. 2 juli 1975) weg te werken. In 1975 heeft de wetgever in de artt. 471, 472 en 473 Sw. een reeks omstandigheden opgesomd die een strafverzwaring ten gevolge hebben. Naar luid van artikel 473 wordt diefstal gepleegd in een van de omstandigheden, bedoeld in artikel 472, met levenslange dwangarbeid gestraft, inzonderheid wanneer het geweld of de bedreiging een blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid ten gevolge heeft. Uit die bepaling volgt dat iedere blijvende ongeschiktheid, ongeacht de ernst ervan de bevoegdheid van het hof van assisen impliceert, daar volgens de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden (gewijzigd bij art. 1 W. 1 februari 1977) de verwijzing naar een correctionele rechtbank slechts wegens verzachtende omstandigheden kan worden bevolen wanneer de gestelde straf niet meer dan twintig jaar dwangarbeid bedraagt.

Om aan deze ongewenste situatie een einde te maken stelde minister Gol voor deze specifieke situatie op te nemen in art. 2 van de wet op de verzachtende omstandigheden en er dus uitdrukkelijk in de mogelijkheid van correctionalisering voor te voorzien (aan de beoordelingsbevoegdheid van het onderzoeksgerecht ter zake wordt dus niets gewijzigd).

De senaatscommissie voor de Justitie volgde minister Gol in zijn motivering, maar meende dat hetzelfde probleem rees voor een reeks misdrijven. Vandaar dat de regering een amendement indiende om een correctionalisering op basis van verzachtende omstandigheden toe te laten in zes gevallen. De verantwoording bleef natuurlijk «de dwingende noodzakelijkheid om de hoven van assisen te ontlasten van elke zaak die geen voldoende graad van ernstigheid vertoont». Waaom heeft men er dan in 1975 een verzwarende omstandigheid van gemaakt, los van de ernst ervan? Daarenboven betekent de correctionalisatie niet noodzakelijk een lagere straf dan die van een hof van assisen.

In het Belgisch Staatsblad van 19 februari 1985 verscheen de wet van 6 februari 1985 tot wijziging van de wet op de verzachtende omstandigheden. Voortaan is de correctionalisering op basis van verzachtende omstandigheden toegelaten in zes gevallen: 1) als de in de wet bepaalde straf twintig jaar dwangarbeid niet te boven gaat; 2) gijzeling (347bis Sw.) wanneer die voor de gegijzelden geen andere gevolgen heeft dan een blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid; 3) artt. 472 en 473 Sw.; zie infra Gol; 4) vrijwillige brandstichting die met levenslange dwangarbeid gestraft wordt omdat de brand bij nacht is gesticht (artt. 510 en 513 Sw.); 5) vrijwillige brandstichting met verwondingen als gevolg (518, eerste lid, Sw.) en waarvoor de dader met toepassing van art. 518, tweede lid, Sw. met 22 jaar dwangarbeid gestraft wordt; 6) vernieling of beschadiging van andermans roerende eigendommen (art. 530, laatste lid, Sw.) en gepleegd in de omstandigheden omschreven in art. 531 Sw., wanneer het geweld of de bedreiging voor het slachtoffer geen andere gevolgen heeft dan een blijvende ongeschiktheid om persoonlijke arbeid te verrichten.

In het verslag (1036 (1984-85) nr. 3) van de commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt benadrukt dat de formulering «blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid» strikt te interpreteren is. M.a.w. correctionalisering is niet mogelijk in geval van een ongeneeslijk lijkende ziekte, het volledig verlies van het gebruik van een orgaan of een zware vermindering.

Tocht blijft het feit dat bv. gijzeling met blijvende fysieke of psychische ongeschiktheid voor de gegijzelde, waarop de doodstraf staat (art. 347bis) aan het hof van assisen kan worden onttrokken. Vindt ook deze uitbreiding van de proceduretechniek verzachtende omstandigheden «verantwoording in de dwingende noodzakelijkheid om de hoven van assisen te ontlasten van elke zaak die geen voldoende graad van ernst vertoont»?

J. V.

Orde van Advocaten

Ingevolge de wet van 7 februari 1985 tot wijziging van de artt. 431 en 450 Ger. W. (B.S., 21 februari 1985) mogen de advocaten-stagiairs met twee jaar anciënniteit deelnemen aan de verkiezingen van de leden van de raad van hun Orde. Dit kiesrecht houdt niet het recht in om tot stafhouder of tot lid van de raad van de Orde gekozen te worden. De advocaat die sedert twee jaar op de lijst van de stagiairs ingeschreven is, heeft kiesrecht, zelfs indien de stage in de loop van die periode, bv. om reden van legerdienst, geschorst werd. Het kiesrecht kan echter niet uitgeoefend

worden gedurende de periode van schorsing (*Parl. St., Kamer*, 1984-85, nr. 1034/2, 3).

J.L.

Dienstverlenende vereniging van ambachtslieden

Met gematigd enthousiasme, deels onder het motto «Baat het niet, dan schaadt het niet», (*Parl. St., Kamer*, 1984-1985, nr. 681-5) heeft de Kamer op 31 januari 1985 haar goedkeuring gehecht aan een wetsontwerp tot oprichting van de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden, dat reeds in 1978 was ingediend in de Senaat en ook daar een hele lijdensweg had moeten doorlopen. De in het *Belgisch Staatsblad* van 23 februari 1985 gepubliceerde wet van 8 februari 1985 houdende oprichting van de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden is vanuit juridisch oogpunt weinig fraai; bovendien kan haar praktisch nut zeer in twijfel worden getrokken.

De Regering heeft haar wetgevend initiatief verantwoord door, met inroeping van het Regeerakkoord, te wijzen op de noodzaak jongeren aan te moedigen zich als zelfstandige te vestigen, de handenarbeid te herwaarderen en de arbeid in groepsverband te bevorderen. Om deze doelstellingen te realiseren wordt door «erkenning» aan de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden een «kwaliteitslabel» toegekend. De minister van Middenstand erkent, aldus de wet, als dienstverlenende vereniging van ambachtslieden elke vennootschap of groepering die aan de cliënteel diensten verleent, *hoofdzakelijk met het doel iemand uit de nood te helpen of een reparatie uit te voeren* en waarvan de leden binnen de vereniging hoofdzakelijk of bijkomstig als zelfstandigen aanvullende beroepen uitoefenen waar men *hoofdzakelijk handenarbeid* bij de prestatie verricht (art. 1, § 1; onze cursivering). De erkenning kan slechts worden verleend aan vennootschappen of groeperingen die voldoen aan de volgende voorwaarden: 1) de rechtspersoonlijkheid bezitten; 2) minstens uit vijf leden bestaan; 3) niet meer dan twee leden hebben die dezelfde werkzaamheid uitoefenen; 4) op het ogenblik van de oprichting een meerderheid van leden hebben die minder dan dertig jaar oud zijn en sedert minder dan vijf jaar houder zijn van een nummer van het handelsregister of van het ambachtsregister; 5) eisen dat de leden hun werkzaamheid hoofdzakelijk of bijkomstig binnen de vereniging uitoefenen gedurende minstens vijf jaar en in elk geval tijdens de duur van de door de overheid verleende steun en 6) aan ieder lid het verbod opleggen een commercieel verkoopbedrijf te openen dat verband houdt met de werkzaamheid die door het lid in de vereniging wordt uitgeoefend. M.b.t. het vervuld zijn van de tweede tot en met de zesde voorwaarde kan de minister van Middenstand afwijkingen toestaan (art. 2). Elke als dienstverlenende vereniging van ambachtslieden erkende vennootschap of groepering moet deze hoedanigheid in haar betrekkingen met de cliënteel vermelden (art. 3).

Met de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden is geen nieuw type van handelsvennootschap in het leven geroepen. De op de vereniging toepasselijke rechtsregelen zullen die zijn van het door de vereniging gekozen vennootschapstype. Gelet op de talrijke dwingende wetsvoorschriften m.b.t. de N.V. en de P.V.B.A. (W. 5 december 1984, B.S., 12 december 1984) lijdt het weinig twijfel dat de

vluchtvorm der coöperatieve vennootschap ook hier weer (gebrekkige) diensten zal moeten bewijzen.

Naast de regeling van de erkenning van de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden, creëert de wet van 8 februari 1985 de mogelijkheid tot invoering van een (nog maar eens) nieuw soort van hulpverlening door de overheid. In dit vlak bevat de wettekst enkel het beginsel. De Koning zal bij een in Ministerraad overlegd besluit de bijzonderheden bepalen van de hulp die «door de Staat» (sic) aan de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden kan worden verleend ter bevordering van de eerste vestiging en van de zelfstandige ambachtswerkzaamheid. De hulp zal alleen kunnen worden verleend aan dienstverlenende verenigingen van ambachtslieden die voor een periode van minstens tien jaar worden opgericht. Elk dank zij de overheidshulp verworven goed moet eigendom blijven van de dienstverlenende vereniging van ambachtslieden tot op het ogenblik van de ontbinding ervan (art. 4, §§ 1-3).

In het kader van deze rubriek kan niet worden ingegaan op de talrijke problemen die de nieuwe wet oproept. Toch alvast de volgende vragen: wie is nu eigenlijk «ambachtsman» in de juridische betekenis van het woord? (In art. 1, § 2, van de wet wordt bepaald dat een zelfstandige ambachtsman kan zijn zelfs wanneer, in afwijking van art. 2 W. Kh. en van de wetgeving op het ambachtsregister, zijn diensten vergezeld worden door een levering van goederen). Hoe zit de relatie met de vestigingswet voor de KMO van 15 december 1970? Wie moet voldoen aan de eisen inzake kennis van bedrijfsbeheer en inzake beroepskennis: alle leden, voor het geheel of voor een deel, of de vereniging? En welke zijn de bevoegdheden van «de Staat» inzake hulpverlening na de staatshervorming van 1980? Zijn alleen fiscale en sociale stimuli bedoeld en niet maatregelen van economische expansie (rentetoeelagen, kapitaaltoelagen, tewerkstellingspremies), waarvoor met uitzondering van de nationale sectoren, de Gewesten bevoegd zijn?

De wet treedt in werking op 1 mei 1985 (art. 5 W.).

R. V. d. B.

Verenigingen voor vakantiespeelpleinwerk en verenigingen voor jeugdvakanties

Het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 27 november 1984 houdende subsidiëring van verenigingen voor vakantiespeelpleinwerk en van verenigingen voor jeugdvakanties (B.S., 23 februari 1985) wil de nodige stimulansen geven aan verenigingen die zich actief wensen in te zetten om kansen te creëren voor kinderen die in een omgeving opgroeien waar de spelmogelijkheden onvoldoende aanwezig zijn.

Het wezen van het decreet bestaat in het helpen, het subsidiëren van menselijke inspanningen in verband met het tot stand komen van avontuurlijke speelmogelijkheden. De verdere subsidiëring van ter beschikking gestelde infrastructuurelementen wordt definitief uitgesloten.

In de eerste plaats wil het decreet de verenigingen ondersteunen die zuiver speelpleinwerk op het getouw zetten.

Daarnaast wil het decreet een subsidie toekennen aan verenigingen die voor kinderen gedurende vakantieperiodes, in residentieel verband, een degelijk recreatief aanbod verwezenlijken. De verenigingen voor jeugdvakanties moe-

ten organisaties zijn die in internatuusverband optreden.

Het decreet heeft uitwerking vanaf 1 januari 1984.

Er bestaat een nauw verband tussen dit decreet en het decreet van 27 november 1984 houdende erkenning en subsidiëring van de jeugdverblijfscentra (zie Wetgeving in kort bestek, Tw. Jeugdverblijfscentra).

W.L.

Bedrijfsrevisoraat

De wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat (B.S., 28 februari 1985) bevat vijf delen:

1. De Wet Organisatie Bedrijfsleven wordt gewijzigd. In elke onderneming waar een ondernemingsraad is opgericht, moet een bedrijfsrevisor benoemd worden met als taak: verslag uit te brengen bij de ondernemingsraad over de jaarrekening en het jaarverslag, de getrouwheid en volledigheid van de economische en financiële inlichtingen die het ondernemingshoofd moet verstrekken, certificeren, deze inlichtingen verklaren en uitleggen ten behoeve van de door de werknemers benoemde leden van de ondernemingsraad, het ondernemingshoofd op de hoogte brengen van tekortkomingen inzake de verstrekte inlichtingen. In een naamloze vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een personevennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een coöperatieve vennootschap wordt voormelde taak uitgeoefend door de commissaris die de hoedanigheid van bedrijfsrevisor heeft. Deze commissarisrevisor wordt benoemd door de algemene vergadering van vennoten op voordracht van de ondernemingsraad. In ondernemingen met een andere rechtsvorm benoemt de algemene vergadering van de vennoten de bedrijfsrevisor. Voormelde wijzigingen zullen in werking treden op 1 maart 1986.

2. Ook de Vennootschappenwet wordt gewijzigd. De commissaris is voortaan steeds een bedrijfsrevisor, die de titel voert van commissaris-revisor. Hij wordt door de algemene vergadering voor een vernieuwbare termijn van drie jaar benoemd. In een K.M.O. moet geen commissaris worden aangesteld. Deze wijzigingsbepalingen treden in werking op de dag van de eerste jaarvergadering na 1 maart 1986.

3. De wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut der Bedrijfsrevisoren onderging een aantal belangrijke wijzigingen. De taak van de bedrijfsrevisor krijgt een nieuwe omschrijving. Tewerkstelling in dienstverband bij een andere bedrijfsrevisor wordt toegelaten. De oprichting van een burgerlijke professionele vennootschap van bedrijfsrevisoren wordt aan een aantal voorwaarden onderworpen. Het toezicht vanwege het Instituut wordt verscherpt. Het tuchtrecht wordt uitgewerkt. De procedure bij de tuchtcommissie en de commissie van beroep wordt nader uitgewerkt.

4. De titel van accountant wordt wettelijk beschermd. De toelatingsvoorwaarden en de onverenigbaarheden voor accountants worden opgesomd. De werkzaamheden van de accountants worden uitvoerig geregeld. Ook voor de accountants wordt een Instituut opgericht. Het bezit rechtspersoonlijkheid. Het moet voorzien in een bestendige organisatie van het korps van accountants en in een toezicht op hun activiteiten. De beroepstucht wordt gehandhaafd door

een tuchtcommissie. De tuchtstraffen worden nader bepaald. Voormelde regeling treedt in werking op 10 maart 1987.

5. Bij het Ministerie van Economische Zaken wordt een Hoge Raad voor het Bedrijfsrevisoraat opgericht. Aan deze Hoge Raad wordt een adviserende opdracht toevertrouwd.

J.L.

Bevoegdheid

1. De beslechting van geschillen betreffende de wet van 25 januari 1985 tot invoering van een kaart voor sociale zekerheid werd aan de arbeidsrechtbank toevertrouwd. Art. 583 Ger. W. werd in die zin aangevuld (art. 10, W. 25 januari 1985, *B.S.*, 13 februari 1985).

2. De wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisoraat (*B.S.*, 28 februari 1985) voorziet in de mogelijkheid dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel, rechtsprekend als in kort geding, een bedrijfsrevisor benoemt en hem belast met de taak van commissaris en met de opdrachten bedoeld in art. 15bis Wet Organisatie Bedrijfsleven. Hij kan tevens de nietigheid uitspreken van elke beslissing inzake de benoeming, hernieuwing van het mandaat of ontslag van een commissaris-revisor, genomen door een algemene vergadering van vennoten zonder naleving van art. 15ter Wet Organisatie Bedrijfsleven (zie tevens art. 64 Vennootschappenwet). Een zelfde bevoegdheid werd toegekend aan de voorzitter van de arbeidsrechtbank, rechtsprekend als in kort geding, wanneer uit het doel van de onderneming blijkt dat zij niet de hoedanigheid van koopman heeft (art. 15quater). De wet van 21 februari 1985 heeft art. 614 Ger. W. aangevuld: het Hof van Cassatie doet uitspraak over de voorziening in cassatie tegen beslissingen van de commissie van beroep van het Instituut der Accountants.

J.L.

BOEKEN

Aangekondigd

D. BERENDS, *Het werk van de vos: samenleving en criminaliteit in de late middeleeuwen*, Zutphen, De Walburg Pers, 1985, 216 p.

H.P. BULL, *De fundamentele problemen van het informatierecht*, (inaugurele rede Tilburg), Zwolle, Tjeenk Willink.

J. DE HULLU, *Zedelijkheidswetgeving in beweging*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 154 p.

F. DE PAUW (red.), *Gelijkheid en conservatisme: wijsgerige bijdragen over recht(s)staat, politiek en pluralisme*, Zwolle, Tjeenk Willink.

L. DUPONT en F. HUTSEBOUT (red.), *Strafrecht voor rechtspractici*, Leuven, Acco, ca. 204 p.

H. DRION, *Compendium van het Nederlands vermogensrecht*, 7e dr., Deventer, Kluwer, ca. 250 p.

P. KOHONA, *The regulation of international economic relations through law*, Dordrecht, Nijhoff.

A. SHERMAN, *Migration — Canada: a guide to tax, legal and other implications of coming to, investing in and leaving Canada*, Deventer, Kluwer Law and Taxation.

M.J.A. VAN MOURIK, *Erfrecht*, (Studiepockets privaatrecht nr. 37), Zwolle, Tjeenk Willink, ca. 160 p.

NOTARIAAT

Samenstelling van de Kamer van Notarissen van het Arrondissement Antwerpen

Voorzitter: mr. Benoit Lamot; eerste syndicus: mr. Ludo Verhoeven; tweede syndicus: mr. Paul De Decker; verslaggever: mr. Ernest Van Tricht; secretaris: mr. Richard Celis; penningmeester: mr. Floris Hendrickx; leden: mrs. Eric Deckers, Rik Vandekerckhove en Jan Verschraegen.

Waren uittredend en niet herkiesbaar: mrs. Paul Harrewijn en Jan Van Bael.

BALIELEVEN

Vergadering van de Algemene Raad van de Belgische Nationale Orde van Advocaten, gehouden op 25 april 1985

Na het verslag te hebben gehoord van mr. Rasir en mr. Gits over het wetsontwerp tot invoering van kamers met alleensprekend raadsheer in de hoven van beroep, heeft de Algemene Raad een uitvoerig advies uitgewerkt bestemd voor de minister van Justitie.

De Algemene Raad heeft de definitieve tekst aanvaard van een wetsvoorstel over de uitwisseling van tuchtsancties.

De Algemene Raad heeft de definitieve tekst aanvaard van het reglement over de inschrijving en de wederinschrijving van een advocaat op het tableau.

De Algemene Raad heeft de begroting en de bijdrage van de balies voor het jaar 1985/1986 goedgekeurd.

De Algemene Raad heeft een advies uitgewerkt omtrent het wetsvoorstel Henrion over de voorlopige hechtenis.

Stafhouder Bützler heeft verslag uitgebracht over de interpretatie van de wet van 7 februari 1985 betreffende het kiesrecht der stagiairs.

MEDEDELINGEN

Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht — Activiteitsverslag 1983 en 1984

A. De Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht heeft haar werkzaamheden in 1983 aangevat met een studievergadering, gehouden te Brussel op 17 januari, over de organisatie van het landbouwkrediet en de juridische middelen ter financiering van de landbouwexploitatie. Dit onderwerp, dat gekozen werd als thema voor de eerste commissie op het XIIe Europees Colloquium voor Agrarisch Recht te Ferrara, werd vooraf op nationaal vlak behandeld door de heer F. Van Paepegem, hoofdinspecteur-directeur bij

het Ministerie van Landbouw. De spreker gaf een kort overzicht van de Belgische wetgeving ter zake, handelde o.m. over de begunstiging van het Landbouwinvesteringsfonds, opgericht door de wet van 15 februari 1961, en gaf een uiteenzetting over de verschillende stelsels van tussenkomst.

Op de jaarvergadering van 25 maart 1983 werd de gelegenheidstoespraak gehouden door de heer C. Crohain, directeur-generaal bij het Ministerie van Landbouw en kabinetschef van de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, over de evolutie van de landbouwprijzen en de landbouwinkomens. Voor een talrijk gehoor behandelde de spreker de ontwikkeling sinds 1961 van het volume van de landbouwproductie, van de verkregen en de betaalde prijzen, van de toegevoegde waarde en het landbouwersinkomen, van de produktiviteit en van het inkomen van de landbouwactiviteit per arbeidseenheid. Vervolgens onderzocht de voordrachtgever op Europees en Belgisch gebied de relaties tussen het prijsverloop en de ontwikkeling van de inkomens.

Op 22 april 1983 werd te Brussel een studievergadering gehouden ter voorbereiding van het XIIe Europees Colloquium voor Agrarisch Recht te Ferrara. Deze studievergadering handelde over de nieuwe landbouwproducties en hun nationale en communautaire reglementering. Op deze studievergadering gaf de heer R. Gotzen, adviseur van de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw en die werd aangesteld als Belgisch rapporteur op bovenvermeld congres, de inleiding. De spreker analyseerde het begrip landbouw in het Belgisch recht in het licht van de wet van 4 november 1969 op de landpacht, van de wet van 12 juli 1981 tot instelling van de landbouwvennootschap en van de handels- en fiscale wetgeving. Vervolgens werden de nieuwe landbouwproducties onderzocht, zowel de dierlijke als de plantaardige producties en hun statuut m.b.t. de definitie van de landbouw.

Op 26 mei 1985 had aan de rechtsfaculteit van de U.C.L. te Louvain-la-Neuve een belangrijke voordracht plaats, die gehouden werd door mevrouw Verheyden-Jeanmart, professor aan vermelde faculteit. Deze bijeenkomst had als thema «Rondom en omheen de Landpacht» of andere mogelijkheden tot exploitatie van de agrarische bodem dan via de landpacht. De vergadering werd voorgezeten door mr. Victor Renier, stafhouder te Namen, lesgever aan de landbouwfaculteiten van Gembloux en Louvain-la-Neuve, en ondervoorzitter van de B.V.A.R. Na een uiteenzetting over de algemene problematiek onderzocht de spreker de mogelijkheden tot exploitatie van de agrarische bodem door het vestigen van zakelijke rechten zoals de erfpacht, het vruchtgebruik, het gebruikersrecht, het recht van opstal en de tijdelijke erfdienstbaarheid te onderzoeken. Daarna werden de alternatieve contracten die het gebruik van de bodem kunnen regelen ontleed, met name de gebruikruil, de verkoop van gras op stam, het aannemingscontract, het vennootschapscontract, het contract van veevetmesting en de ruil met het oog op het betelen van pachtgoederen.

Het kwekersrecht in België en Nederland maakte het voorwerp uit van een studiedag die gehouden werd op 7 oktober 1983 en werd georganiseerd door de Belgische en Nederlandse Verenigingen voor Agrarisch Recht. Deze studiedag had plaats aan de rechtsfaculteit van de R.U.G. Voor België schreef de heer R. Derveaux, ere-inspecteur-generaal bij het Ministerie van Landbouw en voorzitter van de B.V.A.R. het preadvies, terwijl de heer Fikkert, verbonden aan het Ministerie van Landbouw en Visserij te Den Haag, het Nederlandse preadvies verzorgde.

De B.V.A.R. en de faculteit rechten, economie en sociale wetenschappen van de Universiteit van Luik hebben samen een voordracht georganiseerd op 17 oktober 1983, die gegeven werd door de heer Aleksander Lichorowicz, professor in Agrarisch Recht aan de Faculteit van de Jagiëlbanski-Universiteit te Krakov (Polen). Zijn voordracht handelde over de inhoud en de grenzen van het agrarisch grondbezit.

Op 14 december 1983 werd te Brussel een voordracht gehouden door de heer R. Gotzen, adviseur van de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw, over de juridische aspecten van het grondbeleid. De spreker heeft er voor een talrijk opgekomen publiek gehandeld over het wetsontwerp tot bevordering van de landbouw, ter bescherming van de gezinsbedrijven in de landbouw en ter begunstiging van de vestiging van jongeren, door het regelen van de overdadige samenvoeging van bebouwde gronden.

B. De Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht heeft in 1984 een belangrijk programma voordrachten en studiedagen gerealiseerd

seerd gewijd aan de studie van het agrarisch recht in de meest uitgebreide betekenis van het woord.

Deze vergaderingen werden bijgewoond door een talrijk gehoor, waaronder zich zowel juristen als niet-juristen bevonden, verantwoordelijk voor de welvaart en het welzijn van de agrarische bevolking.

De eerste vergadering vond plaats op 31 januari 1984 in de professorenzaal van de Faculteit van Rechtsgeleerdheid, Economie en Sociale Wetenschappen van de Luikse Universiteit te Sart-Tilman, waarbij de heer J. Hansenne, dekaan van deze faculteit als genodigde optrad.

De spreker, auteur van talrijke rechtswerken, waaronder de magistrale thesis *La servitude collective*, het deel «Zakenrecht» van de *Répertoire notarial* en de overzichten van rechtspraak gepubliceerd in de *Revue Critique de Jurisprudence belge*, behandelde het onderwerp «Vision rurale du droit des biens d'aujourd'hui». Hij sprak meer bepaald over de agrarische erfdienstbaarheden en vooral over de vernieuwingen door de rechtspraak in deze materie aangebracht. De spreker heeft in een eerste deel de erfdienstbaarheden door de daad van de mens behandeld en heeft de wijzen van verkrijging van deze erfdienstbaarheden, de bezitsbescherming, de rechten en plichten van de eigenaars van het dienende erf en van het heersende erf evenals de uitdovingswijzen onderzocht. Het tweede deel was gewijd aan de wettelijke erfdienstbaarheden, waarbij door de spreker de rechtspraak betreffende het recht van overgang, het afvloeien van water en de afstand van beplantingen werd onderzocht.

Ter gelegenheid van de algemene vergadering die plaatsvond op 21 maart 1984 in de lokalen van de Kredietbank te Brussel, werd door de heer M. Boes, professor aan de Rechtsfaculteit van de K.U.L. te Leuven, een voordracht gehouden over «De landbouw in het kader van de ruimtelijke ordening — Recente evolutie in de wetgeving en de rechtspraak». De spreker, specialist en auteur van talrijke werken over de wetgeving op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw, behandelde eerst de bevoegdheidsproblemen die voortvloeien uit de regionalisatie. In het eerste deel van zijn voordracht werd de wetgeving en de bestaande rechtspraak onderzocht, om in een tweede deel de voorstellen tot wijziging van de wet van 29 maart 1962, die vooral in het Vlaamse Gewest worden geformuleerd, te behandelen.

Op 30 maart 1984 gaf mevrouw Y. Merchiers, gewoon hoogleraar aan de Rechtsfaculteit van Gent, een voordracht over «De verkoop van het verpachte goed», waarbij alle juridische gevolgen van de verkoop op het statuut van de landpacht werden bestudeerd. Zo heeft het geval van de verkoop na beslag ten gevolge waarvan de pachter niet meer beschermd is, bijzondere aandacht gekregen. De verkoop aan een derde ten gevolge van de afstand van het recht van voorkoop heeft ook aanleiding gegeven tot diepgaande studie en commentaar.

Op 25 mei 1984 werd door de heer M. Heyerick, juridisch adviseur van de Nationale Landmaatschappij, in het huis Losseau te Bergen een voordracht gegeven over de Juridische Aspecten van de Ruilverkaveling (wet van 22 juli 1970). Door de spreker werd eerst een overzicht van de wet gegeven, waarbij de grote lijnen van de administratieve procedure werden geschetst en af en toe werd stilgestaan bij interessante gevallen in de rechtspraak. Vervolgens heeft hij enkele inhoudelijke problemen besproken zoals het statuut van de landpacht na ruilverkaveling, de herzieningsprocedure na het verlijden van de ruilverkavelingsakte, de vergoedingen bepaald in de wet en het begrip van de waarde der gronden. In een laatste deel waren de problemen die verband houden met de gerechtelijke procedure en het contentieux van de ruilverkaveling aan de orde. De spreker heeft zijn voordracht beëindigd met de wens dat enkele verbeteringen zouden worden aangebracht in de wet, zonder daarom de economie van de wet ter discussie te stellen. Hierdoor zou men in het belang van de rechtsonderhorigen en in het belang van de landbouw in het algemeen het wettelijk instrumentarium niet vernietigen, maar verfijnen.

De jaarlijkse studiedag van de Belgische en Nederlandse verenigingen van agrarisch recht vond plaats op 5 oktober 1984 te Goes, in Nederland, met als thema de juridische aspecten van de bodemverontreiniging. De sprekers waren voor België, mr. D. Soetemans, advocaat, en voor Nederland, mr. D. Samkalden. In zijn voordracht ontwikkelde de Belgische spreker de verschillende functies van de bodem en behandelde hij de wetten in verband met de

bescherming van het oppervlaktewater en het ondergrondse water, de wet op het natuurbehoud, de wetgeving op de ruimtelijke ordening en de bescherming van het landschap, evenals de reglementering betreffende de pesticiden en de fyto-farmaceutische produkten en betreffende de afval.

Op 28 november 1984 gaf de heer L. Raucent, gewoon hoogleraar aan de Rechtsfaculteit van de Katholieke Universiteit van Louvain-la-Neuve, een magistrale voordracht betreffende de familiale landbouwexploitatie en de huwelijksvermogensstelsels, die plaatsvond in het Kasteel van Opheylissem te Hélécine. De spreker onderzocht achtereenvolgens de exploitatie eigen aan een der echtgenoten, de gemeenschappelijke exploitatie, en de gemengde exploitatie, dit wil zeggen de landbouwexploitatie die gedeeltelijk afhangt van de gemeenschap en gedeeltelijk van het eigen vermogen van een echtgenoot. De spreker stelde vervolgens een aantal oplossingen voor die onderzocht dienen te worden bij het sluiten van het huwelijkscontract van landbouwers, oplossingen die verschillen naargelang het geval. Zo is, indien een der echtgenoten het belangrijk vindt het eigen karakter van de exploitatie te bewaren, de meest radicale oplossing het aannemen van een stelsel van scheiding van goederen, een stelsel dat kan worden gecorrigeerd door bepaalde maatregelen ten aanzien van de echtgenoot niet-eigenaar. Het stelsel van gemeenschap van goederen met inbreng van de exploitatie valt eveneens aan te raden, dit vooral in het geval dat de echtgenoten samen het landbouwbedrijf dat het persoonlijk eigendom is van een van hen, exploiteren. Het geval van een onderneming gevormd of verworven onder bezwarende titel gedurende het huwelijk heeft eveneens aandacht van de spreker gekregen. Deze voordracht had een groot succes en werd besloten met een koud buffet dat zeer gewaardeerd werd door de talrijke deelnemers.

Op 19 december 1984 organiseerde de vereniging te Leuven een vergadering waarop de vergoedingen voor bedrijfsschade in land- en tuinbouw werden behandeld. Twee deelaspecten werden besproken tijdens twee voordrachten.

Het eerste deelaspect handelde over de onteigeningsvergoedingen en werd behandeld door mr. V. Van Laer, advocaat aan de Balie te Leuven. Het onderwerp van zijn uiteenzetting betrof vooral de berekeningswijze van de onteigeningsvergoedingen. De forfaitaire berekening, gebaseerd op artikel 239 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen, beantwoordt niet meer aan de economische realiteit. Enkel de individuele berekeningswijze kan rekening houden met de bedrijfsomstandigheden van het onteigende goed. De spreker ging ook in op de gerechtelijke onteigeningsprocedure en had op verschillende punten hiervan kritiek.

De tweede voordracht werd gegeven door de heer G. De Vadder, hoofd van de juridische dienst van de Belgische Boerenbond en handelde over de vergoedingen bepaald in de wet op de landpacht. Deze vergoedingen betreffen meer bepaald die, toekomend aan de afgaande pachter. Zij hebben allereerst betrekking op de gebouwen, beplantingen en werken die werden uitgevoerd tijdens de pachtperiode. Het bedrag van de vergoeding hangt af van de vraag op wiens initiatief de pacht een einde neemt en of al dan niet de toestemming van de eigenaar of de machtinging door de vrederechter werd gegeven. Vervolgens werden de eigenlijke uittredingsvergoedingen behandeld die verschillen naargelang de aard van de opzegging gegeven aan de pachter.

De meeste teksten betreffende deze activiteiten werden gepubliceerd in het *Tijdschrift voor Agrarisch Recht*, uitgegeven door de Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht.

Voor inlichtingen, zich wenden tot het Secretariaat van de Vereniging, Guldenvlieslaan 72, (1060) Brussel (tel. 02/538.81.60 — M. Heyerick).

M. Heyerick
Secretaris B.V.A.R.

Prijs van de Vereniging van Verzekeringjuristen

De Vereniging van Verzekeringjuristen is een organisatie die zich tot doel stelt de contacten tussen de juristen uit de verzekeringswereld — bedrijfsjuristen, advocaten, wetenschappelijk medewerkers — te bevorderen.

Om dit doel te bereiken organiseert de Vereniging naast enkele minder formele ontmoetingen voordrachten waarin juridische, ver-

zekeringstechnische en andere onderwerpen aan bod komen.

Ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan nam de Vereniging het initiatief tot het inrichten van de Prijs van de Vereniging van Verzekeringjuristen.

Reglement

1. Een prijs van 15.000 fr. wordt uitgereikt ter aanmoediging van de studie van verzekeringsrecht.
2. De deelname staat open voor studenten in de rechten en voor licentiaten in de rechten afgestudeerd in 1983 en later.
3. De prijs wordt toegekend aan de auteur van de beste scriptie met betrekking tot een onderwerp uit het verzekerings- of aansprakelijkheidsrecht.
4. De scriptie bevat minimum 30 blz. en mag niet eerder gepubliceerd zijn.
5. De teksten worden vóór 1 mei 1986 gezonden naar het secretariaat van de Vereniging van Verzekeringjuristen p/a V. Costa Uranus - Helvetia Brand, Van Eycklei 35 - 2018 Antwerpen. Voor de bijkomende informatie kan men eveneens terecht op het Secretariaat van de Vereniging.
6. De uitreiking vindt plaats tijdens een bijeenkomst van de verzekeringsjuristen op een nader te bepalen datum in oktober/november 1986.

ERRATA

Cheque — Gestolen eurocheques

De samenvatting van het arrest van het Hof Gent, 20 december 1984 (kol. 2626 en 2627) geeft een verkeerd beeld van het behandelde geval. De eurocheques waren wel gestolen maar niet de eurochequekaart.

De kop van de samenvatting dient derhalve te luiden: *Cheque — Gestolen eurocheques — Aansprakelijkheid van de rekeninghouder en van de bank.*

In de daarop volgende samenvatting dienen de eerste twee regels te worden gelezen als volgt: «*Wanneer de verzilvering van gestolen eurocheques heeft kunnen plaatshebben*».

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, 1984

nr. 39, 10 november

Wattel, P.J., De fiscus als knevelaar, wetsontduiker en colporteur in snelkookpannen; Fibbe, R.A., Enige opmerkingen over het (sociaal) grondrecht op rechtsbijstand; Krolis, H., Een bezinning op het huwelijk (met naschrift van Verlegh, D., Van Maarseeven, H., en Korthuis, S.); Nieuweijer, E., Verslag van de bijeenkomst van de Law and Society Association te Boston, U.S.A., 7 juni 1984; Boas, S., Een merkwaardig intitulé II; Voute, J.R., Geen puzzeltje in de Jachtwet; Van Heugten, C., Een reactie op «Een puzzeltje in de Jachtwet» (met naschrift van Langemeijer, G.E.); Rechtspraak Hoge Raad (civiele kamer); X., Wetgeving; X., Berichten: Gezinsvormingsbeleid; Uiteenlopende reacties op eerste anti-misbruik wet; Geweldgebruik door de politie; Overzicht specifieke uitkeringen 1985; X., Kamervragen: Woonwagengebrowsers.

nr. 40, 17 november

Van Empel, M., Over het Nederlandse omroepbestel en buitenlandse televisie-uitzendingen; IJssink, J.W., Fiscalisering van parkeerovertreedingen. Zwart parkeren: strafbaar of belastbaar feit?; Goedhart, A.L., De Gesloten Universiteit; De Roos, Th., Witte boorden criminaliteit (verslag van het congres van de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie op 18 en 19 mei 1984 te Amster-

dam); Vermeulen, H.A.A.G., Voer voor dereguleerders?; Wesels, B., Artt. 342 en 343 Wetboek van Strafrecht in Stb. 92; Bonder, M.C., Noblesse oblige; een reactie (met naschrift van Cohen Jehoram, H.); Bucuicchio-De Boer, M.F., en Kleijssen, J.P.A., Rechtspraak Europese Commissie voor de Rechten van de Mens (verslag van de 169e zitting); Rechtspraak Hoge Raad (strafkamer en belastingkamer); X., Wetgeving; X., Berichten: Gemeentelijke bevolkingsadministratie; Nieuw wetsvoorstel op de persoonsregistraties; In alle ambtenarenzaken rechtspraak in twee instanties ingevoerd; Consumentenaangelegenheden 1983-84; Algemene Reclasseringsvereniging pleit voor samenhangende strafrechtspolitik X., Kamervragen: Werking van de Wet tweeverdieners.

nr. 41, 24 november

Rood-De Boer, M., Een schok in het familie- en jeugdrecht. Doorlopende ouderlijke macht na echtscheiding (H.R., 4 mei 1984, Rechtspraak van de Week, 1984, 98); Bakels, F.B., De invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek (met naschrift van Van Dunné, J.M.); Doomen, J., Een goede pers voor de strafrechter?; Polak, J.M., Parlementariërs zijn geen rechters; Hofer-Van Dongen, P., Rechter en mensenrechtenbeleid (symposium bij het tienjarig bestaan van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten); De Hondt, I., en Holtrust, N., Schat, staat ons embryo nog koud? (met naschrift van Loeb, E., en Van Straaten, J.C.); Sutorius, E.Ph.R., en Van Till-D'Aulnis de Bourouill, H.A.H., Euthanasie; Van Schwanebeck, B.J.J., Een revolutionaire uitspraak van de Hoge Raad?; Rechtspraak Benelux-Gerechtshof, Hoge Raad (civiele kamer en strafkamer) en Raad van State; X., Wetgeving; X., Berichten: Rechtskundige Dienst FNV uit kritiek op arbeidsrecht; Inbraakpreventie; Mishandeling en hulpverlening; Indexering van alimentaties; Reclassering wil minder gebruik van strafrechtelijke gegevens bij sollicitaties; Opsporing met behulp van vingerafdrukken; Illegale Surinamers; Reorganisatie-overeenkomst reclassering ondertekend; Intrekking wetsvoorstel tot opheffing raad voor het binnenlands bestuur; Staatkundig Jaarboek 1985; X., Kamervragen: Passief kiesrecht arbeidsongeschikten; X., Universitair nieuws: Taakverdeling en concentratie in het wetenschappelijk onderwijs.

nr. 42, 1 december

Jacobs, A.T.J.M., Discriminatie wegens oudere leeftijd in het arbeidsrecht; Oskamp, A., Juridische aspecten van het gebruik van gelduitgifteautomaten; Voute, J.R., Wetsontwerp Nieuwe Arbitragewet, een welkome aanvulling, doch één teleurstelling; Hijma, J., en Olthof, M.M., De vierde-verkrijger en art. 3.4.2.3b N.B.W. (met naschrift van Nieskens-Ishphoring, B.); Backx, A., Overheidsvoorlichting, een reactie (met naschrift van Van Basten Batenburg, R.); Kop, P.C., Journées Internationales d'Histoire du Droit; Rechtspraak Hoge Raad (civiele kamer en strafkamer); X., Wetgeving; X., Berichten: Eigenaar auto aansprakelijk wanneer bestuurder onbekend blijft; Bestrijding misbruik en fraude sociale zekerheid; Nederlanderschap door adoptie; Stand van zaken in het auteursrecht; Denationalisaties in Zuid-Afrika; Waakzaamheid Warenwet; projectgroep structuurplan penitentiaire capaciteit; Aanmelding buitenlandse boycotmaatregelen; Onveiligheidsgevoelens 1982-84; Geen wetsontwerpen, maar wetsvoorstellen; X., Kamervragen: Bewakingspersoneel bij winkeldieven.

nr. 43, 8 december

De Graaf, F., en De Haas, M.J.O.M., Horizontale werking van grondrechten: een heilloos leerstuk; Weerdesteijn, W.M.P.M., De onrechtmatige daad tegen de overheid; Vranken, J.B.M., Bloembergen en de cassatie in het belang der wet van 1639w B.W.-beschikkingen; Van der Burg, F.H., Onverbindend verklaren of buiten toepassing laten? (met naschrift van De Winter, R.); Neve, P.A., Eigen bijdrage en vastrecht (met naschrift van Sins, L.H.P.); Rechtspraak Hof van Justitie E.G. en Hoge Raad (civiele kamer, strafkamer en belastingkamer); X., Wetgeving (E.E.G.-recht); X., Berichten: Wetsvoorstellen om werklust Hoge Raad te verlichten; Spoedige aanvaarding van verdrag tegen foltering bepleit; Openbare manifestaties; Extra politie-inzet en rijden onder invloed; Maatregelen tegen anonieme werknemers; Democratisch functioneren van instellingen; Voorlopige sterkte van gemeentelijke politiekorpsen vastgesteld; Adviezen internationaal privaatrecht

voor etnische minderheden; X., Kamervragen: Bestrafing in B.R.D. van eerder in Nederland bestrafte feiten.

nr. 44, 15 december

Van der Heijden, P.F., Algemene beginselen van behoorlijk ondernemerschap; Mulder, L., Voorkeursbehandeling van vrouwen en de betekenis van gelijkheidsbeginselen; Doornbos, M.G., Geen site, geen straf; Polak, J.M., De herziening van de rechterlijke organisatie. Wanneer? En wat in de tussentijd?; Van der Ploeg, J.D., en Schoorl, P.M., Het huwelijk de rechtsorde uit? Een reactie (met naschrift van Verlegh, D., Van Maarseveen, H., en Korthuis, S.); Vreede, P.P., Raad voor de Scheepvaart 75 jaar — «Veilig Varen»; Rechtspraak Hoge Raad (civiele kamer en strafkamer); X., Wetgeving; X., Berichten: herziening voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling, Vreemdelingenbewaring; Uitbreiding van controle op bedrijven met overheidssteun; X., Kamervragen: Strafrechtelijke vervolging milieudelicten.

Algemeen fiscaal tijdschrift, 1984

nr. 8-9, augustus-september (jubileumuitgave)

Tiberghien, A., Fiscaliteit & fiscalist gisteren, vandaag & morgen.

nr. 10, oktober

Van Haute, P. en De Broe, L., Geheime commissielonen; Gheysens, C., De opgave Benelux 50; Gheysens, L., noot onder H.v.J., 5 oktober 1983 (douanerechten, diefstal van goederen, verschuldigdheid)

Ars Aequi, 1984

nr. 11, november

Steenbrink, J., Het openbaar ministerie en beginselen van behoorlijke procesorde; Van Dijk, J., Eiland in zicht, Engels recht en de Europese Gemeenschappen; Borman, C.J., De bevoegdheid van de rechterlijke macht naar art. 112 van de Grondwet; Thissen, E., Ontwikkelingen rond 248bis Wetboek van Strafrecht en de gevolgen voor vrouwen; Haffmans, M. Ch. en Ruter, C.F., De raadsman op zijn retour?

Bank- en financieuzen, 1984

nr. 9, november

Lierman, F. en Taymans, A., Les «International banking facilities»: une émulation pour le marché des eurodevises?; Bossuyt, R.M., Extinguishing debt through in-substance defeasance: an accounting device in the USA international banks should keep in mind; Lierman, F., Solvabiliteit en rendabiliteit van het Belgisch financieuzen in 1983; Sirens, A., Découverte-t-on les placements en FB; Wymeersch, E., Buitenlandse juridische informatie.

Fiskofoon, 1984

nr. 48, september

Vandebergh, H., Overzicht van rechtspraak inkomstenbelastingen 1980-1982.

nr. 49, oktober

Vandendael, E., De waardering van handelsvorderingen en fiscale winstbepaling; De Broe, L., «Maatregelen ter bevordering van het innovatiekapitaal» of een eerste aanpassing van de fiscale wetgeving aan de risico's waarmee de ontwikkeling van nieuwe technologieën gepaard gaat.

Journal des tribunaux, 1984

nr. 5311, 3 november

Poelman, F., A propos d'insécurité.

nr. 5312, 10 november

Marescaux, M.H. en Taverne, M., Le droit des étrangers, moteur du Code de la nationalité.

nr. 5313, 17 november

Jaspar, J.L. en De Smeth, A., La notion de gérant de fait.

nr. 5314, 24 november

Gerondal, Ph., Mon Charles de Gaulle.